

For advertisement and donations contact
DEVINDER TOOR 416-902-9372
HARBANS SINGH 416-817-7142
 Email: ppapmg@gmail.com
Om Parkash Sharma
647-891-8500
 Email : omjagraon@yahoo.com
Pro-People Arts Project Media Group
"Sarokaran Di Awaz" Newspaper
 29 Mapleview Ave Brampton
 Ontario
 Canada L6R 1M2
 Email: ppapmg@gmail.com
 Website: www.ppapmg.com

Voice of Social Concerns

ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 210836300

ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼

ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਆਰਟਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਮੀਡੀਆ ਗਰੁੱਪ

16 ਮਾਰਚ 2013 ਤੋਂ 15 ਅਪ੍ਰੈਲ 2013

Pro-People Arts Project Media Group
SAROKARAN DIAWAZ
 29 MAPLEVIEW AVE
 BRAMPTON ONTARIO
 CANADA L6R 1M2
 E-Mail : ppapmg@gmail.com
 www.ppapmg.com
 ਸੰਪਾਦਕੀ ਮੰਡਲ ਦਾ ਛਪੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ।

21ਵੀਂ ਸਦੀ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਕਰਵਟ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਿਓਗੋ ਸ਼ਾਵੇਜ਼ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਗਿੱਸਿਆਂ ਲਈ ਰਾਹ ਦਰਸਾਵਾ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਨੂੰ ਐਸੀ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਈ ਕਿ ਸਮੁੱਚਾ ਲਾਤਾਨੀ ਅਮਰੀਕਾ ਇਕ ਨਵੀਂ ਕਰਵਟ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਬਦਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਹੁੰਝਣ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਸਰੋਤ ਸੀ। ਬਦਲ ਵਾਲੇ ਗਿੱਸਿਆਂ ਲਈ ਸਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਅਚੇਤ ਤੇ ਸੁਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇਗਾ।

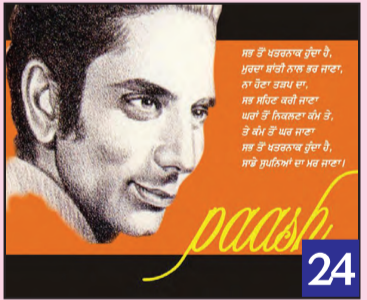
ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਜੋਕੇ ਸਮਿਆਂ 'ਚ ਅਹਿਮੀਅਤ

ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ 8 ਮਾਰਚ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ

Social Challenges & Question of Concerns

ਅਸੀਂ ਲੜਾਂਗੇ ਸਾਥੀ

Sherjang Singh Rana
416.910.9000

SUPER VISA INSURANCE

Punjab Insurance Inc PUNJAB INSURANCE INC.

- Life Insurance • Mortgage Insurance
- Critical Illness Insurance • Disability Insurance
- RESP, RRSP

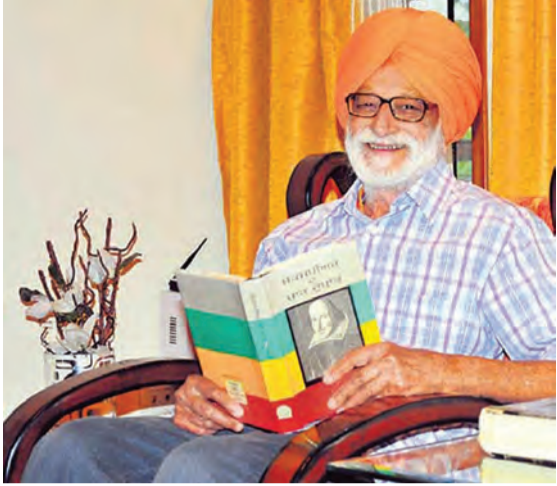
www.punjabinsurance.ca

Ravinder Singh Basra
416.845.6232

ਸ਼ੈਕਸਪੀਅਰ ਪੰਜਾਬੀ ਜੁਬਾਨ 'ਚ : ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹਾਂਸ

ਨਿਰੂਪਮਾ ਦੱਤ

ਇਹ ਬਾਬਾ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਪਹੁ-ਫੁਟਾਲੇ ਹੀ ਜਾਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ੈਕਸਪੀਅਰ ਨਾਲ ਹੀ ਦਿਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਵੀਹ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚੈਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਮਗਰੋਂ।

ਮੁਹੱਬਤ ਵਾਂਗ ਕੀਤੀ ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਮਿਹਨਤ ਅਜਾਈ ਨਹੀਂ ਗਈ ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ 39 ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਲੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉੱਘੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਹਾਂਸ ਨੇ ਸ਼ੈਕਸਪੀਅਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭਾਵ 37 ਨਾਟਕਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਤੇ ਸਰੋਦੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਤਰਜਮੇ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਕਾਰਜ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਾਨਕ ਮੀਡੀਆ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਮੀਡੀਏ ਲਈ ਵੀ ਮਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਵਾਲਸਲ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਇਸ ਅਸਾਧਾਰਨ ਕਾਰਜ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਛਾਪਣ ਮਗਰੋਂ ਲੰਡਨ ਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਦਿ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ' ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੇ ਹੀਥਰੋ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਪੋਸਟਮੈਨ ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਹ ਸੱਠਵਿਆਂ ਦੇ ਮੱਧ ਵਿੱਚ ਲੰਡਨ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਲਈ ਇਉਂ ਵੀ ਰਿਹਾ ਪਰ 'ਬਾਰਡ ਆਫ ਏਵਨ' ਦੀ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਮੋਹ ਪੰਜਾਹਵਿਆਂ ਦੇ ਮੱਧ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮੁਹਾਲੀ ਸਥਿਤ ਘਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ 'ਚ ਖਾਣੇ ਦੇ ਮੇਜ਼ ਉੱਤੇ ਪਈ ਕਿਸੇ ਅਧੂਰੀ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਵਿਹਲ ਕੱਢਦਿਆਂ 82 ਸਾਲ ਲੰਮੇ ਸਫ਼ਰ ਉੱਤੇ ਪਿਛਲਝਾਤ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ: ਕਾਲਜ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ, ਇੱਕ ਰੁੱਖ ਅਤੇ ਮ ਕਿ ਵਾਲੀ ਡੰਗ ਟਪਾਉ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਮੈਕਬੈਥ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ (ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡੰਗ -ਟਪਾਉ ਸਟੇਜ ਸਚਮੁੱਚ ਬਿਹਤਰੀਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ) ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਦੋ ਰੋਲ ਸਨ; ਇੱਕ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਸਿਪਾਹੀ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਮੈਕਬੈਥ ਦੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਸੇਅਟਨ ਦਾ ਰੋਲ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਮੈਂ ਮੈਕਬੈਥ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਤਰਜਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਕਵੀ (ਸ਼ੈਕਸਪੀਅਰ) ਪ੍ਰਤੀ ਆਕਰਸ਼ਣ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਾਲ ਨੌਜਵਾਨ ਹਾਂਸ ਨੇ ਹਵਸ ਅਤੇ ਲਾਲਚ ਸਬੰਧੀ ਬੈਨ ਜੌਨਸਨ ਦੇ ਸੁਖਾਂਤਕ ਨਾਟਕ 'ਵੋਲਪੋਨ' ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਸ਼ੈਕਸਪੀਅਰ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਉਲਥਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਹੋਰ ਵੀ ਆਪਣਾ ਜਾਪਣ ਲੱਗਿਆ। ਹਾਂਸ ਮੁਤਾਬਕ ਅਧਿਆਪਕ ਏ.ਜੀ. ਸਟੋਕ ਨੇ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸ ਦਾ ਮੋਹ ਮੁੜ ਜਗਾਇਆ। ਐੱਮ.ਏ. ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਕਰਦਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਅਹਿਦ ਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੇਗਾ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਵਾਰਤਕ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਹਿਦ ਉੱਤੇ ਕਾਇਮ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤੀ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਫੈਲੋਸ਼ਿਪ 'ਤੇ 'ਓਬੈਲੋ' ਨਾਲ ਸ਼ੈਕਸਪੀਅਰ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਤਰਜਮੇ ਦਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਮੁੜ ਮੈਕਬੈਥ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਵਾਨੀ ਵੇਲੇ ਪੰਚ ਚਰਨੀ ਛੰਦ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਉਲਥੇ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਸ਼ੈਕਸਪੀਅਰ 'ਤੇ ਹੀ ਕੰਮ ਚੱਲਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਤਰਜਮਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਹਾਂਸ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ: ਸ਼ੈਕਸਪੀਅਰ ਦਾ ਉਲਥਾ ਕਾਵਿ -ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਅਹਿਮ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹੀ ਇਸ ਦੀ ਖਾਸੀਅਤ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਟਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਾਸ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕਾਵਿਕਤਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਲੰਡਨ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹਾਂਸ, 'ਰਾਇਲ ਸ਼ੈਕਸਪੀਅਰ ਕੰਪਨੀ ਕਲੱਬ' ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਿਆ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਰੋਮਾਂਸ, ਉਮਰ ਭਰ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਹ ਪੁੱਛਣ ਉੱਤੇ ਕਿ ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਕਿਵੇਂ ਲੱਭੀ, ਉਸ ਦਾ ਜੁਆਬ ਹੈ: ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਇਹ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਦਿਲੋਂ ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੇਂਡੂ ਬੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਸਕੂਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਸੁਰਜਾਪੁਰ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਲੋਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਰੀਤਾਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਪੇਂਡੂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਹੀ ਜਿਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਉਂ ਮੇਰਾ ਪੇਂਡੂ ਭਾਸ਼ਾਈ ਪਿਛੋਕੜ ਮੇਰੀ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਸੀ।

ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸ਼ੈਕਸਪੀਅਰ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹਾਂਸ ਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੈਕਸਪੀਅਰ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਖੁਦ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸੌਖ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵੇਖ ਸਕਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੁਖਾਂਤਕ ਅਤੇ ਦੁਖਾਂਤਕ ਪੱਖ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਖਾਸ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਆਦਤ ਘਟਣ ਦਾ ਅਫਸੋਸ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨਾਂ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿੱਤੋਂ ਵੱਧ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਜਵਾਨੀ ਵੇਲੇ ਮਾਸਕੋ ਦੀ ਲੈਨਿਨ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕ 'ਬਾਰਡ ਆਫ ਏਵਨ' ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵਿਰਵਾ ਨਾ ਰਹੇ। ਥੀਏਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਇਸ ਵਿਦਵਾਨ ਦੇ ਮੋਹ ਨੂੰ

ਲੰਡਨ ਅਤੇ ਮਾਸਕੋ ਵਿੱਚ ਸਲਾਹਿਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਚੇਤੇ ਹੈ ਕਿ ਮਾਸਕੋ ਵਿੱਚ ਲੱਕੜ ਦੇ ਖੋਖਿਆਂ 'ਤੇ ਥੀਏਟਰ ਟਿਕਟਾਂ ਕਿਵੇਂ ਵਿਕਦੀਆਂ ਸਨ।

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਕਵੀ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਉਲਥਾ ਲਈਆਂ ਹਨ, ਅਗਲਾ ਕੰਮ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਹੁਣ ਮੈਂ ਚਾਰਲਸ ਡਾਰਵਿਸ

ਦੀ 'ਦਿ ਓਰਿਜਨ ਆਫ ਸਪੀਸ਼ੀਜ਼' ਦਾ ਤਰਜਮਾ ਕਰਾਂਗਾ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਐਡਮ ਸਮਿੱਥ ਸਕਰਾਈਬਜ਼ ਦੀ 'ਵੈਲਥ ਆਫ ਨੇਸ਼ਨਜ਼' ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਹਾਰ ਮੰਨਣਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸ਼ੈਕਸਪੀਅਰ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਤਰਜਮੇ ਛਾਪਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਉਹ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਹੈ,

ਪਰ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ 40 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ 83 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਮਿਲਣ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰ ਕੇ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦ ਛੇੜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਨਮੋਲ ਕਾਰਜ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਤੁਕ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸਾਹਿਤਕ ਵੰਨਗੀ ਪ੍ਰਤੀ ਜੋਸ਼ ਜਾਂ ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮੋਹ ਹੀ ਬਾਬਾ ਹਾਂਸ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਲੈ ਗਿਆ।

JGN KITCHENS

Great Service Backed Professional Workmanship at competitive Prices
Everything you need to complete a full kitchen or bath remodel

Kitchen Bath Countertops
Sinks & Faucets Entertainment Units

3600 Laird Road, Unit 2-4, Mississauga, ON L5L 6A6 Fax: 905-828-8002
Tel: 905 - 828 - 8009

441 Dewdney Ave., Regina, SK S4N 0G1 Tel: 306-JGN-3232 (546-3232) Fax: 306-JGN-3290 (546-3290)

www.jgnkitchens.com info@jgnkitchens.com

Kulwant Singh Pannu
Sales Representative
416.276.1566
k.pannu@hotmail.com

Century 21 Green Realty Inc., Brokerage

Bus: 905.565.9565
Fax: 905.565.9522
24 Hour Pager Service
151 Superior Blvd. Unit 19-21
Mississauga ON L5T 1L2

Buy Green, Build Green...Save Environment!!!

Each office is independently owned and operated. Trademarks of AIRMILES International Trading B.V. used under license by Loyalty Management Group Canada Inc. and Century 21 Canada Ltd. Partnership

ਇਕ ਸ਼ਰਯਾਂਜਲੀ

ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇ ਰਾਹੀ

ਸ਼ਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਸਲਾਮ !

ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਨੱਤ

ਫੀਡਲ ਕਾਸਟਰੋ ਵਾਂਗ ਅਕਸਰ ਫੌਜੀ ਵਰਦੀ 'ਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਯੋਧਾ 14 ਸਾਲ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ, ਭਾਵੇਂ ਅਨੇਕਾ ਵੱਡੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਅਤੇ ਖਤਰਿਆਂ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਬੇਹੱਦ ਸਰਲ, ਸਾਦਾ, ਖੁਸ਼ਦਿਲ ਅਤੇ ਹਸਮੁੱਖ ਇਨਸਾਨ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਕੌਮੀ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਨੈਟਵਰਕ ਉੱਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈਲੋ ਮਿਸਟਰ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਾਈਵ ਟੀ.ਵੀ. ਸ਼ੋਅ ਵਿੱਚ ਉਹ ਜਿੱਥੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਹਿਮ ਕੌਮੀ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਨਤਾ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸੁਆਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਉਥੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜਸੀ ਚੁਟਕਲਿਆਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਾਕਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਖੂਬ ਮਨੋਰੰਜਨ ਵੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਜਮਹੂਰੀ, ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਜ਼ਾਮ ਲਈ ਜਾਰੀ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਵਿੱਚ ਹੁਰੀ ਸ਼ਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਸਦਾ ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੱਜ ਦੇ ਅਬਦਲ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ 'ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ' ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ, ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਇਕ ਨਵਾਂ ਲੋਕ ਹਿਤੂ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕੀ ਦੇਸ਼- ਵੈਨਜ਼ੁਏਲਾ- ਦਾ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹੁਰੀ ਸ਼ਾਵੇਜ਼, 5 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਅੰਤ ਕੈਂਸਰ ਹੱਥੋਂ ਜੀਵਨ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਹਾਰ ਗਿਆ। ਇਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸ਼ਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੀ ਕਿ 3 ਕਰੋੜ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਛੋਟਾ ਅਤੇ ਅਣਗੌਲਿਆ ਜਿਹਾ ਦੇਸ਼

ਵੈਨਜ਼ੁਏਲਾ, ਬੀਤੇ 14-15 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਕਸਰ ਹੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸੁਰਖੀਆਂ ਵਿਚ ਛਾਇਆ ਰਿਹਾ।

28 ਜੁਲਾਈ 1954 ਨੂੰ ਇਕ ਸਕੂਲ ਮਾਸਟਰ ਹੁਰੀ ਦੇਲੋਸ ਰੀਅਸ ਸ਼ਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਘਰ ਜਨਮਿਆ ਹੁਰੀ ਰਾਫੇ ਸ਼ਾਵੇਜ਼ ਫਰੀਸ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਜੁਆਨੀ ਵਿਚ ਪੈਰ ਰੱਖਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੀ ਖੇਡ ਬੇਸ ਬਾਲ ਦਾ ਉੱਘਾ ਖਿਡਾਰੀ ਬਣਨ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਲਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸਕੂਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਖਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ 'ਕਾਰਾਕਾਸ ਮਿਲਟਰੀ ਅਕੈਡਮੀ' ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਥੋਂ 'ਮਿਲਟਰੀ ਆਰਟ ਐਂਡ ਸਾਇੰਸ' ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਕੀਤੀ। ਡਿਗਰੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1975 ਵਿਚ ਉਹ ਫੌਜ ਦੇ ਪੈਰਾਟਰੂਪਰ ਯੂਨਿਟ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਵਾਹ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਰਾਜਸੀ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਤਲਖ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆ ਗਈ। ਤਦ ਖੇਡਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰਹਿਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਿੱਘਰ ਰਹੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲੀਹ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕੁਝ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗਿਆ।

ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਪੰਜਵੇਂ ਨੰਬਰ ਦਾ ਤੇਲ ਉਤਪਾਦਕ ਦੇਸ਼ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਵੈਨਜ਼ੁਏਲਾ ਆਪਣੀ ਤੇਲ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਵੱਡੀ ਕਮਾਈ ਸਦਕਾ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਕਾਫੀ ਵਿਕਸਤ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਮੁਲਕ ਸੀ। ਪਰ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ 1980 ਦੇ ਕਰੀਬ ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਪੱਖੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਦਰਾ ਕੌਸ਼ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਬੈਂਕ ਵਰਗੀਆਂ ਸਾਮਰਾਜ-ਪੱਖੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਤਹਿਤ ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਨਿਘਰਨ ਲੱਗੀ। ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਅਤੇ ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਜਦੋਂ

ਕੌਮੀ ਤੇਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ-ਜੋ ਕੌਮੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਵਸੀਲਾ ਸੀ-ਸਮੇਤ ਹੋਰਨਾਂ ਕੌਮੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ 'ਅਪਨਿਵੇਸ਼' ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਦੇਸੀ-ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾ ਦਿੱਤਾ

ਗਿਆ, ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਿੱਤੀ ਤੇ ਬਜਟ ਘਾਟਾ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਣ ਲੱਗਾ। ਇਸ ਬਜਟ ਘਾਟੇ ਉੱਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਦਰਾ ਕੌਸ਼ ਵੱਲੋਂ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਗਲਾ ਨੁਸਖਾ ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਨਤਕ ਭਲਾਈ ਕਾਰਜਾਂ ਉੱਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਅਤੇ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਵਿਚ ਸਾਲ ਦਰ ਸਾਲ ਕਟੌਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਜਾਣੀ ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ, ਸੜਕਾਂ, ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਘਰਾਂ, ਆਵਾਜਾਈ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਵਰਗੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪਸਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਭਰਤੀ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਲਟਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਘਟਾ ਕੇ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦਾ ਖਰਚਾ ਘਟਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੀਤੀਆਂ ਸਦਕਾ ਜਿਥੇ ਵੈਨਜ਼ੁਏਲਾ ਦੇ ਤੇਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ, ਉਦਯੋਗਾਂ, ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਉੱਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀਆਂ-ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ

ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਉਥੇ ਸਿਰਫ਼ ਡੇਢ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਹੀ ਵੈਨਜ਼ੁਏਲਾ ਇਕ ਪਛੜੇ ਤੇ ਗਰੀਬ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ-ਖੋਰੀ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਗਰਮ ਸੀ। ਮਹਿੰਗਾਈ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਤੇ ਸਿੱਕੇ ਦਾ ਪਸਾਰ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਲਗਾਤਾਰ ਨਿੱਘਰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਚੌਹ-ਤਰਫਾ ਨਿਘਾਰ ਨੇ ਜਿਥੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਅਸਥਿਰਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਉਥੇ ਆਮ ਜਨਤਾ-ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਰੋਹ ਅਤੇ ਬੇਚੈਨੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗ, ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ਼ ਤਿੱਖੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ 'ਚ ਉਤਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਫੌਜੀ ਜੁਆਨ ਹੁਰੀ ਸ਼ਾਵੇਜ਼ ਅਤੇ ਉਸ ਵਰਗੇ ਹੇਠਲੇ ਰੈਂਕਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ 1992 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਪ੍ਰਸਤ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕਾਰਲੋਸ ਆਂਦਰੇ ਪੇਰੇਜ਼ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ਼ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਬਿਗਲ ਵਜਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਇਹ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕੁਚਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਬਾਗੀ ਅਫਸਰਾਂ ਵਾਂਗ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾ ਕੇ ਹੁਰੀ ਸ਼ਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਾਜਸੀ ਮਾਹੌਲ ਬਦਲਣ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ 2 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸ਼ਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ ਰਿਹਾਈ ਮਿਲ ਗਈ। ਜੇਲ੍ਹ ਜੀਵਨ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗਹਿਰੇ ਅਤੇ ਪੁਖਤਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਅਸਫਲਤਾ ਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿਖਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜਸੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਜਨਤਾ ਦੀ ਲਾਮਬੰਦੀ ਅਤੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੀ ਫੈਸਲਾਕੂਨ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲਿਆ ਸੀ। ਸੋ, 'ਫਿਫਥ ਰੀਪਬਲਿਕ' ਨਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਉਹ ਪੂਰੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਵਿਚ ਜੁਟ ਗਿਆ।

ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ 1998 ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ 56% ਵੋਟ ਹਾਸਿਲ ਕਰਕੇ ਸਿਰਫ 44 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਵੈਨਜ਼ੁਏਲਾ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਫੈਲੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਗਰੀਬੀ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਲੁੱਟ ਦੇ ਖਾਤੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਏਜੰਡਾ ਬਣਾਇਆ

ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਦਲਵੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਖਾਕਾ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਡੇ ਲੀਡਰਾਂ ਵਾਂਗ ਜਨਤਾ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਉਲਟ ਉਹ ਪੂਰੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਜੁਟ ਗਿਆ। 1999 ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ (ਵੈਨਜ਼ੁਏਲਾ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ) ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਵਾਇਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕੀ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੇ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਅਤੇ ਹਰਮਨਪਿਆਰੇ ਲੋਕ ਨਾਇਕ-ਸਿਮੋਨ ਬੋਲੀਵਰ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਨਾਮ ਬੋਲੀਵੇਰੀਅਨ ਰੀਪਬਲਿਕ ਆਫ ਵੈਨਜ਼ੁਏਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆ, ਇਲਾਜ, ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ, ਘਰ ਅਤੇ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਵਰਗੀਆਂ ਤਮਾਮ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ 'ਚ ਧਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਾਵੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੋਮੇ ਤੇਲ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਲੈਣ ਲਈ ਤੇਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੌਮੀਕਰਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਕਦਮ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਤੇਲ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ, ਵੱਡੇ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹਾਂ, ਦਲਾਲਾਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਤੇਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਉੱਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਤਾਕਤਵਰ ਅਮਰੀਕੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਿ ਅਤੇ ਸਮਰਥਨ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਵੇਜ਼ ਖਿਲਾਫ਼ ਵੱਡਾ ਤੂਫਾਨ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਮ ਜਨਤਾ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਾਵੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਵਿਆਪਕ ਸਮਰਥਨ ਸਦਕਾ ਜਦੋਂ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦਾ ਰਾਜਸੀ ਅੰਦੋਲਨ ਠੁੱਸ ਹੋ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਫੌਜ ਵਿਚਲੇ ਅਮਰੀਕਾ ਪ੍ਰਸਤ ਉੱਚ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਗੁੱਟ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜੀ ਤਖ਼ਤਾ ਪਲਟ ਕੇ ਸ਼ਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਜਬਰੀ ਅਸਤੀਫਾ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਕੋਝੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਮ ਜਨਤਾ ਅਤੇ ਖੁਦ ਫੌਜ ਦੇ ਵੱਡਿਆਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰੋਹ ਦਾ ਜੋ ਤੂਫਾਨ ਉਠਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਦਬਾਅ 'ਤੇ

ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਇਕ ਵਿਲੱਖਣ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਦੇ ਉਸਰੀਏ ਸ਼ਾਵੇਜ਼ ਨੇ ਵੈਨਜ਼ੁਲਾ ਦੀ ਨੁਹਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਦਲੀ ਬਲਕਿ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਮਾਡਲ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਇਆ। ਅਸੰਭਵ ਸਮਿਆਂ 'ਚ ਸੰਭਵ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਵੇਜ਼ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਦਰਜ ਕਰਾ ਗਿਆ। ਬੇਵਕਤ ਮੌਤ ਨੇ ਭਲਾਂ ਇਕ ਵੱਡਾ ਘਾਟਾ ਪਾਇਆ ਪਰ ਜਿਸ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਸ਼ਾਵੇਜ਼ ਚਲਿਆ ਉਸ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਇਹ ਸਲਾਮ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਅਲਵਿਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਪੈੜ ਸਦਾ ਨਵੇਂ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਇਕ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਸਰੋਤ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ।

ਡਰ ਕਾਰਨ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਸ਼ਾਵੇਜ਼, ਸਿਰਫ ਇਸ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੇ ਨਾਕਾਮ ਹੋ ਜਾਣ 'ਤੇ ਹੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠਾ, ਬਲਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜਨਤਾ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਗੁਆ ਲੈਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੂੰ 'ਰੀ ਕਾਲ' ਵੇਟਿੰਗ ਦਾ ਜੋ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਰੋਸਾ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਜਨਤਾ ਤੋਂ ਵੋਟ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਵਿਖਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ - ਉਸ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹੋਏ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸ਼ਾਵੇਜ਼ ਨੇ ਅਗਸਤ 2004 ਵਿੱਚ ਰੀਕਾਲ

ਵੇਟਿੰਗ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਦੇਸੀ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰ ਤਾਕਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਧਨ ਬਲ ਝੋਕ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸ਼ਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਬਹੁਮਤ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ। ਆਪਣੇ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਔਕਾਤ ਵਿਖਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਾਵੇਜ਼ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ-ਆਮ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਗਰ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਮੇਰੀ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ਼ ਮੁੜ ਰਾਜ ਪਲਟੇ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਤੇਲ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਉਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਆਪਣੀ ਕੁੱਲ ਤੇਲ ਖਪਤ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਅਮਰੀਕਾ

ਵੈਨਜ਼ੁਏਲਾ ਤੋਂ ਹੀ ਹਾਸਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੌਰੀ ਧਮਕੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਦੇਸ਼ ਕਿਊਬਾ ਖਿਲਾਫ਼ ਲਾਈਆਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਅਮਰੀਕੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਉਲੰਘ ਕੇ ਜਿਥੇ ਕਿਊਬਾ ਨਾਲ ਕਰੀਬੀ ਵਪਾਰਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਬੰਧ ਕਾਇਮ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਉਥੇ ਉਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚੀਨ, ਭਾਰਤ, ਅੰਗੋਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦਾਨਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੇਲ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਲੈਣ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਵੀ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਇਰਾਕ ਅਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਉਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਲੇ ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਸਦਾ ਸਖ਼ਤ ਨਿੰਦਿਆ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕੀਤੀ। ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਗਲਬੇ ਹੇਠੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਕਿਊਬਾ, ਬੋਲੀਵੀਆ ਤੇ ਬਰਾਜ਼ੀਲ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਲਾਤੀਨੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਤਰਜ਼ ਦੇ ਇੱਕ ਨਿਵੇਕਲੇ ਮੁਕਤ ਵਪਾਰ ਸੰਘ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਬੈਂਕ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਆਪਣਾ ਸਾਂਝਾ ਬੈਂਕ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਆਰੰਭੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਆਪਸੀ ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਸਦਕਾ ਆਪਣੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਖੁਦ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਕਰ ਸਕਣ। ਸ਼ਾਵੇਜ਼ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ 'ਬੋਲੀਵੇਰੀਅਨ ਆਲਟਰਨੇਟਿਵ' ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਉਸ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਮਰੀਕਾ ਪ੍ਰਸਤ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਕੌਮੀ ਹਿੱਤਾਂ ਉਤੇ

ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੇਸ਼ਭਗਤ ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਪਸੰਦ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਆ ਗਈਆਂ। ਸਾਲ 2006 ਵਿੱਚ ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਿੱਚ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਦੀ ਜਨਰਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਗੂਗੋ ਸ਼ਾਵੇਜ਼ ਨੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਅਮਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਪੂਰੀ ਨਿੱਡਰਤਾ ਨਾਲ ਭੰਨਿਆ ਤੇ ਉਦੋਂ ਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਰਜ ਬੁਸ਼ ਨੂੰ ਉਸ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੰਚ ਤੋਂ ਸਾਮਰਾਜੀ ਸ਼ੈਤਾਨ ਐਲਾਨਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ 'ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ', 'ਨਿਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬਦਲੋ' ਦੀ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਲਾਘਾ ਹੋਈ। ਪਰ ਸ਼ਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਇਹ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਰੋਧ ਕਿਸੇ ਕੌਮੀ ਜਾਂ ਨਸਲੀ ਜਨੂੰਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਤੇ ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰ ਸਾਮਰਾਜੀ ਨੀਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੀ ਸੋਧਤ ਸੀ। ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਅਤੇ ਇਜ਼ਾਰੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਜਦੋਂ ਕੈਟਰੀਨਾ ਅਤੇ ਰੀਟਾ ਨਾਮਕ ਭਿਆਨਕ ਸਮੁੰਦਰੀ ਤੂਫਾਨਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਤੱਟੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਈ, ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਤਬਾਹ ਕੀਤੇ ਪੀੜਤ ਗਰੀਬ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਸ਼ਾਵੇਜ਼ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਅੱਗੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਸਰਦੀ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਬਾਲਣ ਲਈ ਦਾਨ ਵਜੋਂ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਮੁਫ਼ਤ ਤੇਲ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤਾ।

ਸਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਕੌਸਰ ਦੀ ਜਕੜ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਣ ਦਾ ਪਤਾ ਜੂਨ 2011 ਵਿੱਚ ਲੱਗਾ। ਉਸਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਗਰਮ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ। ਸਾਡੇ ਲੀਡਰਾਂ ਵਾਂਗ ਯੂਰਪ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲ ਦੌੜਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਉਸ ਮਿੱਤਰ ਦੇਸ਼ ਕਿਊਬਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਇਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਤੇ ਉਘੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤੇ ਚਿੰਤਕ ਫੀਡਲ ਕਾਸਟਰੋ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਮੰਨਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਕਈ ਵਾਰ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰੋਸ਼ਨ ਹੋਏ। ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅੰਤਿਮ ਸਾਹ ਤੱਕ ਜੂਝਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਗੰਭੀਰ ਬੀਮਾਰੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਨੇ ਅਕਤੂਬਰ 2012 ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜੀ ਅਤੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਿਆ। ਅਮਰੀਕਾ ਸਮੇਤ ਆਪਣੇ ਤਮਾਮ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਿੱਧ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ 55 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵੋਟ ਲੈ ਕੇ ਚੌਥੀ ਵਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ 10 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣੀ ਸੀ, ਪਰ ਸਿਹਤ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਗਿਰਾਵਟ ਆਉਣ ਅਤੇ ਫੇਰ ਕੌਮਾ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਅੰਤ 5 ਮਾਰਚ ਨੂੰ 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਇਹ ਹਰਮਨਪਿਆਰਾ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਆਗੂ ਆਪਣੇ ਕਰੋੜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਤੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਿਆ।

ਵੈਨਜ਼ੁਏਲਾ ਤੋਂ ਹੀ ਹਾਸਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੌਰੀ ਧਮਕੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਦੇਸ਼ ਕਿਊਬਾ ਖਿਲਾਫ਼ ਲਾਈਆਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਅਮਰੀਕੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਉਲੰਘ ਕੇ ਜਿਥੇ ਕਿਊਬਾ ਨਾਲ ਕਰੀਬੀ ਵਪਾਰਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਬੰਧ ਕਾਇਮ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਉਥੇ ਉਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚੀਨ, ਭਾਰਤ, ਅੰਗੋਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦਾਨਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੇਲ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਲੈਣ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਵੀ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਇਰਾਕ ਅਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਉਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਲੇ ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਸਦਾ ਸਖ਼ਤ ਨਿੰਦਿਆ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕੀਤੀ। ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਗਲਬੇ ਹੇਠੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਕਿਊਬਾ, ਬੋਲੀਵੀਆ ਤੇ ਬਰਾਜ਼ੀਲ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਲਾਤੀਨੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਤਰਜ਼ ਦੇ ਇੱਕ ਨਿਵੇਕਲੇ ਮੁਕਤ ਵਪਾਰ ਸੰਘ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਬੈਂਕ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਆਪਣਾ ਸਾਂਝਾ ਬੈਂਕ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਆਰੰਭੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਆਪਸੀ ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਸਦਕਾ ਆਪਣੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਖੁਦ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਕਰ ਸਕਣ। ਸ਼ਾਵੇਜ਼ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ 'ਬੋਲੀਵੇਰੀਅਨ ਆਲਟਰਨੇਟਿਵ' ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਉਸ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਮਰੀਕਾ ਪ੍ਰਸਤ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਕੌਮੀ ਹਿੱਤਾਂ ਉਤੇ

ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੇਸ਼ਭਗਤ ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਪਸੰਦ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਆ ਗਈਆਂ। ਸਾਲ 2006 ਵਿੱਚ ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਿੱਚ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਦੀ ਜਨਰਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਗੂਗੋ ਸ਼ਾਵੇਜ਼ ਨੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਅਮਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਪੂਰੀ ਨਿੱਡਰਤਾ ਨਾਲ ਭੰਨਿਆ ਤੇ ਉਦੋਂ ਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਰਜ ਬੁਸ਼ ਨੂੰ ਉਸ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੰਚ ਤੋਂ ਸਾਮਰਾਜੀ ਸ਼ੈਤਾਨ ਐਲਾਨਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ 'ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ', 'ਨਿਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬਦਲੋ' ਦੀ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਲਾਘਾ ਹੋਈ। ਪਰ ਸ਼ਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਇਹ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਰੋਧ ਕਿਸੇ ਕੌਮੀ ਜਾਂ ਨਸਲੀ ਜਨੂੰਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਤੇ ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰ ਸਾਮਰਾਜੀ ਨੀਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੀ ਸੋਧਤ ਸੀ। ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਅਤੇ ਇਜ਼ਾਰੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਜਦੋਂ ਕੈਟਰੀਨਾ ਅਤੇ ਰੀਟਾ ਨਾਮਕ ਭਿਆਨਕ ਸਮੁੰਦਰੀ ਤੂਫਾਨਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਤੱਟੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਈ, ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਤਬਾਹ ਕੀਤੇ ਪੀੜਤ ਗਰੀਬ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਸ਼ਾਵੇਜ਼ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਅੱਗੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਸਰਦੀ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਬਾਲਣ ਲਈ ਦਾਨ ਵਜੋਂ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਮੁਫ਼ਤ ਤੇਲ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤਾ।

ਸਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਕੌਸਰ ਦੀ ਜਕੜ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਣ ਦਾ ਪਤਾ ਜੂਨ 2011 ਵਿੱਚ ਲੱਗਾ। ਉਸਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਗਰਮ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ। ਸਾਡੇ ਲੀਡਰਾਂ ਵਾਂਗ ਯੂਰਪ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲ ਦੌੜਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਉਸ ਮਿੱਤਰ ਦੇਸ਼ ਕਿਊਬਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਇਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਤੇ ਉਘੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤੇ ਚਿੰਤਕ ਫੀਡਲ ਕਾਸਟਰੋ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਮੰਨਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਕਈ ਵਾਰ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰੋਸ਼ਨ ਹੋਏ। ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅੰਤਿਮ ਸਾਹ ਤੱਕ ਜੂਝਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਗੰਭੀਰ ਬੀਮਾਰੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਨੇ ਅਕਤੂਬਰ 2012 ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜੀ ਅਤੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਿਆ। ਅਮਰੀਕਾ ਸਮੇਤ ਆਪਣੇ ਤਮਾਮ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਿੱਧ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ 55 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵੋਟ ਲੈ ਕੇ ਚੌਥੀ ਵਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ 10 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣੀ ਸੀ, ਪਰ ਸਿਹਤ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਗਿਰਾਵਟ ਆਉਣ ਅਤੇ ਫੇਰ ਕੌਮਾ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਅੰਤ 5 ਮਾਰਚ ਨੂੰ 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਇਹ ਹਰਮਨਪਿਆਰਾ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਆਗੂ ਆਪਣੇ ਕਰੋੜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਤੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਿਆ।

ਇਰੋਮ ਸ਼ਰਮੀਲਾ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀ ਦਲੀਲ

ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਰੋਮ ਸ਼ਰਮੀਲਾ ਚਾਨੂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ, ਜੋ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਅਫ਼ਸਪਾ (ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਐਕਟ) ਹਟਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪਿਛਲੇ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ 'ਤੇ ਹੈ। ਉਸ 'ਤੇ ਆਪਣੀ 'ਮੌਤ ਤਕ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ' ਦੌਰਾਨ 2006 'ਚ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ ਹਨ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ ਇਰੋਮ ਸ਼ਰਮੀਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਅਹਿੰਸਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਆਕਾਸ਼ ਜੈਨ ਨੇ 40 ਸਾਲਾ ਚਾਨੂ ਵਿਰੁੱਧ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 309 (ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਾ) ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਹਿੰਸਾ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਵਿਖੇ ਅਫ਼ਸਪਾ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਨਾਲ ਜੁੜੇ 4 ਅਕਤੂਬਰ 2006

ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਗਵਾਹੀਆਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 22 ਮਈ 'ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਾਹਰ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਚਾਨੂ ਜੱਜ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ ਤੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਗ਼ੈਰ ਹਿੰਸਕ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਾਂਗ ਜਿਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਖ਼ੁਦ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਬਲਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਿਆਂ ਤੇ ਅਮਨ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ।" ਪਰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹਨ ਤੇ ਮੁੱਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਉਸ 'ਤੇ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕੇਸ ਭੁਗਤਣ ਦਾ ਰਾਹ ਚੁਣਿਆ। ਜੱਜ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਇੱਜ਼ਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਇਸ ਮੁਲਕ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।" ਫਿਰ ਜੱਜ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ

ਲਈ ਕਿਹਾ। ਵਕੀਲ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਇਰੋਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਫ਼ਸਪਾ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਉਹ ਭੋਜਨ ਖਾਏਗੀ ਤੇ ਨਕਲੀ ਭੋਜਨ ਨਲੀ ਸੁੱਟ ਦੇਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਖੁਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਹਟਾਉਣਾ ਸਿਆਸੀ ਅਮਲ ਹੈ। ਸ਼ਰਮੀਲਾ ਇਸ ਵੇਲੇ ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਨੱਕ ਰਾਹੀਂ ਖਾਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚਾਨੂ ਨੇ 2000 'ਚ ਉਦੋਂ ਮਰਨ ਵਰਤ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਇੰਫਾਲ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਨੇੜੇ ਮਾਲੋਮ ਖੇਤਰ 'ਚ ਅਸਾਮ ਹਾਈਫਲਜ਼ ਦੇ ਦਸਤਿਆਂ ਨੇ 10 ਨਾਗਰਿਕ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੇਸ਼ੀ ਲਈ ਚਾਨੂ ਨੂੰ ਕੱਲ੍ਹ ਸ਼ਾਮੀਂ ਮਨੀਪੁਰ ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਹਿੰਸਾ ਵਰਤਣੀ' ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ 'ਅਸਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਵਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ' ਹੋਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਗਦਰ
ਤੇ ਅੱਜ

ਗਦਰ, ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਅਜੋਕੇ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ

ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਕੇ ਦਸਤਕਾਰੀਆਂ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਰਾਠਾਂ ਜਗੀਰਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗਠਜੋੜ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਟੈਕਸ (ਲਗਾਨ) ਠੋਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਭਾਰੀ ਲਗਾਨਾਂ, ਟੈਕਸਾਂ, ਸੂਦਖੋਰੀ, ਆਰਥਿਕ ਬਦਹਾਲੀ ਦੇ ਮਾਰੇ, ਫਾਕੇ ਕੱਟ ਰਹੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸੀ, ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਏ। ਕੁਝ ਫੌਜੀ ਸਨ ਜੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਵਜਾਉਂਦੇ ਵਜਾਉਂਦੇ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਭਗਤ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਚਿੱਟੀ ਚਮੜੀ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਮਲਕਾ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਦੀ ਪ੍ਰਜਾ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਗਾਂਗਕਾਂਗ, ਮਲੇਸ਼ੀਆ, ਸਿੰਘਾਪੁਰ, ਸ਼ੰਘਾਈ ਤੇ ਫਿਰ ਉੱਥੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਭਾਰਤੀ ਫੈਲ ਗਏ ਤੇ ਆਰਿਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ 'ਚ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਚੇਤਨਾ ਪੱਖੋਂ ਪਿਛੜੇ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਜੱਥੇਬੰਦ ਸਨ ਤੇ ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਮਕਸਦ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਲੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ “ਕਾਲੀਆਂ ਭੇਡਾਂ” ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਲੱਗੇ। ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣ ਖਾਤਰ ਇਹ “ਹੜਤਾਲ ਤੋੜਕ” ਬਣ ਗਏ। ਗੁਲਾਮ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਹੋਣਾ ਅਤੇ “ਕਾਲੀਆਂ ਭੇਡਾਂ” ਦੇ ਠੱਪੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਫ਼ਰਤ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਵਾੜੇ ਵਿੱਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਫੈਲੀ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਯੂਰਪੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਜਪਾਨ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵੀ ਇਸ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਪਰ ਉਹ ਅਜ਼ਾਦ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਸਿੰਦੇ ਸਨ ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕਰਵਾਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੋਈ ਮਦਦ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਉੱਧਰ ਕਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹੋ ਹਾਲ ਸੀ। ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਝਗੜੇ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਲਈ ਜਦ ਕਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਨਰਕ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂਡੂਰਸ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਸਾਫ਼ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਅੰਧੀ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਕਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਨੂੰਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕਨੇਡਾ 'ਚ ਪੈਰ ਧਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਗਾਜ਼ ਬਦਲੇ ਸਿੱਧਾ ਆਵੇ ਅਤੇ 200 ਡਾਲਰ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏਗਾ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀ ਇਸ ਭੈੜੀ ਹਾਲਤ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਰੋਹ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿੱਤੇ। ਇੱਕ ਗੁਲਾਮ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਪੈਰ ਪੈਰ 'ਤੇ ਬੇਇੱਜਤੀ ਸਹਿਣੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ, ਭੇਡਾਂ-ਕੁੱਤਿਆਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਜਾਣ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਏ ਬਿਨਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਇੱਜਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜੱਥੇਬੰਦ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

21 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1913 ਅਮਰੀਕੀ ਸ਼ਹਿਰ ਐਸਟੋਰੀਆ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ “ਹਿੰਦੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਦੀ ਪੈਸੇਵਿਕ ਕੋਸਟ ਆਫ਼ ਅਮੈਰੀਕਾ” ਨਾਂ ਦੀ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸੇ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਨਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ “ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ” ਨਾਂ ਪਿਆ ਅਤੇ “ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ” ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਈ। ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਨੂੰ ਜਨਰਲ

ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ। ਖ਼ਜ਼ਾਨਚੀ ਦੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਮਡੌਲੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ। 21 ਅਪ੍ਰੈਲ 1913 ਵਾਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਪਤਾਹਿਕ ਅਖ਼ਬਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਪਹਿਲੀ ਜੰਗੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਭਾਵ 1857 ਦੇ ਗਦਰ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ “ਗਦਰ” ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ, ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਟੁੰਡੀਲਾਟ ਤੇ ਪੰਡਿਤ ਜਗਤ ਰਾਮ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ।

‘ਗਦਰ’ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਕ 1 ਨਵੰਬਰ 1913 ਨੂੰ ਛਪ ਕੇ ਆਇਆ। ‘ਗਦਰ’ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਲਾਟ ਬਣ ਗਿਆ ਜੋ ਜਿੱਧਰ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਵਿਦਰੋਹ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਭੜਕਣ ਲਾ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਇਕਾਈ ਖੜੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ 12,000 ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਬਣਨਾ ਕੋਈ ਮਾਮੂਲੀ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੀ ਜੰਗੇ-ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੀਲ ਦਾ ਪੱਥਰ ਸੀ। ਇਸਨੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਉਚਾਈਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ। ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਤਾੱਘ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਲਹਿਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ, ਅਜਿਹੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਖੜੀ ਕੀਤੀ ਜੋ ਭਾਂਵੇਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਤਖਤਾ ਪਲਟ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨਕਾਮ ਰਹੀ ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਲੁਟੇਰੇ ਤਖਤ ਦੀਆਂ ਚੂਲਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੁਟੇਰੇ-ਜ਼ਾਲਮ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਤਖਤਾ ਪਲਟਣਾ ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਤਖਤਾ ਪਲਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਖਤਾ ਪਲਟਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਫਰੰਗੀ ਹਾਕਮ ਜੰਗ ਵਿੱਚ

ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਲੁਟੇਰੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਦਰਸਾਉ ਵਿਰਸੇ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਲੋਕ ਘੋਲਾਂ ਤੇ ਸੱਚੇ ਲੋਕ ਨਾਇਕਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਣਜਾਣ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਇਨਕਲਾਬੀ-ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਓਨਾ ਹੀ ਵਧੇਰੇ ਲੁਟੇਰੇ ਹਾਕਮਾਂ ਲਈ ਲੁੱਟ, ਜ਼ਬਰ, ਅਨਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਸੁਖਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਲੋਕ ਹਨ, ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਨੌਜਵਾਨ ਹਨ ਜੋ 100 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਬਣੀ, ਸਿਰਲੱਥ ਘੋਲ ਲੜਨ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਮਿਸਾਲੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮਹਾਨ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ? ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਹੀ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਪਾਰਟੀ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵਾਂਗ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਰਿਆਇਤਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਭੀਖ ਮੰਗਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸੰਪੂਰਣ ਅਜ਼ਾਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਮਿਥਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਖ਼ਾਤਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਆਪੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਹੱਲਾ ਬੋਲਿਆ ਸੀ? ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਨੌਜਵਾਨ ਹਨ, ਲੋਕ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ, ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ, ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ, ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਟੁੰਡੀਲਾਟ, ਰਹਿਮਤ ਅਲੀ ਵਜ਼ੀਦਕੇ, ਜਗਤ ਰਾਮ, ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਮਡੌਲੀ ਜਿਹੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਗਦਰੀ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਸੋਚ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ? ਇਹ ਇੱਕ ਕੌੜਾ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਜਾਣਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹਨ। ਖ਼ਾਸਕਰ ਨੌਜਵਾਨ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਘੱਟ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਸੱਚੇ ਵਿਰਸੇ ਅਤੇ ਨਾਇਕਾਂ ਬਾਰੇ ਨਾ ਜਾਣਨ। ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਵਤੀਰਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼, ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਾਕਮਾਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਗਸਤ 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੱਤਾ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਨਵੇਂ ਲੁਟੇਰੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਮਹਾਨ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਲੜੇ ਸੱਚੇ-ਸਿਰਲੱਥ ਸੰਘਰਸ਼, ਉਸਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ, ਮਕਸਦ ਵੱਲ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਮਾਣਯੋਗੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਤੇ ਘੱਟਾ ਪਾ ਕੇ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਲੁਕਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ

ਜਾਰੀ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਤ ਦਾ ਇਹ ਇੱਕ ਕੌੜਾ ਪੱਖ ਹੈ। ਪਰ ਦੂਜਾ ਪੱਖ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀਆਂ ਲੱਖ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਗਦਰੀ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਤੋਂ ਮਿਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਫਿਤਰਤ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਨਾਇਕ ਕਦੇ ਮਰਦੇ ਨਹੀਂ। ਯਾਦਾਂ-ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਹਾਨ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਗਦਰੀ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਸੁਨਿਹਰੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹੇਗਾ। ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਹ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸੁਨਿਹਰੇ ਅੱਖਰਾਂ 'ਤੇ ਜੋ ਮਿੱਟੀ ਘੱਟਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਝਾੜਿਆ ਜਾਵੇ। 1947 ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਫਲ ਦਾ ਅਨੰਦ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਅਮੀਰਾਂ ਨੇ ਮਾਣਿਆ ਹੈ। ਆਮ ਕਿਰਤੀ ਇਹਨਾਂ ਹੱਥੋਂ ਲੁੱਟ ਦੀ ਚੌਕੀ ਵਿੱਚ ਪਿਸਦੇ ਆਏ ਹਨ, ਗਰੀਬੀ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਮਹਿੰਗਾਈ, ਭੁੱਖਮਰੀ, ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ, ਭੁੱਖਮਰੀ, ਬਿਮਾਰੀਆਂ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਜਿਹੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਦਾ ਭਿਆਨਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲੁੱਟ, ਜ਼ਬਰ, ਅਨਿਆਂ 'ਤੇ ਟਿਕੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫੌਲਾਦੀ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਢਹਿਢੇਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਆਪਣੇ ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਸਮਝ, ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਇੱਕ ਢੁੱਕਵੀਂ ਯੁੱਧਨੀਤੀ ਤੇ ਦਾਅਵੇਚ ਤਾਂ ਘੜਨੇ ਹੀ ਪੈਣਗੇ ਪਰ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ, ਰਾਹ ਦਰਸਾਵੀਂ ਸੋਚ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਾਂਗੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰੂਸੀ ਲੇਖਕ ਰਸੂਲ ਹਮਜ਼ਾਤੋਵ ਨੇ ‘ਮੇਰਾ ਦਾਗਿਸਤਾਨ’ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ - ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੀਤੇ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਭਵਿੱਖ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੋਪ ਦੇ ਗੋਲੇ ਨਾਲ ਫੁੰਡੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਨ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ, ਉਸਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ, ਰਾਹ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਜਾਣੀਏ, ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ-ਬਦਲਣ ਲਈ ਉਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈਏ। ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮੌਕੇ ਸਾਡੇ ਗਦਰੀ ਸੂਰਬੀਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਇਹੋ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ੰਜੀਰਾਂ ਤੋੜਨ ਲਈ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸਿਰਲੱਥ-ਅਣਖੋਲ ਘੋਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ

ਉਲਝੇ ਤਾਂ ਗਦਰੀ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਚੱਲਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਜਿਹੜੇ ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸਨ, ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਖੂਨ-ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ, ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਪਾਰਟੀ ਦਫ਼ਤਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ, ਹਥਿਆਰ ਖ਼ਰੀਦ ਲਏ ਤੇ ਮਾਤ-ਭੂਮੀ ਨੂੰ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤ ਲਈਆਂ।

ਪਰ ਗਦਰੀ ਵੱਡੀਆਂ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਵੀ ਕਰ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਗੁਪਤਤਾ ਨਹੀਂ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਾਕਮ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚੌਕੰਨੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਵੀ ਕਰ ਲਈ ਗਈ। ਬਹੁਤੇ ਆਗੂ ਤੱਟਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਫੜ ਲਏ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਵੀ ਸਨ। ਲੱਖ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ-ਪਿਛਾੜਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਨਾ ਡੋਲਣਾ ਗਦਰੀਆਂ ਦਾ ਖਾਸ ਗੁਣ ਸੀ। ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ, ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਟੁੰਡੀਲਾਟ, ਰਹਿਮਤ ਅਲੀ ਵਜੀਦਕੇ, ਜਗਤ ਰਾਮ, ਪੰਡਤ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਮਡੋਲੀ ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਉੱਘੇ ਗਦਰੀ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਆਗੂ ਕੇਂਦਰ ਮੁੜ ਜੱਥੇਬੰਦ ਕਰ ਲਏ। ਬੇਗਾਨੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਲੜਨ ਤੋਂ ਆਕੀ ਹੋਏ ਬੈਠੇ ਫੌਜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗਦਰੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਫੈਲਿਆ। ਸਿਆਲਕੋਟ, ਮੁਲਤਾਨ, ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ, ਫਿਰੋਜਪੁਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੇਰਠ, ਲਖਨਊ ਦੀਆਂ ਛਾਉਣੀਆਂ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਲਕੱਤਾ, ਢਾਕਾ ਤੇ ਰੰਗੂਨ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਛਾਉਣੀਆਂ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਗਦਰ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 21 ਫਰਵਰੀ 1915 ਤੈਅ ਕਰ ਲਈ ਗਈ। ਪਰ ਫਰੰਗੀ ਦੇ ਟੱਟੂ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਐਨ ਆਖਰੀ ਮੌਕੇ ਇਸਦੀ ਸੂਹ ਫਰੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਤਰੀਕ ਬਦਲ ਕੇ 19 ਫਰਵਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਰ ਇਸਦਾ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿਹੱਥੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਗੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦਾ ਕੋਰਟ ਮਾਰਸ਼ਲ ਹੋਇਆ ਤੇ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਉਡਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਰਾਭੇ, ਜਗਤ ਰਾਮ, ਵੀ.ਜੇ. ਪਿੰਗਲੇ, ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਟੁੰਡੀਲਾਟ ਸਮੇਤ ਅਨੇਕਾਂ ਗਦਰੀ ਫਾਂਸੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਲੇਪਾਣੀ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬਗ਼ਾਵਤ ਕੁਚਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਗਦਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਤ ਨਾ ਸਮਝਿਆ। ਜਿਹੜੇ ਗਦਰੀ ਅੰਡੇਮਾਨ ਦੀ ਬਦਨਾਮ ਕਾਲੇਪਾਣੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟਣ ਪਹੁੰਚੇ, ਉਹਨਾਂ 1921 ਵਿੱਚ ਇਸ ਜੇਲ੍ਹ ਨੂੰ ਤੁੜਵਾ ਕੇ ਸਾਹ ਲਿਆ। ਕਾਲੇਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ-ਬੱਧੀ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲਾਂ

ਕੀਤੀਆਂ, ਇਕੱਲਿਆਂ ਸਾਲਾਂ ਬੱਧੀ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟੀ ਤੇ ਅਸਹਿ ਤਸੀਹੇ ਝੱਲੇ ਤੇ ਕਈਆਂ ਨੇ ਜਾਨ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਉਮਰ ਕੈਦਾਂ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਹ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਟਿਕ ਨਾ ਬੈਠੇ, ਕਿਸਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਜੱਥੇਬੰਦ ਕੀਤੀਆਂ। ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਗਦਰੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਸੋਚ ਵੱਲ ਖਿੱਚੇ ਗਏ। ਗਦਰੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਰਤੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਤੋਂ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਵਾਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਫੌਲਾਦੀ ਇਰਾਦੇ ਵਾਲੇ ਸਨ ਸਾਡੇ ਗਦਰੀ ਸੂਰਬੀਰ।

ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ : ਭਾਰਤੀ ਜੰਗੋ-ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਮੀਲ ਪੱਥਰ

ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਸਿਰਫ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਗਦਰੀਆਂ ਨੇ ਅਥਾਹ ਕੁਰਾਬਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਆਪਾ ਵਾਰਨ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਯੋਗ ਉਦਾਹਰਣਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਸਗੋਂ ਅਜਿਹਾ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਬਣਾਇਆ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਸੰਪੂਰਣ ਅਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਟੀਚਾ ਮਿਥਿਆ (ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬਣੀ)। ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਇਸਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਭੀਖ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ ਸਗੋਂ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ, ਮੁਲਤਾਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਢਾਕੇ ਤੱਕ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਗ਼ਾਵਤ ਲਈ ਤਾਣਾਬਾਣਾ ਬੁਣਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਸਮੇਂ ਜਦ ਕਾਂਗਰਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ "ਸਲਾਮਤੀ ਤੇ ਜਿੱਤ" ਲਈ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਾਠ ਸੁੱਖ ਰਹੇ ਸਨ, ਟੱਲ ਖੜਕਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਰੱਬ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਦੇ-ਦੇ ਕੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰ ਰਹੇ ਸਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਗਦਰੀਆਂ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜ਼ਾਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ।

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਤੋਂ ਉਲਟ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਕੋਲ ਸੰਸਦੀ ਜਮਹੂਰੀ ਢਾਂਚਾ ਉਸਾਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਠੋਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਗੈਰਪ੍ਰਸੰਗਕ ਹੈ ਪਰ ਜਦ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਅਤੇ ਜਗੀਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਗਠਜੋੜ ਨਾਲ ਕਾਇਮ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਰਾਜਸੱਤਾ ਹੱਥੋਂ ਲੁੱਟ-ਜ਼ਬਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਪੁਲਾਂਘ ਸੀ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕੌਮੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਘੋਲ ਨੂੰ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਰੈਡੀਕਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀ-ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ

ਦੇ ਤੰਗ ਘੇਰਿਆਂ ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਮਜ਼ਦੂਰ-ਕਿਸਾਨ ਲੋਕਾਈ ਵਿੱਚ ਫੈਲਾ ਕੇ ਜਨਤਕ ਖਾਸਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਖਾਤਰ ਲੜਨ ਅਤੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਨਿਜੀ ਮਾਮਲਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਾਰਟੀ ਮੈਂਬਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਯਕੀਨ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਜ਼ਾਦ ਸਨ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਣ ਲਈ ਵੀ।

ਇਹ ਸਭ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਜੋਂ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਏਨੀ ਮਹਾਨ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪਾਰਟੀ ਬਣ ਸਕੀ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਦੀਆਂ ਚੁਲ੍ਹਾਂ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਲਈ ਅਥਾਹ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਅਤੇ ਰਾਹ ਦਰਸਾਵੇ ਦਾ ਸ੍ਰੋਤ ਬਣੀ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਇਹ ਭੂਮਿਕਾ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ।

ਆਓ, ਗਦਰੀ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲਈਏ, ਨਵੇਂ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲੀਏ!

ਲੁਟੇਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼, ਧਰਮ, ਜਾਤ, ਇਲਾਕੇ, ਨਸਲ ਦੇ ਹੋਣ, ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਲੁੱਟ, ਜ਼ਬਰ, ਅਨਿਆਂ ਤੋਂ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣਾ ਹੀ ਗਦਰੀਆਂ ਦਾ ਮੂਲ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ। ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਅਗਸਤ 1947 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਜਮਾਤ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵਿਸਾਹਘਾਤ ਕਰਕੇ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਅਤੇ ਜਗੀਰਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੱਤਾ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਦੇਸੀ-ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਰਮਾਇਆ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਿਅੰਕਰ ਲੁੱਟ ਕਰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਲੁੱਟ ਬਹੁਤ ਤਿੱਖੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੁੱਟ,

ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਨਾਫਿਆਂ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਕਰਨੀ, ਖਿਲਾਫਤ ਦੀ ਹਰ ਅਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੁਚਲਣਾ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਕੰਮ ਹੈ। ਗਣਤੰਤਰ-ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਦਿਖਾਵੇ ਲਈ ਹੈ। ਇਹ ਵੋਟਤੰਤਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਨੋਟਤੰਤਰ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵੋਟ-ਵੋਟੋਰੂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਭੰਨਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਹਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੀਡਰ ਘੋਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਤਿਤ, ਅੱਯਾਸ਼, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾੜ ਕੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜਾਤਪਾਤ, ਖੇਤਰਾਂ, ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਦੰਗੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਿਆਂਪ੍ਰਬੰਧ, ਫੌਜ-ਪੁਲਿਸ, ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਲੋਟੂ ਕਿਰਦਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਪਰਦਾ ਉੱਠ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਘੋਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਘਪਲਿਆਂ-ਘੋਟਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਸਲੀਅਤ ਜਗਜਾਹਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਇਸੇ ਲੋਟੂ ਕਿਰਦਾਰ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਧਨਾਵਾਂ ਨੇ 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿਨ ਦੁੱਗਣੀ ਰਾਤ ਚੌਗੁਣੀ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਅਥਾਹ ਮੁਨਾਫੇ ਕਮਾਏ ਹਨ ਤੇ ਐਸ਼-ਪ੍ਰਸਤੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਏਨੀ ਭੈੜੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਕਿਰਤ ਦੀ ਭਿਅੰਕਰ ਲੁੱਟ, ਗ਼ਰੀਬੀ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਭੁੱਖਮਰੀ-ਕੁਪੋਸ਼ਣ, ਅਣਪੜ੍ਹਤਾ, ਪੈਸੇ ਦੀ ਬੁੜ ਕਾਰਨ ਇਲਾਜਯੋਗ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਮੌਤਾਂ, ਬੁਨਿਆਦੀ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਜਿਹੀਆਂ ਅਨੇਕ ਭਿਅੰਕਰ ਅਲਾਮਤਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਰਤੀ ਲੋਕ। ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੱਸੀ ਕਰੋੜ ਲੋਕ 20 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਮਦਨ 'ਤੇ ਬੇਹਦ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ। 40 ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪੱਕੀ ਛੱਤ ਤੱਕ ਨਹੀਂ। 10 ਕਰੋੜ ਬੱਚੇ ਖੇਡਣ-ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ। ਜਿਆਦਾਤਰ ਗ਼ਰੀਬ ਔਰਤਾਂ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਬੱਚੇ ਦਮ ਤੋੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਪਰੋਂ ਸਿਤਮ ਇਹ ਕਿ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਦੇਸੀ-ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੀ ਹੋਰ ਵੱਧ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖੂਨ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਉਸਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕੌਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਵੇਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਕੰਮ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਦਾਰੀਕਰਨ-ਨਿਜੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਸਤੀਆਂ ਮੁਹੱਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਭੋਜਨ, ਇਲਾਜ, ਬਿਜਲੀ, ਪਾਣੀ, ਆਵਾਜਾਈ ਆਦਿ ਸਰਕਾਰੀ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੋਹ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। 1991 ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ-ਨਿਜੀਕਰਨ-ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਇਹ ਘੋਰ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ-ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਪੱਖੀ ਨੀਤੀਆਂ ਹੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਮਹਿੰਗਾਈ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਨਵੇਂ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਗਦਰੀ ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲੋਕ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਬੇਕਿਰਕ ਘੋਲ ਦਾ ਝੰਡਾ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤਾ। ਗਦਰੀ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੇ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਇਹੋ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲੀਏ। ਇਕ ਬੇਹਤਰ, ਮਨੁੱਖ ਹੋਥੋ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਲੁੱਟ ਰਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਈਏ। ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਉਸਾਰੇ ਲਈ ਇਸ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨੀ ਪਏਗੀ। ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਸਮਾਜ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਮਾਜ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਬੰਧ 'ਤੇ ਕਿਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਰਾਹੀਂ ਪੂਰੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਭਾਵ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ, ਪੈਦਾਵਾਰ ਅਤੇ ਵੰਡ ਉੱਤੇ ਕਿਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚੋਂ ਗ਼ਰੀਬੀ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ, ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ, ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਲਿੰਗ ਭੇਦ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਦਾ ਨਾਂ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ।

ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਲੁੱਟ ਦੀ ਚੱਕੀ ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਸਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਜਾਂ ਇਸ ਲੋਟੂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕਰਨਗੇ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਘੋਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ, ਪਤਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ, ਗਲ-ਸੜ ਚੁੱਕੇ, ਬਦਬੂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾ ਆਰਥਿਕ-ਸਿਆਸੀ-ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਮੂਕ ਦਰਸ਼ਕ ਬਣਕੇ ਦੇਖਦੇ ਰਹਿਣਗੇ, ਖੁੱਛੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਮਰ ਜਾਣਗੇ ਜਾਂ ਗਦਰੀ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਵਾਂਗ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲੋਟੂ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰਨਗੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਤਖਤ ਉਲਟਾਉਣ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਗਦਰੀ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ - ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਚੌਅ ਹੈ ਜਾਂ ਖਰਾਦ ਦੀ ਹੱਥੀ ਤੁਹਾਡੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਵੇਰ ਹੈ ਜਾਂ ਸ਼ਾਮ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਤੁਹਾਡੇ ਸ਼ਹੀਦ ਤਹਾਥੇ ਕੋਈ ਆਸ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

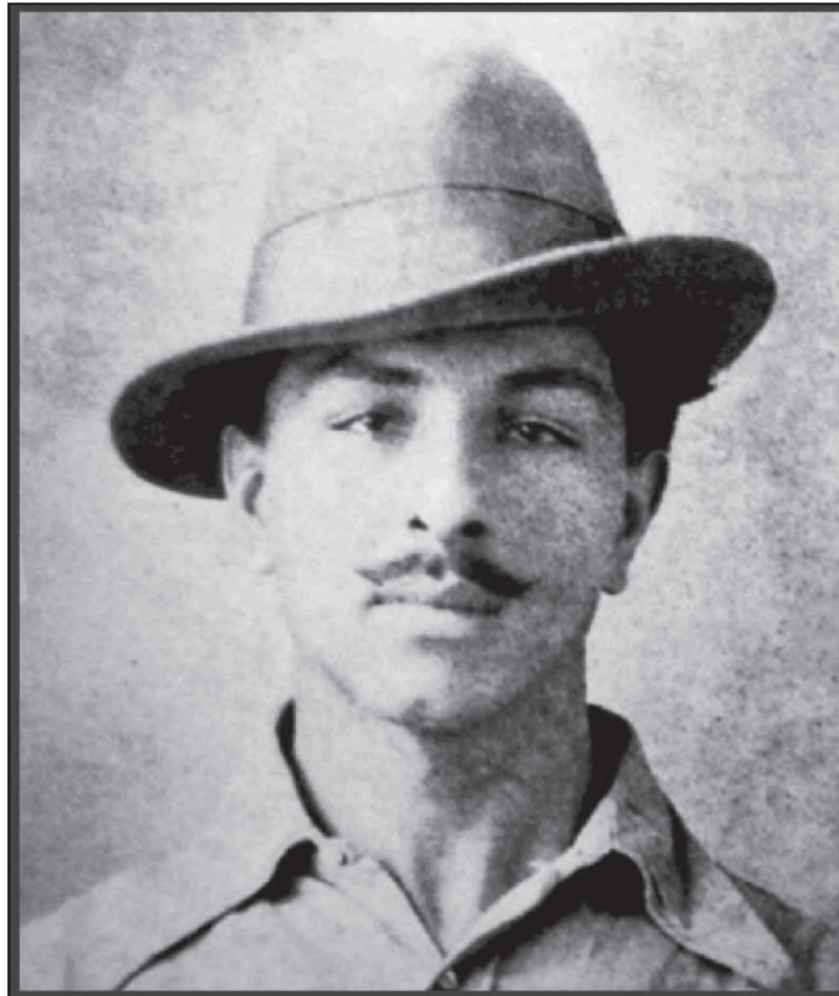
ਕੰਵਲਜੀਤ ਖੰਨਾ

ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਜੋਕੇ ਸਮਿਆਂ 'ਚ ਅਹਿਮੀਅਤ

ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਗੁੰਦਵੇ ਡੂੰਘੇ ਚਿੰਤਨ ਨੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਫਲਸਫਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਨਿਤਾਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਾਕਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸਿਰਫ ਬੰਬ, ਬੰਦੂਕਾਂ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿਰਲੱਥਾਂ ਦਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੰਕਲਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਸਮਝਦਾਰੀ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਉਣਾ ਹੈ। ਅਸੰਬਲੀ ਬੰਬ ਕੇਸ 'ਚ ਦਿੱਤੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ 'ਚ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। “ਮਜਦੂਰ ਭਾਵੇਂ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਗ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਲੁਟੇਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੂਨ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਹੜਪ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆਂ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ ਅੰਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਦਾਣੇ ਦਾਣੇ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਕਦਾ ਹੈ। ਕੱਪੜਾ ਬੁਨਣ ਵਾਲਾ ਜਿਹੜਾ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਮੰਡੀਆਂ ਲਈ ਕੱਪੜਾ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਜਿਸਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਢੱਕ ਸਕਦਾ। ਰਾਜ, ਲੁਹਾਰ ਤੇ ਤਰਖਾਣ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮਹੱਲ ਉਸਾਰਦੇ ਹਨ, ਨਥਾਣਿਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਗੰਦੇ ਖੋਲਿਆਂ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਲਹੂ ਪੀਣੇ ਪੂੰਜੀਪਤੀ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਆਪਣੀ ਮਨ ਦੀ ਮੌਜ ਲਈ ਰੋੜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਭਿਅੰਕਰ ਨਾ ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਬਦੇਬਦੀ ਨੋਸੇ ਗਏ ਭੇਦ ਭਾਵ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹਫੜਾ ਦਫੜੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਜਿਕ ਢਾਂਚਾ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮਜਬੂਰੀਆਂ ਤੇ ਰੰਗਰੀਆਂ ਮਨਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਥੀ ਉਸ ਸਮੇਂ 35 ਕਰੋੜ ਹਿੰਦਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਜਮਾਤੀ ਪਾੜੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਨਾਰੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਗਰੀਬ ਤੇ ਨਿਤਾਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ

ਅਤਿਅੰਤ ਤਰਸਯੋਗ ਹਾਲਤ ਲਈ ਪੂੰਜੀਪਤੀ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਸਨ। ਕਿ ਇਸ ਅਨਿਆ ਪੂਰਨ ਜਮਾਤ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਕੀਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਲਈ 15 ਜਨਵਰੀ 1931 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਲਾਲਾ ਰਾਮ ਸਰਨ ਦਾਸ ਦੇ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ‘ਡਰੀਮਲੈਂਡ’ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾਂ ‘ਚ ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ “ਉਸਾਰੀ ਵਾਸਤੇ ਤਬਾਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੱਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਦੀ ਜੜ ਨੂੰ ਫੜਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਦਸੰਬਰ 1930 ਨੂੰ ਐਡੀਟਰ ‘ਮਾਡਰਨ ਰਿਵਿਊ’ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਆਪਣੇ ਖਤ ‘ਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਨਸਾਨੀ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਅਸੂਲ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੀ ਚੀਜ਼ ਨਵੀਂ ਲਈ ਥਾਂ ਖਾਲੀ ਕਰਦੀ ਜਾਵੇ। ਅਸੰਬਲੀ ਬੰਬ ਕੇਸ 'ਚ ਦਿੱਤੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤੋਂ ਸਾਡਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਨੰਗੇ ਅਨਿਆਂ ਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਮੌਜੂਦਾ ਢਾਂਚਾ ਜ਼ਰੂਰ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਹੀ ਬਿਆਨ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹੱਥ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂ ਹੱਥੋਂ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਮੰਡਲਾ ਰਹੇ ਦੁਖਾਂਤ ਅਤੇ ਖੂਨ ਖਰਾਬੇ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਨਕਲਾਬ ਸਿਰਫ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਬਦਲ ਪੇਸ਼ ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਨਕਲਾਬ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਨਕਲਾਬ ਸਿਰਫ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਬਦਲ ਪੇਸ਼ ਦੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਨਕਲਾਬ ਸੀ, ਇਸੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਚ ਐਚ.ਆਰ.ਏ ਦੀ ਥਾਂ ਐਚ.ਐਸ.ਆਰ.ਏ ਜੋੜਿਆ ਸੀ, ਮਤਲਬ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦਾ ਬਦਲ ਸਮਾਜਵਾਦ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਇਸੇ ਬਿਆਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਇਨਕਲਾਬ ਤੋਂ ਸਾਡਾ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਹਥਿਆਰ ਕਿਰਤੀ ਇਨਕਲਾਬ ਹੈ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਹਰ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਕੌਮਵਾਦੀ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹਨ। ਸਮਰਾਜ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਚਾਲਕ ਸ਼ਕਤੀ ਬਾਗੀ ਜਨਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਜਨਤਕ ਐਕਸ਼ਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ 2 ਫਰਵਰੀ 1931 ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਖਤ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ‘ਭਾਵੇਂ ਇਨਕਲਾਬ ਕੌਮੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਸਮਾਜ ਵਾਦੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਕਤੀਆਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਹਨ ਕਿਸਾਨੀ ਤੇ ਮਜਦੂਰ’। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤਬਰ 1928 'ਚ ਨਹਿਰੂ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੇ ਟਿਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ। ‘ਅਜ਼ਾਦੀ ਕਦੀ ਦਾਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀਆ ਕਰਦੀ ਲਿਆਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਦਣ ਤਾਕਤ ਸੀ ਉਦਣ ਲਾਰਡ ਹਾਰਡਿੰਗਜ਼ ਗੋਲ ਮੇਜ ਕਾਨਫਰੰਸ ਲਈ ਮਹਾਂਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਮਗਰ-ਮਗਰ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ਜਿਦਣ ਲਹਿਰ ਦਬ ਗਈ, ਫਿਰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦਾਸ ਤੇ ਨਹਿਰੂ ਜੋਰ ਲਾ ਰਹੇ, ਕਿਸੇ ਗੋਲਮੇਜ ਕਾਨਫਰੰਸ ਛੱਡ ਸਟੂਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵੀ ਨਾ ਮੰਨੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦਾ ਵਿਹਲੇ ਵਖਤ ਜੇ-ਜੇ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮੇਦਾਨ 'ਚ ਨਿੱਤਰ ਕੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਜੰਗ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਗਰਸ ਅਤੇ ਮਹਾਂਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕਾਗਰਸ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਹਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੋਈ ਭਰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਜੋ ਅੱਜ ਹੈ ਗਾਂਧੀਵਾਦ ਕਹਿਣਾ ਹੀ ਠੀਕ ਹੈ। ਇਹ

ਫੈਕਟਰੀ ਪ੍ਰੋਲੇਤਾਰੀ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਹਿੱਤ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਐਲਾਨ ਸੀ “ਸਾਡੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਹੈ ਤੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਹੱਥੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਲੁੱਟ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ।” ਮਹਾਂਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਜਮਾਤੀ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਬੁਝ ਲਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ “ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਿ ਗੱਦੀ ਦੇ ਬੈਠੇ ਲੁਟੇਰੇ ਦਾ ਰੰਗ ਚੱਟਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਲਾ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਲਾਰਡ ਇਰਵਨ ਹੈ ਜਾਂ ਲਾਲਾ ਘਨਸ਼ਿਆਮ ਦਾਸ ਬਿਰਲਾ ਹੈ। ਗਵਰਨਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੇਲ 'ਚੋਂ ਲਿਖੇ ਖਤ 'ਚ ਉਹਨਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ “ਇੱਕ ਯੁੱਧ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦ ਤੱਕ ਕੁਝ ਤਾਕਤਵਰ ਲੋਕ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਮਦਨ ਦੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਇਹ ਲੁਟੇਰੇ ਭਾਵੇਂ ਨਿਰੋਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਿਰੋਲ ਭਾਰਤੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰ। ਜਾਂ ਦੋਨੋਂ ਰਲਵੇਂ। ਚਾਹੇ ਉਹ ਜਨਤਾ ਦਾ ਖੂਨ ਚੁਸਣ ਲਈ ਨਿਰੋਲ ਭਾਰਤੀ ਨੌਕਰਸਾਹੀ ਜਾਂ ਸਾਝੀ ਰਲੀ ਮਿਲੀ ਨੌਕਰਸਾਹੀ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਵਰਤਣ, ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਕੇਹਾ ਦੂਰਦਰਸ਼ੀ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਗਿਆਤਾ ਸੀ ਸਾਡਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ 16 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਅੱਜ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਦਾ ਆਵਾਮ ਭਗਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮਰਾਜ ਤੇ ਦੇਸੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦਾ ਗੱਠਜੋੜ ਕਰੋੜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਚੂੜ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਲਈ ਗਵਰਨਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਆਪਣੇ ਖਤ 'ਚ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ “ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਲੋਕ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਸਮਾਜ

ਇਹ ਤਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਰਨਾ ਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਪਸਰੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਤੀਜਾ ਹੈ।

ਜੇਲ ਜੀਵਨ ਦੌਰਾਨ ਲਗਾਤਾਰ ਚਿੰਤਨ ਚੌਂ ਉਹ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਤੇ ਪੁੱਜਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ 1929 'ਚ ਜੇਲ 'ਚ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸਾਥੀ ਸੁਖਦੇਵ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਖਤ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ "ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਦਾ ਜਨਮਦਾਤਾ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਇਸ ਖਿਆਲ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ ਯੋਰਪ ਦੀਆਂ ਸਨਅਤੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਨੇ ਹੀ ਇੱਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਰਕਸ ਵੀ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਸੱਕ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜਮਾਨੇ ਦੇ ਚੱਕਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਆਵਾਜ਼ 'ਚ ਹਰਕਤ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਮੱਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਤੇ ਤੁਸਾਂ ਨੇ ਸੋਸਲਿਜ਼ਮ ਤੇ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਦੇ ਖਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਵਕਤ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਸਾਡੇ ਤੇ ਅਸਰਦਾਰ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਸੱਕ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਖਿਆਲਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਨਾਚੀਜ ਅਤੇ ਬੇਕੀਮਤ ਕੰਮ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦ ਅਸੀਂ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮੁਸਕਲ ਕੰਮ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ 1928 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ "ਜਿਹੜੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਸਾਂਹ ਲੈਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਖੁਦ ਹੀ ਰਣ ਖੇਤਰ ਦੀ ਜਵਾਲਾ 'ਚ ਕੁਦਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨੋ, ਜਾਗੋ, ਉੱਠੋ, ਸਾਨੂੰ ਸੁੱਤਿਆਂ ਯੁਗ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਰੂਸੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸਾਡੇ ਵੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਹੋਣਗੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਕੀਮਤੀ ਜਿੰਦੜੀਆਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਜ਼ਾਰਨੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣਾ

ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਅਸਲ ਭਾਵ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਅਰਥ "ਸਿਰਫ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ" ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਸਗੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ ਇੱਕ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਦਿਨ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੀ ਲਾਸਾਨੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਹੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚਾੜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਇਨਕਲਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਪਰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬੰਬਾਂ ਤੇ ਪਿਸਤੌਲਾਂ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ਹੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਹੋਵੇ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਤੌਰ ਤੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਤੇ ਠੰਗੇ ਨਾਲ ਸੋਚਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਵਤਨ ਦੀ ਬੰਦਖਲਾਸੀ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਲੈਣ। ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਟੇਕ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਸੀ ਇਸੇ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਦੇ ਹਨ "ਦੇਸ਼ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਨ। ਉਹ ਹੀ ਦੁੱਖ ਝਲਣ ਲਈ ਤੱਤਪਰਤਾ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬੇਖੋਫ ਬਹਾਦਰੀ ਅਤੇ ਲਹਿਰਾਉਂਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥ 'ਚ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਖਤ 'ਚ 2 ਫਰਵਰੀ 1931 ਨੂੰ ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ "ਇਨਕਲਾਬ ਬਾਰੇ ਜਵਾਨੀ ਵੇਲੇ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਕਿ ਇਹ ਦਸਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਲਾਂਭੇ ਰੱਖ ਦਿਉ, ਠੀਕ ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਗਾਂਧੀ ਦੇ (ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਸਵਰਾਜ) ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਲਾਂਭੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਨਾ ਤਾਂ ਜਜਬਾਤੀ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਰਲ ਦੀ, ਸਗੋਂ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਲਗਾਤਾਰ ਘੋਲ, ਕਸ਼ਟ, ਸਹਿਣ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਭਰੇ ਜੀਵਨ ਬਿਤਾਉਣ ਦੀ,

ਆਪਣਾ ਨਿਜਵਾਦ ਖਤਮ ਕਰੋ। ਨਿੱਜੀ ਅਰਾਮ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਲਾਹ ਕੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਦਿਓ ਤੇ ਫਿਰ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ। ਇੰਚ-ਇੰਚ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਅੱਗੇ ਵਧੋਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਹੋਸਲੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਮੁਸਕਲਾਂ ਅਤੇ ਔਖਿਆਈਆਂ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਭਾਰੀ ਹੋਣ, ਤੁਹਾਡੇ ਹੋਸਲੇ ਨੂੰ ਕੰਬਾ ਨਾ ਸਕਣ। ਕੋਈ ਹਾਰ ਜਾਂ ਧੋਖਾ ਤੁਹਾਡੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਤੋੜ ਨਾ ਸਕੇ। ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਕਸ਼ਟ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਤੇ ਪੈਣ, ਤੁਹਾਡੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜੋਸ਼ ਨੂੰ ਠੰਢਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ ਕਸ਼ਟ ਸਹਿਣ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਦੇ ਅਸੂਲ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਕਾਮਯਾਬੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋਗੇ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਜਿੱਤਾਂ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਅਮੁੱਲ ਸੰਪਤੀ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜੀਵਨ ਮਕਸਦ ਅੰਸਬਲੀ ਬੰਬ ਕੇਸ਼ 'ਚ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ 'ਚੋਂ ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਸੁੱਚੇ ਮੋਤੀ ਵਾਂਗ ਝਲਕਦਾ ਹੈ। "ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਉਸ ਤੋਂ ਕਦੇ ਖੋਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਹੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੱਚਾ ਪਾਲਣ ਹਾਰ ਹੈ। ਜਨਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਮੰਜਿਲ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਵਾਸਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹਰ ਸਜਾ ਅਸੀਂ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਕਬੂਲ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਇਸ ਕੁਰਬਾਨਗਾਂਹ ਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਧੂਫ ਬਾਲਣ ਆਏ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਹਾਨ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਵੱਡੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ ਹਾਂ।" ਤੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਦੋ ਮਹਿਬੂਬ ਸਾਥੀਆਂ ਸੰਗ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਰੱਸਾ ਚੁੰਮ ਗਿਆ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸਾਥੋਂ ਕੁਝ ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਅਸੀਂ ਉਸ ਉਮੀਦ ਤੇ ਪੂਰੇ ਉਤਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਅਧੂਰੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਮੁੱਚਾ ਜੀਵਨ, ਉਸਦੇ ਕਥਨ, ਉਸਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਹਨ।

ਦਾ ਵਰਤਮਾਨ ਢਾਂਚਾ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਉਸਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਨਵਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਢਾਂਚਾ ਨਹੀਂ ਉਸਰ ਜਾਵੇ, ਜਦ ਤੱਕ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਖੱਸਟ ਦੇ ਅਸੰਭਵ ਬਣਾਕੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਤੇ ਅਸਲ ਅਤੇ ਸਥਾਈ ਅਮਨ ਦੀ ਛਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਤਦ ਤੱਕ ਇਹ ਜੰਗ ਹੋਰ ਨਵੇਂ ਜੋਸ਼,

ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਨਿਡਰਤਾ, ਬਹਾਦਰੀ ਤੇ ਅਟੱਲ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਲੜੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੇ, ਨਿਕਟ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਆਖਰੀ ਯੁੱਧ ਲੜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਉਹ ਫੈਸਲਾਕੁੰਨ ਹੋਵੇਗਾ ਸਾਮਰਾਜੀ ਤੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਲੁੱਟ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਹੈ। ਇਹ ਜੰਗ ਨਾ ਅਸ਼ਾ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸੈਮੀਨਾਰ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਮਸਲਾ ਮਾਰਕਸੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਕ ਡਾ. ਆਨੰਦ ਤੇਲਤੁੰਬੜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਲਿਤ ਮੁਕਤੀ ਵਾਸਤੇ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਇੱਕ "ਮਹਾਨ ਅਸਫਲਤਾ" ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋਏ ਅਤੇ ਜਾਤ ਪ੍ਰਥਾ ਦੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਲਈ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। 'ਜਾਤ ਦਾ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਭਵਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਾਰੀ ਪੰਜ ਦਿਵਸੀ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਤੇਲਤੁੰਬੜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ ਨੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਨੂੰ ਕਨਮੁੱਲਾ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਜਾਤ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝ ਸਕੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦਾ ਸਹੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰ ਸਕੇ। ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਅਧਾਰ ਪੇਪਰ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਬੇਡਕਰ, ਫੂਲੇ ਜਾਂ ਫੇਰੀਅਰ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਕੇ ਸਮਾਜਿਕ ਇਨਕਲਾਬ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਅਧਿਐਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵੱਲ ਡੂੰਘਾ ਆਕਰਸ਼ਣ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਮਾਰਕਸ

ਅਤੇ ਅੰਬੇਡਕਰ ਲਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲਿਆਉਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਦਲਿਤਾਂ 'ਤੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਦੀ ਹਰ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਖੜੇ ਹੋਣ। 'ਆਹਵਾਨ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਅਭਿਨਵ ਨੇ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼੍ਰੋਤ ਅਮੇਰਿਕੀ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਜੌਨ ਡੇਵੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਅਲੋਚਨਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਦੱਬੀਆਂ-ਕੁਚਲੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁਕੰਮਲ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੇ। ਉਹ 'ਅਫਰਮਿਟਿਵ ਐਕਸ਼ਨ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੁਝ ਰਿਆਇਤਾਂ ਅਤੇ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਕਦਮਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਇਹੀ ਗੱਲ ਅਸੀਂ ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਯੋਗਾਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਵਿੱਚ ਲੱਭਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਮਾਜਿਕ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਕੇ ਅੰਬੇਡਕਰ ਸਿਰਫ ਅਮਲ ਦੇ ਧਰਾਤਲ 'ਤੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਕਸਾਰਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਸੀ। ਅਭਿਨਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਲਿਤ ਪਹਿਚਾਣ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਅੰਦਰ ਚੇਤਨਾ ਅਤੇ ਮਾਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਜਗਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ

ਸਿਆਸੀ-ਆਰਥਿਕ-ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਅਲੋਚਨਾ ਸਾਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਆਈ.ਆਈ.ਟੀ. ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਲਾਲਟੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਕੋਈ ਜੜ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਾਰਕਸਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗਿਆਨ-ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਢੰਗਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੀ ਢੰਗ 'ਤੇ ਸਥਿਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਬੇਡਕਰ ਦਾ ਮੁਲਕਣ ਸਹੀ ਇਤਿਹਾਸ ਬੋਧ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਸਲਾਮ ਬਾਰੇ ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਘੋਖ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਨੇ ਡਾ.ਤੇਲਤੁੰਬੜੇ ਦੁਆਰਾ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੀ ਅਲੋਚਨਾ ਦੇ ਕਈ ਬਿੰਦੂਆਂ 'ਤੇ ਤਿੱਖੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਕੋਲ 1951 ਤੱਕ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸਥਾਰਿਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਤ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵਿਵਸਥਿਤ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਨੀ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਰ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਕੇ ਦਲਿਤਾਂ-ਪਿਛੜਿਆਂ ਦੇ ਆਤਮਸਮਾਨ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜੀ ਅਤੇ

ਅਣਗਿਣਤ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। 'ਸਨਹਤੀ' ਵੱਲੋਂ ਅਸਿਤ ਦਾਸ ਨੇ 'ਜਾਤ ਦਾ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਪੇਪਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਜਦ ਕਿ ਪੀਡੀਐਫਆਈ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਅਰਜੁਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੇਪਰ 'ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜਾਤ ਦਾ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਹੱਲ ਦੇ ਰਾਹ' ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਤਪਿਸ਼ ਮੰਡੋਲਾ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਅਧਾਰ ਪੇਪਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੇਪਰਾਂ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਬਹਿਸ ਵਿੱਚ ਯੂਨਾਈਟਡ ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ (ਮਾਓਵਾਦੀ) ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਨੀਨੂੰ ਚਾਪਾਗਾਈ,

ਸਿਰਸਾ ਤੋਂ ਆਏ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ, ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਤੋਂ ਆਏ ਜਿਤੋਂਦਰ ਭਾਰਤੀ, ਲਖਨਊ ਦੇ ਰੋਹਿਤ ਰਾਜੇਰਾ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਕੁਮਾਰ ਯਾਦਵ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਡਾ. ਅਮ੍ਰਿਤ, ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਸੰਨੀ, ਵਾਰਾਨਸੀ ਦੇ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਆਦਿ ਨੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ। ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਨੇਪਾਲ ਕੌਮੀ ਦਲਿਤ ਮੁਕਤੀ ਮੋਰਚਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤਿਲਕ ਪਰਿਹਾਰ, ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸਾਰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਡਾ. ਹਰੀਸ਼ ਅਤੇ ਡਾ. ਅਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਸੰਚਾਲਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮਵਾਰੀ ਸੱਤਿਅਮ ਨੇ ਨਿਭਾਈ।

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਕੰਨਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਕੀ ਅਸੀਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਾਂ ?

ਗੁਰਮੀਤ ਪਲਾਹੀ

ਅਖਬਾਰ 'ਚ ਮਾਪਿਆਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਹਿਰਦਾ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, "ਪੜੀ ਲਿਖੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਆਈਲੈਟਸ 6 ਬੈਂਡ ਲੈਕੇ ਪਾਸ ਹੋਵੇ, ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦਾ ਸਾਰਾ ਖਰਚ ਮੁੰਡੇ ਵਾਲੇ ਕਰਨਗੇ"। "ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ ਨਰਸਿੰਗ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਲੜਕਾ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਪੱਕਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਮਾਪੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਜਿਹੜੇ ਲੜਕੇ ਦੀ ਮਾਸੀ ਦੀ ਧੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕੈਨੇਡਾ ਕਰਵਾ ਸਕਣ" ਮਨ ਵਲੂੰਦਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਆਖਰ ਵਿਆਹ ਵਰਗਾ ਪਿਆਰ ਵਾਲਾ, ਸਾਂਝਾ ਵਾਲਾ ਪਵਿੱਤਰ ਰਿਸ਼ਤਾ ਵੀ ਵਪਾਰ ਦੇ ਢਹੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਰਾਵਾਂ, ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਸ਼ਰੀਕਾ ਬਣ ਸਕਦੇ ਖੂਨ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਾਤਰ, ਪੈਸੇ ਧੈਲੇ ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ, ਬਾਪੂ ਦੇ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਜਾਂ ਬਾਪੂ ਦੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਭੈਣਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ 'ਚ ਕੁਝ ਠਣ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਗੁੱਟਾਂ ਤੇ ਰੱਖੜੀ ਬੰਨਣ ਵਾਲੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਬੋਲ ਚਾਲ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਰਹੀ, ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਵਿਰੁੱਧ ਥਾਣੇ ਕਚਿਹਰੀ ਪਰਚੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਸਭ ਉਸ ਧਨ ਦੀ ਕਰਮਾਤ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਆਪ ਨਹੀਂ ਕਮਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਉਸਨੂੰ ਬਾਪੂ ਤੋਂ ਵਿਰਾਸਤ 'ਚ ਮਿਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਰਿਸ਼ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਧਾਰ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਆਪਣਾ ਕੁਨਬਾ ਅੱਗੋਂ ਤੋਰਨ ਲਈ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਹੀ ਵਪਾਰ ਹੋ ਜਾਏਗੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਨਿੱਘ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਰਹੇਗਾ? ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਰਿਸ਼ਤਾ ਉਹ ਨਿਭੇਗਾ? ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਆਹ 'ਚ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਦਾਜ ਦਹੇਜ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ, ਇੱਕ ਪ੍ਰਥਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਥਾ 'ਚ ਆਪਣਾ ਹੀ ਇੱਕ ਨਿੱਘ ਸੀ। ਕੁੜੀ ਵਲੋਂ ਚੱਦਰਾਂ, ਸਰਾਣਿਆਂ ਤੇ ਮੋਰਨੀਆਂ ਦੀ ਬੁਣਾਈ, ਘਰ ਦਾ ਸਮਾਨ, ਸਦੂਕ, ਪੇਟੀ, ਪਲੰਗ ਤੇ ਪੇਕਿਆਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੋਰ ਨਿੱਕੜ ਸੁੱਕੜ ਸਮਾਨ ਪੂਰੀ ਉਮਰ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ

ਨਿੱਘ, ਅਹਿਸਾਸ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਆਈ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਵੇਖ ਕਦੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੀ, ਕਦੇ ਭੈਣ ਨੂੰ ਅਤੇ ਕਦੇ ਸੁੱਖੀ ਲੱਧੇ ਵੀਰੇ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਘਰੋਂ ਪੈਰ ਪੁੱਟਣ ਲੱਗਿਆਂ, ਉਹ ਮਨ 'ਚ ਐਡਾ ਪਿਆਰ ਸਮੇਂ ਲੈਂਦੀ, ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ, ਅੱਖੇ ਸੱਖੇ ਵੇਲੇ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਨਿਭਦਾ। ਇਹ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਸੱਚ, ਉਹ ਜੀਵਨ ਭਰ ਨਿਭਾਉਂਦੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ 'ਚ ਮਿਠਾਸ ਹੁੰਦੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਵਲੋਂ ਉਸ ਲਈ ਮੇਚ ਦੇ ਲੱਭੇ ਵਰ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸੀਅ ਤੱਕ ਨਾ ਕਰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਕੋਈ ਸੌਦੇ ਬਾਜੀ, ਕੋਈ ਵਪਾਰ ਨਾ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਤੜਪ ਇੱਕ ਤਿਆਗ, ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ। ਪਰ ਦਾਜ ਦਹੇਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਨੇ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਲਾਲਚ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਲੜਕੀ ਦੇ ਲਈ ਵਰ ਲੱਭਣ ਲਈ ਅੱਖਿਆਈ ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਕਾਰਾਂ, ਮੋਟਰਸਾਈਕਲਾਂ, ਨਕਦ ਪੂੰਜੀ ਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਰ ਕੀ ਕੁਝ ਦੀ ਮੰਗ ਨੇ ਵਿਆਹ ਵਰਗੇ ਪਵਿੱਤਰ ਬੰਧਨ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਲਾਲਚੀ ਲਾਲਾਂ ਸੁੱਟਣ ਕਾਰਨ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਦਾਗਦਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਚੰਗੇ ਚੌਖੇ, ਭਾਰੀ ਭਰਕਮ ਵਿਆਹਾਂ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਸੌਦੇਵਾਜੀ, ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਸਰਾਪ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਲਈ ਸਾਹਾਂ 'ਚ ਸਾਹ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਜੋੜਿਆਂ 'ਚ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਧਨ ਦੀ ਇੱਕ ਪਤਲੀ ਪਰ ਤਿੱਖੀ ਪਰਤ ਨੇ ਇੱਕ ਤੋੜ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਕੰਨਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲਕੇ ਖੁਦਗਰਜ਼ਾਂ, ਲਾਲਚੀਆਂ, ਬੇਈਮਾਨਾਂ ਤੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਪੁੱਤਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਲੱਗ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਰਿਸ਼ਤਾ ਵਪਾਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਾਧਨਾਂ ਵਾਂਗਰ ਜਿਵੇਂ ਇੱਕ ਕਿੱਤਾ ਬਣਿਆ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉ ਜ਼ਰਾ ਉਸ ਵਿਆਹ ਦਾ, ਜਿਹੜਾ ਵਲੈਤ, ਕੈਨੇਡਾ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਲੱਗਿਆ ਨਾ ਯੋਗ ਵਰ-ਔਰਤ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨਾ ਅਨਜੋੜ ਉਮਰ ਦਾ, ਬੁੱਢੇ ਠੇਰੇ, ਕਾਲੇ ਕਲੂਟੇ ਲਈ ਸੁੰਦਰ, ਨੌਜਵਾਨ ਕੁੜੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਲਈ ਨਰੜ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ। ਸਕੇ ਭੈਣਾਂ ਭਰਾਵਾਂ, ਮਸੇਰ ਭੈਣ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਵਿਆਹਾਂ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਸਾਡੇ ਵਿਆਹ-ਤੰਤਰ ਦਾ ਮਖੋਲ ਹੀ ਉਡਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਲੋਕ ਜਿਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨੋਂ ਹੀ ਹੱਟ ਗਏ। ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਹੱਦ ਹੀ ਹੋ ਗਈ

ਹੈ ਜਦੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਪੁੱਜਣ ਲਈ ਕਚਿਹਰੀਆਂ 'ਚ ਫਰਜ਼ੀ ਵਿਆਹ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ ਪੁੱਜਣ ਲਈ ਉਸ ਲੜਕੀ ਦੀ ਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪੜ੍ਹੀ ਲਿਖੀ ਹੋਵੇ, ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਚੰਗੀ ਜਾਣੂ ਹੋਵੇ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਆਈਲੈਟਸ 6 ਬੈਂਡ ਨਾਲ ਪਾਸ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਅਨਪੜ੍ਹ, ਉੱਤ, ਨਿਕੰਮੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਸਪਾਂਸਰ ਕਰਕੇ ਲੈ ਜਾ ਸਕੇ। ਖਰਚਾ ਸਾਰਾ ਮੁੰਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ, ਕੁੜੀ ਦੀ ਹਵਾਈ ਟਿਕਟ, ਵਿਆਹ ਦਾ ਖਰਚ, ਕੁੜੀ ਦਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਫੀਸ ਮੁੰਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ੰਮੇ। ਮੁੰਡਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਪੁੱਜਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੁੜੀ ਕਿਸੇ ਆਲੂਣੇ ਤੇ ਮੁੰਡਾ ਕਿਸੇ ਆਲੂਣੇ। ਰਿਸ਼ਤਾ ਖਤਮ, ਪੈਸਾ ਹਜ਼ਮ। ਹਾਂ, ਪਰ ਕਦੇ ਕਦਾਈ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵੱਸ ਕੁਝ ਕੁ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਪਾਰਕ ਰਿਸ਼ਤੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਨਿਭਦੇ ਰਹਿ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਮੁੰਡੇ ਵਲੋਂ ਜਬਰਦਸਤੀ ਮੰਗੀ ਦਹੇਜ਼ 'ਚ ਕਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਨ (ਜੋ ਇਸ ਬਹਾਨੇ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਇਹ ਸਮਾਨ ਮੁੰਡੇ ਜਾਂ ਕੁੜੀ ਦੇ ਮਾਂ ਪਿਉ ਨੇ ਵਰਤਨਾ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਕੁੜੀ ਦੇ ਹੀ ਕੰਮ ਆਉਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਦਾ ਉਮਰ ਭਰ ਦਾ ਗਹਿਣਾ ਹੈ) ਲੈਕੇ ਵੀ ਨਿਭਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ 'ਚ ਖਟਾਸ ਸਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਵਿਆਹ ਦਾ ਇਹ ਰਿਸ਼ਤਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੜਕੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਲਈ ਗਲ ਦਾ ਫੰਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆਂ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਖਰਚ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਨੀਂਦ ਹਰਾਮ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਡੰਬਰੀ ਵਿਆਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਲੜਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਲਈ ਵੀ ਵੱਡੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪੈਦੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਪੈਲੇਸ ਕਲਚਰ, ਦਿਖਾਵਾ, ਵਾਧੂ ਦੇ ਸ਼ਗਨ ਮਗਨ, ਪਾਰਟੀਆਂ, ਕੁੜਮਾਈ, ਵਿਆਹ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਰੋਕਾ, ਠਾਕਾ, ਝਾਕਾ, ਵਰਗੇ ਫਜ਼ੂਲ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰਿਵਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਵਿਆਹ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਜਲੂਸ ਹੀ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਪਰੋਂ ਵਿਆਹਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਡੱਬੇ, ਮਠਿਆਈਆਂ ਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਤੋਹਫੇ ਜਿਵੇਂ ਵਿਆਹਾਂ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਸਮਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਦਿਆਂ ਕਰਜ਼ਾਈ ਹੋਕੇ, ਵਿਤੋਂ ਬਾਹਰਾ ਖਰਚਾ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਨਵੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਆਪਣੇ ਗਲ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੀਤੀ ਰਿਵਾਜ਼ਾਂ, ਰਸਮਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਵਪਾਰਕ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਹੀ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਵਿਆਹ ਵਰਗਾ ਪਵਿੱਤਰ ਰਿਸ਼ਤਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਰੇਵਲ ਏਜੰਟਾਂ ਦੇ ਢਹੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਪੱਟੀਆਂ ਪੜ੍ਹਾਕੇ, ਆਪਣੇ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਵਪਾਰ ਤਾਂ ਬਣਾ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਦਰ ਰੋਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਮਸਾਲ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਡੁਲ੍ਹੇ ਮਾਹੌਲ ਵਾਲੇ ਪੱਛਮੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਾ ਮਿਲਦੀ ਹੋਵੇ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਤੰਗ ਨਜ਼ਰੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵਿਆਹ ਬੰਧਨ ਦੀ ਕੁਝ ਗਲਤ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਛੋਟੀ ਉਮਰ

ਵਿਆਹ, ਅਜੋੜ ਵਿਆਹ, ਮਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਤੀਵੀ ਤੇ ਚੱਦਰ ਪਾਉਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਅਤੇ ਬਹੁਤੇ ਭਰਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਘਰ 'ਚ ਇੱਕ ਔਰਤ ਰੱਖੀ ਰੱਖਣਾ ਤਾਂ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵੰਡ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿਆਹ ਬੰਧਨ 'ਚ ਪਵਿੱਤਰ ਆਪਸੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰੀ ਉਮਰ ਨਿਭੇ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕਈ ਕਬੀਲਿਆਂ 'ਚ "ਮੁੱਲ ਦੀ ਤੀਵੀ" ਲਿਆਕੇ ਆਪਣੇ ਬੰਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਝੀ ਹਰਕਤ ਵੀ ਕਦੇ ਕਦਾਈ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵਿਆਹੀ ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਇਸ ਸਮੇਂ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਡੇ ਸਭਨਾਂ ਲਈ ਚਿੰਤਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਖੜੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਕਿ ਕੀ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਇੰਨੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ, ਕਿ ਵਿਆਹ-ਬੰਧਨ ਵਰਗੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਦਾਅ ਤੇ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਦਰੋਪਦੀ ਨੂੰ ਜੂਏ 'ਚ ਦਾਅ ਤੇ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੀ ਇੰਨੇ ਗਏ ਗੁਜਰੇ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ

ਕੀਮਤਾਂ, ਆਪਸੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਕੇ ਟੰਗਕੇ ਵੀ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ? ਕੀ ਅਸੀਂ ਬੇਮੁਹਾਰੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਦੇ ਮੱਕੜਜਾਲ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਇੰਨੇ ਹੀ ਬੇਬਸ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਾਂ? ਵਰ ਦੀ ਤਾਂ ਕੰਨਿਆ ਲਈ ਲੋੜ ਹੀ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਵਰ ਦਾ ਵੀ ਕੰਨਿਆ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਜਾਰਾ ਨਹੀਂ। ਪਿਆਰ ਵਿਆਹ, ਵਿਆਹ, ਤਲਾਕ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਰਹਿਣੇ ਹਨ, ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਫਿਤਰਤੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਸਮਾਜਕ ਲੋੜ ਵੀ ਵਿਆਹ ਵਰਗੇ ਪਵਿੱਤਰ ਬੰਧਨ ਨੂੰ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਸੋਚਾਂ, ਬੇ ਜੋੜ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਕੇ ਅਸੀਂ ਵਾਧੂ ਸਹੇੜੀਆਂ ਮਾਨਸਿਕ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਵਿਆਹ ਤਾਂ ਵਿਆਹ ਹੈ ਦੋ ਜੀਆਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਪਵਿੱਤਰ ਮੇਲ। ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਵਪਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਬੇ ਮੁਹਰੀ ਆਰਥਿਕ ਮੰਡੀ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ ਸਮਾਜਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਰ ਤਾਰ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਵੱਧਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਠੱਸ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਮਸਲਾ
ਦਰ
ਮਸਲਾ

ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਘਪਲਾ ਨਵੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼

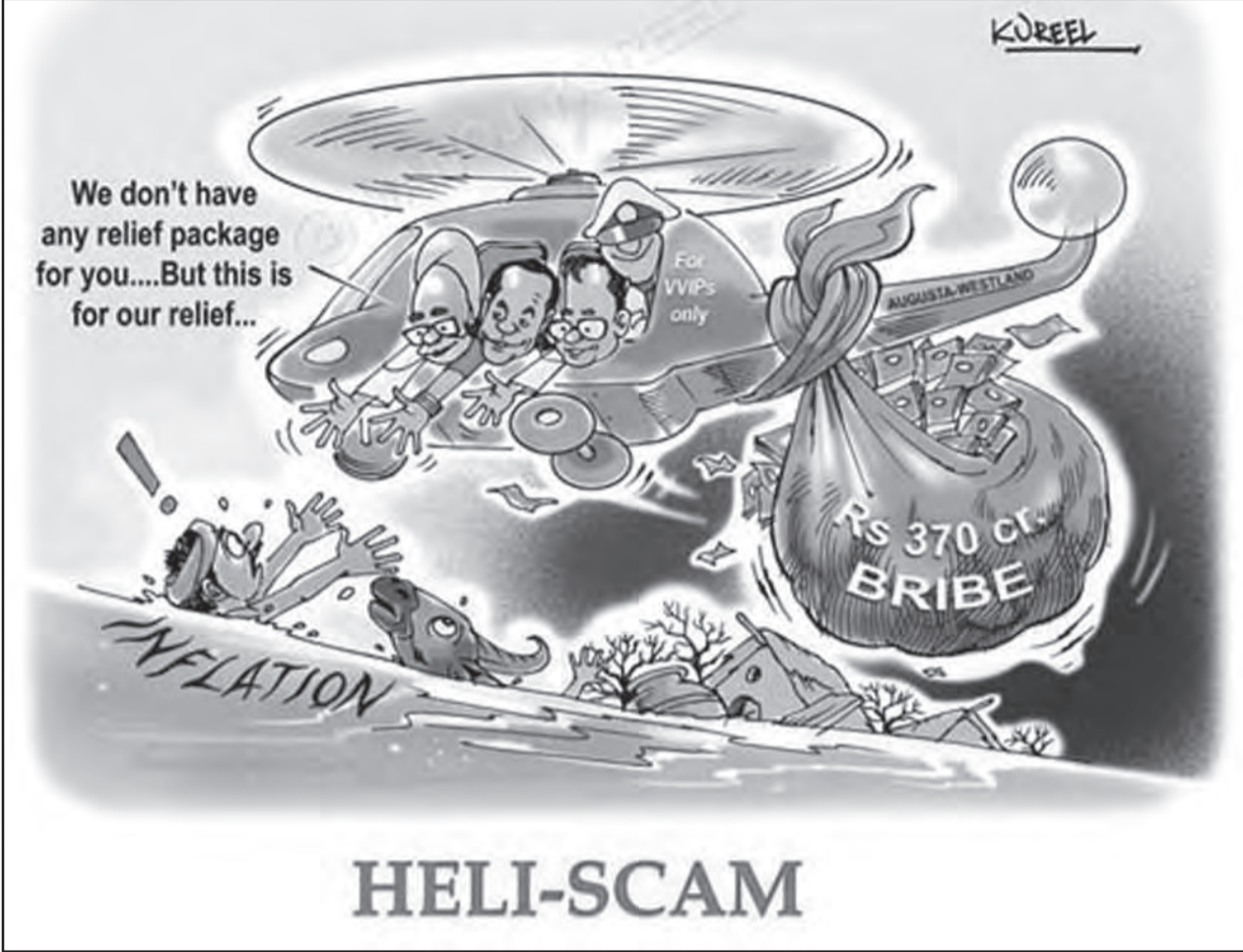
‘ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਡੇ ਧਨ ਕੁਬੇਰ ਅਤੇ ਬਹੁਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸਰੋਤ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ... ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ ਦੇ ਨਾਮ ਖੋਲ੍ਹੇ ਲੋਕਾਂ ‘ਤੇ ਮੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਧਾਵੇ ਰਾਹੀਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਾਲ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੇਸੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਧਨਾਚਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੁੱਟੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ... ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਉੱਚੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਕੋਲ ਅਥਾਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ‘ਚ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਸਬੰਧ ਵੱਡੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਾ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਉਹਲੇ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਵੱਡੀਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨਾਲ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਸੌਦਿਆਂ ‘ਚ ਦਲਾਲੀ ਛਕ ਸਕਦੇ ਹਨ...

ਫਰਵਰੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਧ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ਰ ਹੋਇਆ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਘਪਲਾ ਇਹਨਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਹੀ ਮੂੰਹ ਬੋਲਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ। ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁਖੀ ਦਾ ਨਾਮ ਇਸ ਘੁਟਾਲੇ ਵਿੱਚ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੀ. ਵੀ. ਆਈ. ਪੀ. ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ 3600 ਕਰੋੜ ਰੁਪਿਆ ਖਰਚ ਕੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼-ਇਤਾਲਵੀ ਕੰਪਨੀ ਆਗਸਤਾ ਵੈਸਟਲੈਂਡ ਤੋਂ ਖਰੀਦੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ 12 ਹੈਲੀਕਾਪਟਰਾਂ ਲਈ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ 362 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਇਵਜ ਵੱਲੋਂ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰਾਂ ਲਈ ਤੈਅ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਮਦਾਂ ਜੋੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਟੈਂਡਰ ਨੂੰ ਗੁੰਗਾਰਾ ਭਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ ਇਤਾਲਵੀ-ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੰਪਨੀ ਆਗਸਤਾ ਵੈਸਟਲੈਂਡ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਮਦਾਂ ‘ਤੇ ਖਰਾ ਉੱਤਰੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ‘ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਰਕਾਰ’ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀਆਂ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਹਾਈ ਪਾਉਣ ਨਹੀਂ ਹਟਦੀਆਂ ਵਿੱਚ

ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਘਟਾਉ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਟੈਂਡਰ ਦੀਆਂ ਮਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬਦਲਾਅ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਐਸ. ਪੀ. ਤਿਆਗੀ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਸਮੇਂ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ। ਕੁੰਜੀਵਤ ਗਵਾਹ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ‘ਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਆਪ 6-7 ਵਾਰ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਰਿਸ਼ਵਤ ਦਾ ਪੈਸਾ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਦੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਇਸ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ, ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਫ਼ਤਰ, ਐਸ. ਪੀ. ਜੀ ਅਤੇ ਐਨ. ਐਸ. ਏ. ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। 362 ਕਰੋੜ ਵਿੱਚੋਂ ਸਪੈਸ਼ਲ ਰੱਖਿਆ ਗਰੁੱਪ 40 ਫੀਸਦੀ ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਬਚਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਅਜੇ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਇਹ ਘੁਟਾਲਾ ਨਾ ਪਹਿਲਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਖਰੀ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਲੋਕ ਦੁਸ਼ਮਣ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਹਨਾਂ ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਦਾ ਜਨਮਦਾਤਾ ਹੈ। ਨਵੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ‘ਚ ਬੇਬਾਹ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਹੁਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ, ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਸਭ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਰੋਟੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਖੋਹ ਕੇ ਮੁਲਕ ਦਾ ਕੁੱਲ ਸਰਮਾਇਆ ਇਹਨਾਂ ਸਾਮਰਾਜੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ‘ਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਉਂ ਕਰਕੇ ਏਥੋਂ ਦੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ, ਦਲਾਲੀਆਂ ਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ‘ਚ ਅੰਨ੍ਹੇ ਵਾਧੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾਦਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਇਹਨਾਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਏਥੇ ਸਿੱਧੇ ਅਸਿੱਧੇ ਹਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਧੋਖਾਧੜੀ ਅਤੇ ਲੁੱਟ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ।

1991 ‘ਚ ਇਹਨਾਂ ਨਵੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਬਾਅਦ

ਸਕੈਂਡਲਾਂ ਤੇ ਘਪਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ‘ਚ ਵਾਧਾ ਦੇਖਣਯੋਗ ਹੈ। 1947 ਤੋਂ 1990 ਤੱਕ ਦੇ 43 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਨਸ਼ਰ ਹੋਏ ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 10 ਸੀ। 1991 ਤੋਂ 2000 ਤੱਕ ਸਿਰਫ 10 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗਿਣਤੀ 13 ਸੀ। 2000 ਤੋਂ 2009 ਤੱਕ ਦੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ 27 ਘੁਟਾਲੇ ਹੋਏ। ਇਕੱਲੇ 2010 ਵਿੱਚ ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਦੇ 9 ਕੇਸ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 2011 ਵਿੱਚ ਵਧਕੇ 23 ਹੋ ਗਈ। ਸਾਲ 2012 ਵਿੱਚ ਕੱਲ ਨਸ਼ਰ ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 41 ਬਣਦੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 13 ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ

ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ। ਇਹਨਾਂ 41 ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਵੱਡੇ ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ 5186 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਦੀ ਠੱਗੀ ਵੱਜ ਗਈ ਹੈ। ਸਿਆਸਦਾਨ, ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਲਾਬੀ, ਬਹੁਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ, ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਇਹਨਾਂ ਘੁਟਾਲਿਆਂ ‘ਚ ਮੁੱਖ ਧਿਰਾਂ ਬਣਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਘਪਲਾ ਵੀ ਇਸੇ ਲੜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਇਸ ਭਿਅੰਕਰ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ --
1. ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਹੋ ਰਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ, ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਥੋਕ

ਨਿਲਾਮੀ - ਜੋ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸਾਧਨ ਹੈ - ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।
2. ਵੱਡੀਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਅਰਬਾਂ ਖਰਬਾਂ ਦੇ ਕੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਹੈ ਮੁਲਕ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾਣ।
3. ਉੱਚ ਅਫਸਰਾਂ ਅਤੇ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਕੋਲ ਵੱਡੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੁਪਤ ਸੌਦਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਹੱਥ ਰੰਗਣ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖੰਭ ਕਤਰੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ।
4. ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯਮ ਮੁਕਤੀ ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀਕਰਨ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਈ ਜਾਵੇ।।

ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਾਲੀ ਧਰਤੀ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ

ਦਵਿੰਦਰ ਪਾਲ
ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਾਸੀ ਧਾਤਾਂ-ਯੁਕਤ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹਨ। ਇਹ ਤੱਥ ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਲਏ ਗਏ ਨਮੂਨਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਜਨਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਹੋਈਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸੂਬੇ ਦੇ 1012 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਲਈ ਸਪਲਾਈ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਯੂਰੇਨੀਅਮ, ਸਿੱਕਾ, ਨਿੱਕਲ, ਫਲੋਰਾਈਡ ਵਰਗੇ ਤੱਤ ਹਨ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਤੱਤ ਕੈਂਸਰ, ਟੀ.ਬੀ., ਹੱਡੀਆਂ ਤੇ ਦੰਦਾਂ ਦੇ ਰੋਗ ਵਰਗੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਵੀ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਮੋਗਾ, ਜਲੰਧਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਘੁਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਪਰਮਾਣੂ ਊਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਪਲਾਈ ਹੁੰਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੈਂਪਲ ਲੈ ਕੇ ਟੈਸਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਸੀ। ਵਿਭਾਗ ਮੁਤਾਬਕ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਜ਼ਾ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਮਾਝੇ ਦੇ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਅਤੇ ਦੋਆਬੇ ਦੇ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਦੇ ਤੱਤ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਕਰੇਡੀਟੇਸ਼ਨ ਬੋਰਡ ਆਫ਼ ਲੈਬਾਰਟਰੀਜ਼ (ਐਨ.ਏ.ਬੀ.ਐਲ.) ਵੱਲੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੈਬਾਰਟਰੀਆਂ ਤੋਂ ਟੈਸਟ ਕਰਾਏ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਸਕਣ। ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਾਜ਼ਾ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਬਰਨਾਲਾ, ਬਠਿੰਡਾ, ਫਰੀਦਕੋਟ, ਜਲੰਧਰ, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਧਾਤ ਸਿੱਕਾ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਧਾਤ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਨਾਲ ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ, ਗੁਰਦਿਆਂ ਦਾ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਣਾ, ਪੇਟ ਤੇ ਅੰਤੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ, ਨਰਵਸ ਸਿਸਟਮ ਦਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਂਝਪਣ ਆਉਣ ਵਰਗੀਆਂ

ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਆ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸੂਬੇ ਦੇ 4233 ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਧਾਤਾਂ ਯੁਕਤ ਹੈ ਪਰ ਬਹੁਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਧਾਤਾਂ ਹੁਣ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ ਸਿਰਫ 1012 ਪਿੰਡ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਪਾਣੀ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚਲੇ ਹੱਥ ਨਲਕੇ ਜੋ ਧਰਤੀ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਸਤਹਿ ‘ਤੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਦਾ ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਬੇਹੱਦ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਟੈਸਟ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਵਿਭਾਗ ਮੁਤਾਬਕ ਦਿਹਾਤੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 13657 ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ 70 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸਪਲਾਈ ਹੁੰਦਾ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਪੀਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਆਰ.ਓ. ਸਿਸਟਮ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਧਾਤਾਂ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਪਾਣੀ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ

ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਗੰਦਾ ਪਾਣੀ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੂਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਪੀਣ ਲਈ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਦਾ ਪਾਣੀ ਸਪਲਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਭਾਰੀ ਧਾਤਾਂ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਤਰਨਤਾਰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਆਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵਿਭਾਗ

ਨੂੰ ਅਜੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਟੇਟ ਹੈਲਥ ਸਰਵੇ ਰਿਸੋਰਸ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਡਾ. ਪਿਆਰੇ ਲਾਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਘੁਲਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦਾ ਗੰਦਾ ਪਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ।

ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਮਸਲਾ

ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ 8 ਮਾਰਚ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ

ਪ੍ਰੋ. ਗੋਪਾਲ ਜੱਸਲ

ਕੈਲਗਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰੈਸਿਵ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਕੈਲਗਰੀ ਵੱਲੋਂ ਅੱਜ ਇਥੇ ਜੈਨਸਿਸ ਸੈਟਰ ਨਾਰਥ ਈਸਟ ਵਿਖੇ ਔਰਤ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਇੱਕ ਸਫਲ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋ ਰਹੇ ਧੱਕਿਆਂ ਅਤੇ ਔਰਤ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲੇ ਹੱਕਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਫਲ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਭਰਵੀਂ ਸਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਔਰਤ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਸੱਭ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਨੌਜਵਾਨ ਲੜਕੀਆਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤੀ। ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਅਡੀਟਰ ਕਮਲਪ੍ਰੀਤ ਪੰਧੋਰ ਨੇ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਸੰਭਾਲਦਿਆਂ ਹੀ ਔਰਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਹਣ ਮਾਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰੋਗਰੈਸਿਵ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਹੱਕ ਦਵਾਉਣ ਦੀ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਚ ਚਲਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਹੱਕ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਵਕਿਰਨ ਕੌਰ ਦੀ ਔਰਤ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਚ ਮਿਸ਼ਾਲਾਂ ਬਾਲ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਕਵਿਤਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਦੇ ਬੋਲ "ਧਰਮਾਂ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਆਪਾ

ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ" ਸਨ। ਗੁਰਚਰਨ ਕੌਰ ਬਿੰਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧੱਕੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੋਠਲੇ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੱਧ ਵਰਗ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅੱਜ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਉਚ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਸਦਾ ਹੀ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰੋਗਰੈਸਿਵ ਕਲਾ ਮੰਚ ਦੀ ਬੇਹਤਰੀਨ ਅਦਾਕਾਰਾ ਹਰਲੀਨ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਰਦਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਉਂਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਭਸ਼ਾਲੀ ਕਵਿਤਾ ਰਾਹੀਂ ਸੁਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਰਾਇਲ ਵੈਮੈਨ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਮੀਤ ਸਰਪਾਲ ਨੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਕਮਲਜੀਤ ਸ਼ੇਰਗਿਲ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਵਿਤਾ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ। ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਚੌਹਕਾ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਸਬੰਧੀ ਪੇਪਰ ਪੜਿਆ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸੱਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਬੇਟੀ ਪ੍ਰਭਲੀਨ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਨੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਤੇ ਗਹਿਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਛੱਡਿਆ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਜੁਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅੱਜ ਆਦਿਵਾਸੀ ਰਾਜਾਂ ਚ, ਮਨੀਪੁਰ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਆਦਿ ਚ ਸਾਡੀ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ

ਸਮੂਹਿਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੋਨੀ ਸੋਰੀ ਦਾਂਤੇਵਾੜਾਜ਼ਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਐਸਐਸ ਪੀ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਵਾਰਡ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਤ ਕਰਨਾਂ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਤੇ ਕਲੰਕ ਹੈ। ਮਨੀਪੁਰ ਦੀ ਅਰੋਮਾਂ ਸ਼ਰਮੀਲਾ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਖਿਲਾਫ 13 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਤੇ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਕਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਫਸਰਾ ਵਾਪਿਸ ਲੈਣ ਦੀ ਬਿਜਾਏ ਸਗੋਂ ਅਰੋਮਾਂ ਸ਼ਰਮੀਲਾ ਖਿਲਾਫ ਹੀ ਆਤਮ ਹਤਿਆ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਚਿਹਰਾ ਨੰਗਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਦੀਪ ਸ਼ਿਖਾ ਬਰਾੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਔਰਤ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਸਵੈ ਮਾਣ ਅਤੇ ਅਣਖ ਨਾਲ ਜਿਉਣ ਲਈ ਖੁਦ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਰਾੜ ਰਿਟਾਇਰਡ ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਰਵਿਸ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ ਪਰਹਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੱਕਾਂ

ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜਥੇਬੰਦਕ ਸ਼ਖਰਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ। ਮੌਜੂਦਾ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪੈਸਾ ਅਤੇ ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ, ਜੋ ਔਰਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਸਤੂ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਦਲੇ ਬਿਨਾਂ ਔਰਤ ਮੁੱਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਕਮਲਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਪੰਧੋਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਮਹਿਲ ਕਲਾਂ ਖਿਲਾਫ ਲਾ ਮਿਸ਼ਾਲ ਲੋਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਜਿਤ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਪਰੇਰਨਾ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਰੂਤੀ ਅਗਵਾ ਕਾਂਡ ਫਰੀਦਕੋਟ ਅਤੇ ਦਾਮਨੀ ਕੇਸ ਦਿੱਲੀ ਇਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤਾਜਾ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਹਨ।

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ, ਜੋ ਲੱਗਭੱਗ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਖਿਲਾਫ ਜਹਾਦ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਗਦਰ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਕਲੰਡਰ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ, ਗੁਰਦੀਪ ਪਰਹਾਰ, ਵਿੱਦਿਆ, ਦਰਸ਼ਨ ਜੱਸਲ, ਸਿਮਰ ਚੀਮਾਂ ਅਤੇ ਹਰਜਿੰਦਰ ਬਰਾੜ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸੰਘਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਬਾਰੇ 16 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਹੋ ਰਹੇ ਪਰੋਗਰਾਮ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਮਾਸਟਰ ਭਜਨ ਗਿੱਲ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰੋ: ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਸੱਭ ਦਾ ਹਾਰਦਿਕ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਦੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਔਰਤ ਜਾਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾਂ ਸਰੋਤ ਬਣੇਗੀ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਹਰਚਰਨ ਪ੍ਰਹਾਰ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਰਾੜ, ਮਨਜੀਤ ਪਿਆਸਾ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਰੀ ਅਤੇ ਸਖਵੀਰ ਗਰੇਵਾਲ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

AVTAR SINGH KAMBOJ
Real Estate Representative
Dir: 416-319-9830
Email: akamboj@trebnet.com

Sutton
Residential, Commercial & Investment

SUTTON-ROYAL REALTY BROKERAGE
INDEPENDENTLY OWNED AND OPERATED
45 Woodbine Downs Blvd., #3
Toronto, Ontario M9W 6N5
Bus: 416-748-7900 Fax: 416-674-1682

Hiring Drivers/Owners/Operators

Galaxy Freightline Inc.

We Offer:
Competitive Salary
Fuel Cards
Late Model Equipment
New Pay Package
On Site Maintenance Facility
Extra Drops and Pickups Paid
Guaranteed Miles Per Month
Guaranteed Home Time

For: GTA ON-QC ON-MB-AB-BC USA

We Require:
2 Years Experience
Clean Current Abstract
Ability to cross border
Positive, Professional Attitude

Tel: 1.877.251.5299
Fax: 416.644.8882
Email: dispatch@galaxyfreightline.com

41 Westside Drive
Etobicoke, ON, M9C 1B3

ਰਿਪੋਰਟ

ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਿੱਖ ਵੱਲੋਂ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਸੰਮੇਲਨ

ਭਲਾਈ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਮੋਹਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਸਿੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨੇੜਿਉਂ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪਰਪੱਕਤਾ ਬਖਸ਼ੇਗਾ। ਇਸ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਟਿੱਮ ਉੱਪਲ, ਖੇਡ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਬੱਲ ਗੋਸਲ, ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਪਰਮ ਗਿੱਲ, ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਦਵਿੰਦਰ ਸ਼ੇਰੀ, ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਜੋ ਡੈਨੀਅਲ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਕਾਇਲ ਸੀਬੈਕ ਸਮੇਤ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਮਿਊਨਿਟੀਆਂ ਦੇ 25 ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। 26 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਟਿੱਮ ਉੱਪਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਖੇ ਵੀ ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਿੱਖ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਰਥਿਕ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਬੱਲ ਗੋਸਲ ਨੇ ਮੈਂਟਰੀਅਲ ਤੋਂ ਆਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਫਦ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦਰਪੇਸ਼ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ। ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਿੱਖ ਵੱਲੋਂ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਫਾਉਂਡਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਡਿਨਰ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਂਸਦਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਡੈਲੀਗੇਟਸ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

27 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਜਿਹੜੇ 26 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋ ਸਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਿੱਖ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਹਾਊਸ ਵਿਖੇ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ 'ਤੇ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਹੋਈ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਹੋਈ ਅਤੇ ਹਾਜ਼ਰ 9 ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ

ਨੇ ਬੜੇ ਠਰੁੰਮੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਜਾਣੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੀਡਰ ਬੌਬ ਰੋਅ ਨੇ ਬਾਕੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਸੱਦ ਕੇ, ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਿੱਖ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਕੀਤਾ। ਇਕ ਹੋਰ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੋਈ ਕਿ ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਜੂਡੀ ਸਗਰੋ ਨੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਬੋਲਦਿਆਂ ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਿੱਖ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਈ ਗਏ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਕਾਨਫਰੰਸ ਲਈ ਮੁਬਾਰਕ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਰਥਿਕ ਉੱਦਮ ਕਿਹਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਗਲਤ ਫਹਿਮੀਆਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਿੱਖ ਵੱਲੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਰੱਜ ਕੇ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਯੋਜਿਤ ਡਿਨਰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਵੀ ਮਾਣ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਦੂਸਰੀਆਂ ਕਮਿਊਨਿਟੀਆਂ ਨਾਲ ਪਰਸਪਰ ਸਬੰਧ ਹੋਰ ਨਿੱਘੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਨ ਡੀ ਪੀ ਦੇ ਹੈੱਡ ਆਫਿਸ ਵਿਖੇ ਐਨ ਡੀ ਪੀ ਦੇ ਲੀਡਰ ਟੋਮ ਮੁਲਕੇਅਰ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ੈਡੋ ਕੈਬਨਿਟ ਨਾਲ ਇਕ ਘੰਟਾ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਹੱਲ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਕੇ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਟੋਮ ਮੁਲਕੇਅਰ ਨੇ ਸਾਰੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ

ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਮਦਦ ਦਾ ਪੂਰਨ ਭਰੋਸਾ ਦਿਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਰਚ ਵਿਚ ਜਦ ਫਰਾਂਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕੈਨੇਡਾ ਆਵੇਗਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਸਤਾਰ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਇਹਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਜੋਰ ਲਾਵਾਂਗੇ।

ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਐਨ ਡੀ ਪੀ ਵੱਲੋਂ ਮਾਰਟਿਨ ਸਿੰਘ, ਪੀ ਸੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੀਤੀ ਲਾਂਬਾ ਅਤੇ ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਬਲਜੀਤ ਬਾਵਾ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਪਹਿਲੇ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਿੱਖ ਦੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਭਰ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਦੀ ਭਰਵੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀ, ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਹੁੰਗਾਰੇ ਸਦਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਇਹ ਪਲੇਠਾ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਿੱਖ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਵੀ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਦਿਆਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਂਤਕ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ। ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਿੱਖ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਵੀ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਦਿਆਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਂਤਕ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨਿਊਯਾਰਕ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ 1999 ਵਿੱਚ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਈ ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਿੱਖ ਵੱਲੋਂ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਿੱਖ ਨੇ ਬੀਤੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖ ਏਡ ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਪਦਾ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਿੱਖ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕਰ ਕੇ ਸਮਰੱਥਾਵਾਨ ਅਤੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਿੱਖ ਵੱਲੋਂ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਿੱਖ ਦੀ ਕੈਨੇਡਾ ਇਕਾਈ ਵੱਲੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ ਓਟਾਵਾ ਵਿਖੇ 26 ਅਤੇ 27 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਫਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਸੰਪੰਨ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਭਰ ਤੋਂ ਆਏ ਸਿੱਖ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਾਂਸਦ, ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਤੀ ਗਈ।

26 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਤੋਂ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸ਼ੈਰਾਟਨ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਆਯੋਜਿਤ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉੱਘੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਹਰਿਨਾਮ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਸਿੱਖ ਦੀ ਪਛਾਣ, ਸਿੱਖ ਸਰੂਪ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਵਰੈਣ ਕੌਰ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਮਦ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜੱਦੋ ਜਹਿਦ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚਲੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ। ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸਸਤਾ ਕੰਪਿਊਟਰ ਟੈਬਲਿਟ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੁਨੀਤ ਸਿੰਘ ਤੁੱਲੀ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਬਿਜ਼ਨਿਸਮੈਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼

ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਪਾਰ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਬਿਜ਼ਨਿਸਮੈਨਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਿੱਖ ਦੇ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਸਥਾ ਬਾਰੇ ਭਰਪੂਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਤੀ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇਹ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਦੀ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਸਬੰਧਿਤ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਠੋਸ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਾਰਥਿਕ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲੇ ਹਨ।

ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਿੱਖ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਬੋਲੀ ਦਾ ਮਸਲਾ, ਔਰਤਾਂ 'ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰ, ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਸਤਾਰ ਮਾਮਲੇ ਪ੍ਰਤੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਨਸਲੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਨਸਲੀ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਬਰੈਂਪਟਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜਕੀ ਵੱਲੋਂ ਯੂ ਟਿਊਬ 'ਤੇ ਪਾਈ ਨਸਲੀ ਵੀਡੀਓ ਹੋਵੇ, ਕਿਰਪਾਨ ਦਾ ਮਸਲਾ ਜਾਂ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪਟਕਾ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਫੁੱਟਬਾਲ ਨਾ ਖੇਡਣ ਦੇਣ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੋਵੇ, ਵਰਗੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜੇਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫਰਤੀ ਵਰਤਾਰਾ ਖਤਮ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਰੋਗਰੈਸਿਵ ਕੰਸਰਵੇਟਿਵ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਲੋਕ ਤੰਤਰੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਟਿੱਮ ਉੱਪਲ, ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਮੰਤਰੀ ਜੂਡੀ ਸਗਰੋ ਅਤੇ ਐਨ ਡੀ ਪੀ ਦੀ ਡਿਪਟੀ ਲੀਡਰ ਲੈਸਲੀ ਮੇਘਨ ਨੇ ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਿੱਖ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਮਾਜ

CHERA IMMIGRATION CONSULTANCY SERVICES

Specializing in:

- Appeals
- H&C Cases
- PRRA Appeals
- Sponsorships
- Refugee Claims
- Admissibility Hearings
- Super Visa / Affidavits/ Declarations
- Skilled Workers
- Citizenship Matters
- Work/Study Permits

22

Years
of Service

Sardara Singh Chera

B.A., M.A.

Former Member (Commissioner) Of The
Immigration And Refugee Board Of Canada
Commissioner Of Oath
Regulated Canadian Immigration Consultant

Tel: 905-461-9885

sschera@rogers.com

WE PROVIDE ALL IMMIGRATION AND CITIZENSHIP SERVICES.

2355 Derry Rd. E. Unit # 35 Skyport Corporate Centre Mississauga, ON. L5S 1V6

ਕਿਸਾਨ
ਅੰਦੋਲਨ

ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਡਾਕਾ

ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਭਾ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜਗਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਟਿਆਲਾ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਏਕਤਾ-ਡਕੌਂਦਾ) ਦੇ ਸੂਬਾਈ ਆਗੂਆਂ ਡਾਕਟਰ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ, ਜਗਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ, ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਜ਼ੀਦਪੁਰ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਲਾਕੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਭਾ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਸਵੀਰਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਸਮੇਤ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇੰਝ ਹੀ ਵਾਪਸ ਪੁਲਿਸ ਵਾਹਨ ਵਿਚ ਬੈਠਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਭਾ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਲਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹੱਥਕੜੀ ਲਾ ਕੇ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਜਿੱਥੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਹੈ ਉੱਥੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਹਿਰਾਸਤੀ ਦੇ ਹੱਥਕੜੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਖ਼ੌਫ਼ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਮਾਨ-ਸਨਮਾਨ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹਰ ਜਮਹੂਰੀਅਤਪਸੰਦ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

"Commitment to Excellent Service"

Life Insurance
Disability Insurance
Critical Illness Insurance
Super Visa Insurance
Health & Dental Plans
Mortgage Insurance
Visitor Insurance
Segregated Funds
RRSP & TFSA
RESP

416-817-7142
dharbans@hotmail.com
Fax: 416-213-9010

HARBANS SINGH
Insurance Advisor

10 - 7003 Steeles Avenue, West, Toronto, ON M9W 0A2

Century 21 Green Realty Inc., Brokerage

Each office is independently owned and operated

Sohan Mann

Sales Representative

Dir. 416-564-1699

Off: 905-565-9565

Fax: 905-565-9522

Email: sohanmann@hotmail.com

151 Superior Blvd. Unit 19-21, Mississauga ON L5T 2L1

Buy Green, Build Green... Save Environment!!!

Certified General Accountant Tax & Accounting

Attends all Audits and Prepares Appeals

Sukhdev Singh, CGA

Tel: 905.793.0909

Fax: 905.450.2165 #10-2084 Steels Ave. E.,
sukhdevss@excite.com Brampton, ON L6T 5A6

Georgetown Import Inc.

AUTO REPAIR

PARVINDER BRAR

Factory Trained Technician

MARK HANDY

Factory Trained Technician

"Open Your Hood To Experience"

48 Years Import Experience

354 Guelph Street, Georgetown, ON L7G 4B5 = georgetownimport@gmail.com

905-877-6900

HONDA = ACURA = TOYOTA = LEXUS = NISSAN = INFINITI = MAZDA = VOLKSWAGEN = HYUNDAI

ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਮੁਸਲਾ

ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਸਮਾਜ 'ਚ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕੇਗੀ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਰਾਬਰੀ

ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਔਜਲਾ

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਔਰਤ ਦਿਵਸ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ 10 ਮਾਰਚ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਬਰੈਂਪਟਨ ਵਿਚ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸੈਮੀਨਾਰ ਚ ਬੋਲਦਿਆਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਬਲਦੇਵ ਰਹਿਪਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਸਮਾਜ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਉਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਬਰਾਬਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਬਰੈਂਪਟਨ ਦੇ ਸਾਊਥ ਫਲੈਚਰਜ਼ ਸਪੋਰਟਸ ਪਲੇਕਸ ਚ ਰੱਖੇ ਇਸ ਸੈਮੀਨਾਰ ਚ ਹਾਜ਼ਰ 150 ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਰਾ ਇਬਰਾਹਿਮ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਚ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਬੜੇ ਸੰਜੀਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਇਬਰਾਹਿਮ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਜਦੋਂ ਅਜ਼ਾਦ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਟੁੱਟਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਦੀ

ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਚ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਹੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੀ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੈਮੀਨਾਰ ਚ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਵੀ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦੇ ਹੱਕ ਤੋਂ ਵਾਝਿਆਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਇਹ ਹੱਕ ਬੜੀ ਲੰਮੀ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1917 ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਇਸ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਮੁਲਕਾਂ ਚ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਪਰ 1977 ਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਬਾਅਦ ਇਹ ਦਿਨ ਹੁਣ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਜੋ ਸੋਸ਼ਲ ਵਰਕਰ ਬਲਦੇਵ ਮੁੱਟਾ ਵਲੋਂ ਬਣਾਈ ਸੰਸਥਾ ਪੰਜਾਬੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਹੈਲਥ ਸਰਵਿਸਜ਼ ਚ ਬੜੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕ ਸਾਡੇ ਬਾਰੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਤੋੜਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਤਾਂ

ਉਹ ਲੋਕ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਟੁੱਟੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਸ਼ੀਬਤਾਂ ਮਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਮਨਦੀਪ ਅਤੇ ਹਰਿੰਦਰ ਸਹੋਤਾ ਵਲੋਂ ਇੱਕ ਸਲਾਈਡ ਸੋ ਵੀ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਕਈ ਹਾਜ਼ਰ ਕਵੀਆਂ

ਵਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਤੇ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚ ਨਾਮਵਰ ਲੇਖਕ ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਰਾਮਪੁਰੀ, ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਪਰਮਜੀਤ ਦਿਓਲ, ਹਰਪਰੀਤ ਬਰਾੜ, ਲਵੀਨ ਕੌਰ ਗਿੱਲ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕੌਰ ਬੇਦੀ, ਬਲਜਿੰਦਰ ਘੁਲਾਟੀ ਤੇ ਹਰਮੀਤ ਦੇ ਨਾਂ ਮੁੱਖ

ਹਨ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਭੰਡਾਲ, ਡਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡ, ਮੈਰੀ ਵਾਲਸ, ਤੇ ਡਾ: ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ ਨੇ ਵੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਚ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਜਿੰਨਾਂ ਚ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਸੁਖਰਾਜ਼ ਕਾਲੀਰਾਏ, ਮਲੂਕ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ, ਲਹਿੰਬਰ ਪੁੰਨੀ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਹਰਪਿੰਦਰ ਬਰਾੜ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸੰਧੂ, ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਿੰਦਰ ਹੁੰਦਲ ਅਤੇ ਮੀਡੀਏ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗੁਰਮਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ, ਹਰਜੀਤ ਬਾਜਵਾ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵੀ ਲਗਾਈ ਗਈ। ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਲਦੇਵ ਰਹਿਪਾ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸ਼ੋਕਰ ਵਲੋਂ ਨਿਭਾਈ ਗਈ।

SKYDOME
GROUP OF COMPANIES

FLEET DISCOUNTS

Special Prices on Lease Return Vehicles

www.skydomeauto.ca
<http://skydomeauto.goldbook.ca>

Drive Clean Test & Repair Facility

Specialize In:

- Paint, Collision
- Mechanical Work
- Fleet Paint & Body Work
- Insurance Claims Welcome

Towing Across North America

TIRES

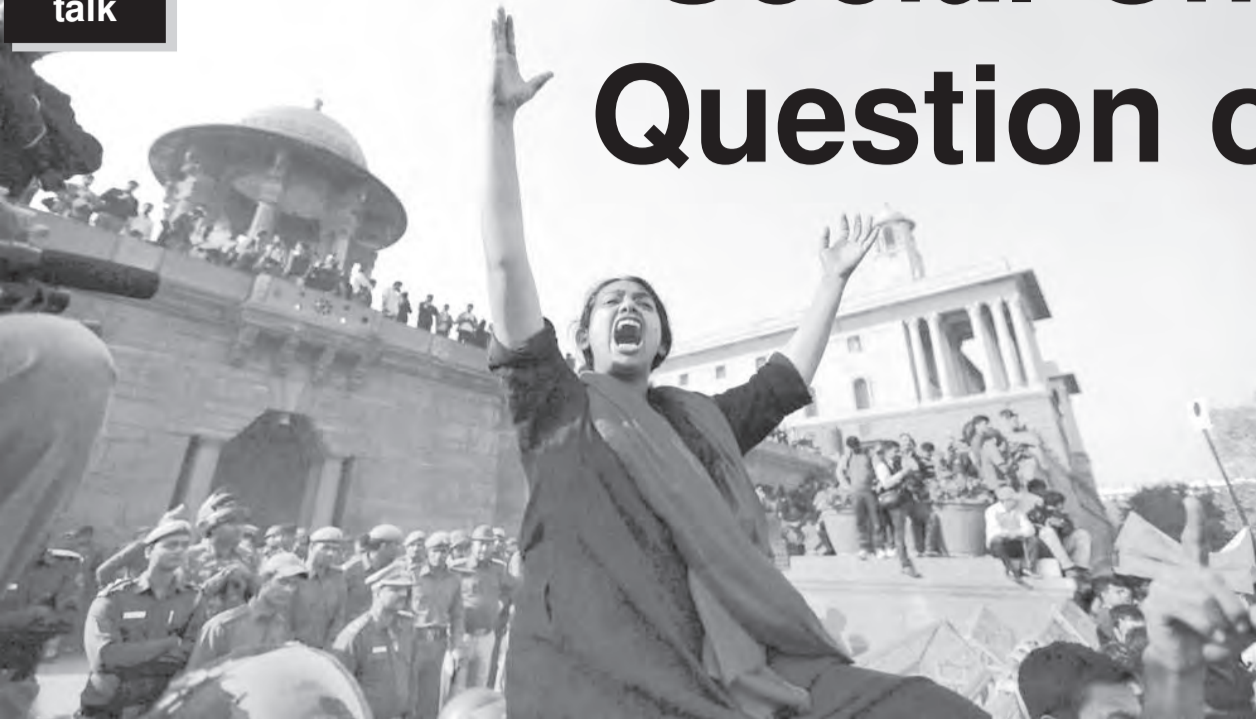
4 Locations To Serve You! Head Office: 905-874-9878

<p>SKYDOME AUTO & BODY CENTRE 308 Rutherford Rd. Brampton, ON L6W 3K7 Office: 905-874-9878 Fax: 905-874-9747 skydome_auto@hotmail.com</p>	<p>SKYDOME EMISSION & ALIGNMENT CENTRE 210 RUTHERFORD RD SOUTH OFFICE : 9054509878 FAX: -905-450-9808.</p>	<p>SKYDOME AUTO SALES & SERVICES & STAFFORD TRUCK CENTRE 30 STAFFORD DR BRAMPTON OFFICE:-905-460-0200 FAX:-905-460-9451</p>	<p>SKYDOME AUTO & BODY WORKS 7089 TORBRAM RD UNIT# 4 MISSISSAUGA, ON L4T 1G7 OFFICE :-905-362-7001, FAX :-905-362-6002</p>
---	--	---	--

Women's
Day
talk

Social Challenges & Question of Concerns

Sara Abraham, PhD, JD

that from marriage onwards the woman's life changes so drastically—some say it becomes that of cook, server, cleaner and sexual partner. That is the testimony you have heard today from the women who are here. Hundred of millions of women in India and South Asia, of all classes, have already lived this fate. The first point I wish to make is that it is not just the family benefits from women's labour—the capitalist and feudal economy also benefits – for here is somebody doing all this work for free which allows for even lesser wages to be paid to the outside worker. I make this point because one of the first things that President Chavez, the recently deceased head of state of Venezuela who brought literacy and healthcare to his people, when he drafted the Venezuelan constitution was to put in Article 88 that unpaid household labour would be paid. This identified women's unpaid work as labour – which means it is counted in the national productivity data and gdp, and it should be compensated out of the national treasury. Can you just imagine what that does to our conception of economy when this calculation is brought into the picture?

Now when women are independent, educated, working, and free from the restrictions of family, perhaps not yet married, are they free? Look at the case of the 23-year old lower middle class woman Jyoti Singh Pandey in Delhi whose gang rape and torture sparked two months of outrage on the streets. She was too independent, out of her place,

exerting sexual power, invading men's public space, available for abuse – whatever was going through those men's heads and their fantasy world, we can only speculate – but she was a lower-class, therefore vulnerable, woman who was out of her place and in their space – and they subjected her to their domination, brutally, and they killed her. So, no, women are still not free.

The response however is not that women should retreat from public space and into the family; they will have to make new spaces where they and others can actually live in freedom.

And that is why when women are free to fight for their independence they will be forced to fight not just against norms of the family or norms of the religion but also the state

and other forms of public power where patriarchy is practiced. Both the economy and the state will shake when women are recognized and win their freedom.

So it is in everyone's interests, and I mean all freedom loving, equality loving people—for women to win their independence, to not be stopped, in their struggle for freedom—men, the elderly, children will all benefit, and the world can be transformed through this point.

What is the proof of this – let us look at the freedoms to receive an education, to receive paid employment, and to live. Nobel Laureate Amartya Sen has documented in a study of 300 districts in India that it is women's education and women's employment that are the two most important influences in reducing fertility rates. Kerala has a fertility rate of only 1.7 in contrast with many areas which have four children per couple (or even more), and the level of female education provides the most effective explanation. Women's education and literacy also reduce the mortality rates of children, and this is what I mean by freedom to live.

Yet, in Kerala, women's literacy still does not keep them

out of the kitchen and in a servile role to men and the family; domestic violence rates are on par with the rest of the country. Much greater struggles will need to ensue and the demands have to be more than education and employment.

We are beginning to see these struggles for change In 2013 there is something different happening, a slight shift at the global level – on the one hand, women's pain is more evident to everyone because of the clear instructions by the state, the political class and leadership to abuse women (we can think of 1. Harper ignoring the findings of the Human Rights report that stated that the RCMP is implicated not just in the missing indigenous women of British Columbia but in raping and silencing multiple women; the campaign which originated out of Brampton to compel sponsored spouses to live with their sponsor for two years, or to lose their PR status - this results in forced cohabitation even where there is abuse, the Indian political leadership, male and female – whether from Congress, BJP, AIADMK or the CPM – and the shameful statements they released around the issue of rape, the fatwa released against the

Gill Appliances & Heating Services
Residential, Commercial Service and Installation

24 Hour Service

Call: Surinder Gill
905.460.5544

Repair and Install duct, heating, humidifier, air conditioner, water heater, dish washer, dryer, stove, fridge

brave women of Cairo Egypt who have been fighting against the state and the military). Across the world we are seeing a very overt rise in state victimization of women.

BUT the slight shift we are seeing is also the wide broadcasted call for women to protest every one of these impositions, and for society as a whole to take women's life and security seriously.

Every year on Feb 14, indigenous women in Vancouver march for missing indigenous women – this year's thousands of women were out on the street protesting pipelines, missing women, the RCMP, historic discrimination. The huge numbers are driven by the work of the Idle No More movement which has emerged in Canada. This movement was sparked by the hunger strike of a woman chief, Theresa Spence who was opposing the unilateral attempt by the Harper government to roll back its obligations of consultation with indigenous peoples over the use of indigenous territory. The movement is stopping trains and blocking mining projects across the country; it is demanding new social relations, new treaties, and new social contracts between Canadian peoples. As in Delhi, women and youth are amongst its leadership.

We saw the vivid television pictures of the two months of struggle in the streets of Delhi waged by young people and women mostly, to protest 'the rape culture' of India. What is rape culture? Three examples: where women and we should add LGBT people are continually subject to sexual harassment, where marital rape is not a crime, and where rape by a upper caste man of a woman of a lower caste and class is acceptable. The use of the phrase 'rape culture' is to shock us in how we normally think about Indian culture.

The struggle in Delhi has been kept at a very high level of understanding – women are not asking for increased protection (from the very state that abuses them) or to return to their families – rather Kavita Krishnan, Secretary of the All India Progressive Women's Association has stated in words which are now famous –

..when that journalist Soumya (Vishwanathan) was murdered, Sheila Dikshit had issued another statement saying "If she (Soumya) was out at 3 am in the morning, she was being too adventurous," — we are here to tell her that women have every right to be adventurous. We will be adventurous. We will be reckless. We will be rash. We will do nothing for our safety. Don't you dare tell us how to dress, when to go out at night, in the day, or how to walk or how many escorts we need!

....

I am saying this because I feel that the word 'safety' with regard to women has been used far too much — all us women know what this 'safety' refers to, we have heard our parents use it, we have heard our communities, our principals, our wardens use it.

Women know what 'safety' refers to. It means – You behave yourself. You get back into the house. You don't dress in a particular way. Do not live by your freedom, and this means that you are safe....No one is talking about protecting her 'bekhauf azaadi', or her freedom to live without fear.

We know a struggle is hitting its mark when there is a backlash – and this came in the form of the Ordinance from the Prime Minister which did not institute any of the recommended changes suggested by the Varma Commission, and from ongoing confusion in the government about provisions in the Act; the backlash also came more directly by Delhi police openly threatening women who come out to protest Chief Minister Narendra Modi's presence on the Delhi University campus – they asked, do you want us to rape you like we did in Gujarat. This too has been exposed by young women who are not going to let the clock turn back.

And here's the second point I want to make - this is also politics. Politics is not only the games played by the mainstream politicians and their Left counterparts. The fight for women's freedom which is on the streets, which is demanding change, which is keeping the leadership accountable, which is building women's networks and self-organization to continue to resist, this is also politics.

Now the spirit of protest can get co-opted by slogans and campaigns of imperialism – at this very time when women-led movements growing as in India, Canada, we can add Egypt, elite white women in the US have launched something called "the billion women rising campaign".

They speak about how every hour 50 women are raped in the DRC, and for these women to rise up. It sounds good. But Congolese women are telling these elite American women to go back to their country and to do something for the women there; to not be a part of US foreign policy, after all the Congo is the region of the world with extremely rich mineral resources, to not come to the Congo in the guise of protecting women as a cover for U.S. military expansion.

In the last decade, we also saw the very easy cooptation of women's struggles with the dominant U.S. rhetoric of saving Muslim women – this was a pretext of U.S. and Canadian invasion of Afghanistan. It is within these processes of co-optation that women's movements have to manoeuvre and operate.

So, this is the background in which we are meeting today – there is a new rise in women's struggles, and new forms of state driven co-optation and backlash.

I now want to speak about the land on which we are – on which the town of Brampton has been built - for two reasons. One, while we can think broadly and globally, we live here and we have to know about where we live, and the kind of

problematic politics our communities are throwing up. Secondly, I want to draw a parallel between Canadian history and Indian, specifically Punjabi history, to understand the historical processes in which we are living.

From approximately 1000-1610, Brampton was the hunting and fishing grounds as traditional Iroquoian territory for the Neutral Confederacy. In 1701, the Anishnabeg Nation (Mississauga/Ojibway) took control of the northern shore of Lake Ontario. In the springtime, the Anishnabeg peoples would travel along the northern shores of Lake Ontario gathering maple sap from sugar bushes. In the summer they would settle at the mouths of rivers such as Credit River, while in the fall the Anishnabeg peoples would gather wild rice, and harvest crops of corn, beans and squash. In the winter, the Anishnabeg would move to their hunting and trapping grounds to the north including what is now known as Brampton.

Despite trade and contact with the French, the nature of the interaction resulted in little conflict between the different peoples. However during the American War of Independence (1775-1783), the British promised land to its allies. In 1787 a deal was signed with the Anishnabeg to buy a significant portion of present-day Toronto – this is called the "Toronto Purchase". The word purchase is misleading – small arms, knick knacks, and tobacco was traded for the land – and the deed itself was blank and therefore illegal.

More treaties needed to be signed to attempt to consolidate this initial treaty. In 1805, 10 shillings was paid for 250,880 acres of land. Each time more land was taken than in the original treaty. On October 23, 1818 Treaty 22 – known as the Second Purchase – was signed surrendering the remaining 648,000 acres of the Mississauga Tract leading to the eventual settlement of Brampton, Ontario. By the 1840s, white farmers settled the area completely, and without deed to the land the Anishnabeg peoples were forced to leave and move north to reservations.

With the elimination of the Anishnabeg presence, in 1834, John Elliot had the village renamed after his English birthplace: Brampton. Its very name signifies the extinguishing of Anishnabeg presence in contrast to Mississauga (named after the original inhabitants of the area).

However, the indigenous people never forgot and their activists and lawyers have struggled for decades to reverse the harm of the illegal treaties and deals. In 2010, Harper's federal government was forced to pay \$144 million to settle the land claim of the Toronto Purchase. This was after 20 years of legal requests and an official commission. It is clearly a fire sale, a fraction of the worth of the land.

Why am I bringing all this up? the activists of the Idle No More movement have asked for our – and I mean all settler – support – and that we first learn the history of the land on which

we live so that we change the way we look at Canada. We, like the original European settlers, tend to look at the land as blank land – for us to move onto it and to purchase it. This in fact is the colonial approach to viewing indigenous territory – as terra nullis – or empty land.

Are we willing to break with the settler mentality where, once we arrive, we work to exclude others who are yet to arrive and we denigrate indigenous persons here, or are we willing to go deep into our how histories and see how they intersect with indigenous histories?

To help us do so we should understand that what happened to indigenous people 250 years ago in Canada is what is going on in India in the last 40 years – theft of land, signing over of indigenous territory to mining and industrial concessions without the input of people, displacement of people in the millions, increase in debt and landlessness, and the discarding of people in the drive to building the new form of capitalism in India.

The process is even more brutal in India than it was in Canada. There is no attempt at legal nicety and diplomatic traditions. And the problem is compounded because unlike in Canada where food is imported in large amounts with the displacement of traditional agriculture, when land and agriculture collapses in South Asia we move into a process of malnutrition, famines, and eventually death and suicide for large numbers of people.

We are living at a time where in India our country's food producers – our farmers and agricultural labourers – are taking pesticides or ropes to end their lives. Quarter million suicides across India have been recorded which means millions more are on the brink of extreme despair. In two districts of Punjab- Bhatinda and Sangrur – there have been over 2900 suicides, 61% farmers and 39% agricultural labourers. We know the reason for the suicides – the crushing debt with a fivefold increase in the last decade – owed to private moneylenders and banks. It is reported in many places now that 77% of the Indian population, man woman and child, live on less than Rs. 20 a day or Rs. 600 a month.

Who can pay a debt when they are earning this amount? People have to continue to borrow to survive. When they cannot repay their loans what should they do – their lands, their children, their homes are taken away from them. Women too have taken their life in this crisis, though this is not ever reported in the news. In this context, we begin to see things very clearly, and this is my third major point-the destruction that patriarchy produces in the lives of people who are already in crisis, for right through this agrarian crisis there are three very problematic patriarchal notions which are being reproduced - the demand for dowry, the understanding that marriage is the only future for women, and most importantly the intense pressures of izzat and keeping male honour. Ranjana Padhi (author of *Those Who Did not Die: Impact of the Agrarian Crisis on Women in Punjab*, Sage Publications 2012) who has studied the lives of the families where there has been a suicide has said that fetching a bridegroom has become the most costly purchase for farmers and labourers, pushing them into deeper debts. In this crisis of landlessness and debt, men and women continue to turn to moneylenders to be able to afford a wedding and to pay some dowry – it seems that humiliation is more bearable than not being able to marry a daughter.

When they cannot pay, suicide is the only way.

She spoke to hundreds of women. The women reported to her that before a suicide for a year or more they watched their husbands and sons move into a silence, they would not speak, they would not share their feelings, in some cases they would not even say they had taken a loan, the silence would grow, one day the person would take their own life. There are also many cases of suicide occurring immediately after a wedding in a house. Raising the money to marry daughters weighs like a nightmare on the fathers and brothers; after they commit suicide the mothers and daughters are left carrying the burden of the debt which still needs to be paid.

In other words, whereas it is normally said that agricultural loans and high input costs are

the reasons for farmers to commit suicide we have to understand that it is not just the public world but the complete distortion of our private world – of the virus of marriage in the Indian context which is tied up with the reproduction of caste, and the issue of male honour – which has equally contributed to the ongoing tragedy. The answer then cannot lie in that we need more employment and more subsidy for agriculture alone; we have to also fight this system of moving girls into marriage as their future; it is a costly game; it confuses girls who are unclear whether to study or to get married; the game of male honour suffocates men; it destroys so many young lives, boys and girls, with its pressures. We also have to resist wanting the status that comes from having a big marriage, we have to value girls equally as boys so that they are not seen as this costly burden – you know the figures on sex selected abortions; all these aspects are interlinked – it is a deeply destructive game. And it is not just a question of more inter-caste marriages which was a site of major reform for the South Indian Dravidian nationalist movement. Punjab along with Kerala and Goa have the highest rate of inter-caste marriages in India – about 21%. I want to quote from one of the mothers Ms. Padhi interviewed – the daughter's husband had committed suicide and now the mother was helping her daughter. How did she manage to help her?

I gave her some money and ensured her brothers also gave her. I have to stay independent of my sons so I can help the one who needs me most. I stayed with one son, it is natural that they will advise me what to give and what not to give others. It is much better to stay alone. I have managed to convince my husband of this truth. And that is why my daughter is able to rely on us. If we remain scared of others around us, we will not be able to do anything for anyone. Society has many rules; you do not have to abide by them all. I do not worry about breaking rules that are based on selfishness. On an individual level that is what that woman had learnt – she can help more when not trapped by

the expectations of family.

On a collective level, after the tireless work of many peasant unions, people have begun to protest the issue of landlessness and debt, though they still do not dare to impose expensive marriages and dowry because of a fear of male backlash. In May 2009, when the Punjab government returned 350 crores of money unused to Delhi, and when it did not give dalit allotted land, people protested. Over 1300 labourers including 511 women and 42 children were locked up in jails across Punjab. Almost all the leaders of the Mazdoor Mukti Morcha and CPI (ML) (Liberation) were jailed. In 2010 there was another mass protest against the withdrawal of electricity subsidy – with over 25,000 people and very high proportion of women. They were also protesting the murder of a leader from BKU Ekta. Again many were arrested and 600 peasant organizers were arrested. On June 21 2011 the project to give land to a thermal power plant site was marked out and villagers resisted by blocking railway tracks. These are the very same tactics used by indigenous protestors here. The police took 19 women, 47 men and 6 minor girls into custody. This happened again in July and August, thousands now marched and were lathi charged. In June 2012 in Patiala farmers were attacked, they were resisting the removal of village common lands.

Women have been part of every protest, in hundreds, and they are praised and recognized for it; at the same time we have to now realize – we have to see this clearly – and this is my fourth and final point they do not usually benefit from the struggles. When land reform was instituted in parts of India in the 60s and 70s, fought for by the CPI and later the CPM, the liberated land was mostly put into male hands consolidating yet another layer of patriarchy over rural women. Women continued to bear the burden of their families with no benefits; they lack decision-making power in their own homes; they are kept dependent; their labour and sacrifice continues to be disparaged; and their movements and destiny continue to be controlled. We have to recognize that even when women have physically

fought alongside men, when they return to the family they are once again put in their place, all power is taken away from them, and they are there only to serve.

To wrap up, globally women and youth are leading popular struggles for economic change and peace for they have the least to gain from the current set up. And people as a whole are talking about fundamental changes to the economy – no longer just the right to education or the right to employment, like Amartya Sen wrote about decades ago. Anti-capitalism is growing across the world as a necessity for ecological and human survival. For us from South Asia we also need to oppose the very, very strong patriarchy which suppresses women, girls, and people of marginalized sexualities. I have made four points in this regard:

a. The (owners of the) economy benefit from women's unpaid labour, not just the men and the family

b. Women's struggles can become political struggle; it is not marginal or lesser than traditional Left struggle

c. Patriarchal structures are worsened in economic crises if there is no collective challenge to the crises

d. Women have not benefited from major economic reform movements; they need to be in leadership for this to change.

In conclusion - when women are released from the control that men and the state wield over them, when they are released from the time consuming exhausting unpaid work of child care and elderly care, when they are free to form collectives and not just do daily battles to help their own family survive, they will fight for liberation of the economy in a wider sense, and for them to engage in the wider fight they have to be freed of these restraints. I have also suggested that when women will win their independence everyone will benefit. So, let us make a commitment to join our hearts and minds with women's and peasants and workers and indigenous issues and struggles as it is emerging now – to create a powerful and united movement for change. Thank you for the opportunity to share my thoughts.

ਤੁੱਥਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ

ਸੋਚੋ ਜ਼ਰਾ ਅਸੀਂ ਚਾਨਣ ਤੋਂ ਕੌਹਾਂ ਦੂਰ ਕਿਉਂ ਹਾਂ?

ਸੁਰਜੀਤ ਮਾਨ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣਕੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਦੁੱਖ ਤਕਲੀਫਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਕਰਾਂਗੇ ਪਰ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਹੁਣ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਗਾਲਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੇ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅਗਾਂਹ ਹੁਣ ਕੁੱਝ ਕੁਟਾਪੇ ਤੱਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਤਸਵੀਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੂੰਹ ਬੋਲਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਨਾਲ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਇਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਕੀ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਇਨਸਾਫ਼ ਪਸੰਦ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਹੈ।

ਅਤੀਤ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਤੁਲਨਾ ਕਈ ਵਾਰ ਆਪੇ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਰਥਵਾਨ ਵੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਖੇਤਰ ਸਦਾ ਉਹ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਜੋ ਕਦੇ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਨਵਿਆਂ ਦੇ ਆਉਣ ਤੇ ਪੁਰਾਣਿਆਂ ਨੇ ਝੜਨਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਕਾਰਵਾਂ ਅੱਗੇ ਤੁਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇੰਝ ਹੀ ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ, ਕੁਸੁਹਣੀਆਂ ਅਤੇ ਅਸਭਿਆ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਵੇਖ ਕੱਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਸਕਾਰਾਤਮਕ, ਸੁਨੱਖੀਆਂ ਅਤੇ ਸਭਿਅ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਆਉਣੀ ਸਹਿਜ ਹੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਫਰਕ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਵੀ ਟੀ.ਐਸ. ਐਲੀਅਟ ਦੀ ਮਹਾਨਤਮ ਕਵਿਤਾ 'ਦ ਵੇਸਟ ਲੈਂਡ' ਰੂ : ਜੱਗ-ਬੀਤੀ ਛੱਡੋ, ਆਪਣੀ ਹੱਥ ਬੀਤੀ, ਜੋ ਨਿੱਤ ਬੀਤਦੀ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਸ਼ਾਇਦ ਜ਼ਿਆਦਾ ਠੀਕ ਤੇ ਨੇੜੇ ਹੋਵੇਗੀ- ਉਹ ਵੀ ਅਜੋਕੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ।

ਬੋਹੜਾਂ ਹੇਠ ਬੈਠੇ ਬਿਰਧ ਭਰੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਸੱਚ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਘਰ ਨਾ ਕੋਈ ਧੀ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨੂੰਹ ਲਿਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੋਈ ਮੁਖਬਰੀ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਪਰੋ ਵਿਚ ਫੜਿਆ ਹੋਏ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ, ਕੀਤਾ ਵਚਨ ਨਾ ਨਿਭਾਇਆ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਚੰਦਰੇ ਪਲ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਵੀ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਉਹ ਅੰਦਰ ਵੜ-ਵੜ ਪਛਤਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਮੌਤ ਵਰਗੀ ਸੰਤਾਪੀ ਜੂਨ ਭੋਗਦਾ। ਗਲ ਵਿਚ ਪੱਲੂ ਪਾ ਮੁਆਫੀਆਂ ਮੰਗਦਾ, ਜੋ ਕਈ ਵਾਰ 'ਬਾਹਰਲੇ' ਤਾਂ ਦੇ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ 'ਅੰਦਰ' ਕਦੇ ਨਾ ਦਿੰਦਾ। ਨਾਲ ਦੇ ਅਜਿਹੇ 'ਪਾਪੀ' 'ਤੇ ਦੁਰ ਦੁਰ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਦੂਰੋਂ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਦਿੰਦੇ। ਅਜਿਹੀ ਪਸ਼ੂਆਂ ਤੋਂ ਮਾੜੀ ਜੂਨ ਭੋਗਦਾ ਅੰਦਰਲੇ ਘਰ ਮੰਜਾ ਮੱਲ ਲੈਂਦਾ ਅਤੇ ਤਿਲ ਤਿਲ ਮਰ ਕੇ ਮੰਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉੱਠਦਾ। ਜੇ ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ, ਮੂੰਹ ਨੀਵਾਂ ਕਰ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦਾ ਤਾਂ ਸੰਗੀ- ਸਾਥੀਆਂ, ਆਪਣਿਆਂ-ਪਰਾਇਆਂ ਦੇ ਬਾਣਾਂ ਵਰਗੇ ਬੋਲ ਸੁਣ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਬਿਆੜ ਦੇਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੋਈਆਂ ਕਰਦਾ।

ਪਰ ਸਰ ਫਰੋਸ਼ੀ ਕੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਬਦਲਣ ਵਾਂਗ, ਵਕਤ ਬਦਲਿਆ ਅਤੇ ਵਕਤ ਨਾਲ ਬਦਲੀਆਂ 'ਪੁਰਾਣੀਆਂ' ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ। ਇਸ 'ਵਿਕਸਿਤ' ਖਾਸ ਕਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੰਸਾਰ, ਜਿਸ ਦੇ ਰਹਿਨੁਮਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਰੱਖਿਅਕ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਨਿਰ-ਸਾਬ ਅਤੇ ਇਕੱਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਨੇਤਾ, ਨਹੀਂ 'ਜਨਤਾ-ਸੇਵਕ', ਵਰ੍ਹਿਆਂਬੱਧੀ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਨਮਕ ਖਾਣ ਬਾਅਦ ਦੂਜੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਖੇਮੇ ਵਿਚ ਆ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਜਾਂ ਪਸ਼ੇਮਾਨੀ ਦੇ। (ਗਿਰਾਵਟ ਦੀ ਇੰਤਹਾ ਵੇਖ ਲਵੋ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਪਬਲਿਕ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ 'ਤੇ ਹੈਰਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ) ਬਹੁਤ ਉੱਚੇ ਸੁਰਾਂ ਵਿਚ ਦਾਅਵੇ ਕਰਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਗਲਗੀਰ

ਹੋ, ਗਲੀ ਭਾਰੇ ਭਾਰੇ ਹਾਰਾਂ ਦੇ ਬੋਝ ਹੇਠ ਤਸਵੀਰਾਂ ਖਿਚਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰਖੀਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ- 'ਘਰ ਵਾਪਸੀ' ਦੇ ਕੈਪਸ਼ਨ ਹੇਠਾਂ। ਅਪਮਾਨਿਤ ਦੀ ਥਾਂ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗਦਾਰਾਂ ਨੂੰ, ਇਕ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ। ਸੁਣੋ ਕੁਛ ਬੋਲ, ਜੋ ਉਸ ਦੀ 'ਆਮਦ' ਬਾਰੇ ਬੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ: ਹੈਰਾਨੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਕਿੜ ਵਰਗਾ ਗੈਰਤਵੰਦ, ਨਿਰ ਸਵਾਰਥੀ, ਪਾਕ ਰੂਹ ਵਾਲਾ ਆਦਰਸ਼ ਪੁਰਸ਼ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਮੰਤਵ ਨੇਕ ਅਤੇ ਕਰਮਾਂ ਮਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣਾ ਹੈ। ਚੁਬਾਰੇ ਲਈ ਬਣੀ ਇੱਟ ਮੋਰੀ ਵਿਚ ਆਖਿਰ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਆਖਿਰ ਆ ਗਈ ਆਪਣੀ ਅਸਲ ਥਾਂ 'ਤੇ।

ਵਰਗਿਆਂ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਿਹਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਪਛਤਾਵਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਬਾਕੀ ਵਰ੍ਹੇ ਤਨੋਂ, ਮਨੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲੱਗਣਗੇ। (ਧਨੋਂ ਸ਼ਬਦ ਉਹ ਨਹੀਂ ਵਰਤਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਧਨ ਤਾਂ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਲੇਖੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ।) ਇਹ 'ਤਕਰੀਰ' ਉਹ ਕਿਸੇ ਸਾਹਿਤਕ ਮੱਸ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਲਿਖਵਾ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਗਲਤ-ਫਲਤ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਪੌਜ਼ ਬੋਲਣ ਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਗਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸੁਣ ਕੇ ਤਾੜੀਆਂ ਵੀ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ਚੋਣ ਦਮਾਮਾਂ ਵੱਜਦਾ ਹੈ। ਬਾਣੇ ਅਤੇ ਲਾਣੇ ਬਦਲਣ ਦਾ ਮੌਸਮ ਭਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਸ਼ਬਦ-ਕੋਸ਼ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਰਤਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕੋਈ ਸੰਜੀਦਾ ਪੁਰਸ਼ ਪੀਰਾਂ, ਫਕੀਰਾਂ ਲਈ ਵਰਤਣੋਂ ਵੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਟਿਕਟ ਰੇਸ ਵਿਚ ਹਾਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾੜੇ ਤੋਂ ਮਾੜੇ ਸ਼ਬਦ-ਕੈਦੋਂ, ਸ਼ਕੂਨੀ, ਹਰਨਾਖਸ਼ ਅਤੇ ਰਾਵਣ ਵਰਤਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜੋ ਟਿਕਟ-ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਭ ਕੁਛ ਅਰਪਣ, ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ।

ਤਕੀਆ ਕਲਾਮ ਹੈ) ਟਿਕਟ ਤਾਂ ਆਖਰ ਇਕੋ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਸਾਡਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਟਿਕਟ ਲੈਣਾ ਨਹੀਂ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਪਰਮ ਸੱਚ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਵਰਗਾ ਘਿਨਾਉਣਾ ਕਾਰਜ ਹੋਰ ਕੋਈ ਘੱਟ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਗੁੰਨਹੀ ਭਰਿਆ ਮੈਂ ਫਿਰਾਂ ਵਾਲੀ ਪਹੁੰਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਕ ਸਭਿਆ ਰੂਹ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗਾ ਨਕਸ਼। ਪਰ ਇਸ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਆਤਮ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਅਤੇ ਪਰ-ਨਿੰਦਾ ਦਾ ਹੀ ਬੋਲ-ਬਾਲਾ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਨੇਕ ਰੂਹ ਨੇ ਚੋਣ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਵਕਾਲਤ ਕੁਛ ਇੰਝ ਕੀਤੀ ਸੀ: ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਰੋਤਾ ਗਨ, ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਮੈਂ ਵੀ ਇਕ ਕੈਂਡੀਡੇਟ ਹਾਂ। ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਯੋਗ ਸਮਝੋ, ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਕੀਮਤੀ ਵੋਟ ਪਾ ਦੇਣੀ। ਅਹਿਸਾਨਵੰਦ ਹੋਵਾਂਗਾ। (ਇਹ ਰੂਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਇਬਰਾਹਿਮ ਲਿੰਕਨ ਸੀ) ਜ਼ਰਾ ਕਿਆਸ ਕੇ ਤਾਂ ਵੇਖੋ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਸਾਡੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇੰਝ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਐਨਾ ਕੁਸ਼ ਕਰੇ, ਉਸ ਦਾ ਹਸ਼ਰ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ।

× ਕਹਿੰਦੇ ਵਫਾ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਅੰਤ ਤਾਂ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕੈਸੀਅਸ ਅਤੇ ਕਾਸਕਾ ਵਰਗਿਆਂ ਦੀ ਚੁੱਕ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਬਰੂਟਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨੇੜਲੇ ਦੋਸਤ ਸੀਜ਼ਰ ਦੇ ਫੁਰਾ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਫਰਕ ਸਿਰਫ ਐਨਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਸੀਜ਼ਰ, ਬਰੂਟਸ ਤੂੰ ਵੀ ਕਹਿਣ ਜੋਗਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਖੁਦ ਵੀ ਤਾਂ ਕਈਆਂ ਨੂੰ 'ਆਪਣਾ' ਮੰਨ ਛੁਰੇ ਮਾਰੇ ਹਨ।

× ਮੰਨਿਆਂ ਆਖਰੀ ਸਿਰਾ ਜਾਂ ਸੜ ਦਾ ਅੰਤ ਕੋਈ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਫੇਰ ਵੀ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਦਾ ਝਾਉਲਾ ਜ਼ਰੂਰ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦਾ ਸਿਰਾ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਰਫ ਇਕ, ਉਹ ਵੀ ਸੰਖੇਪ ਹੋਇਆ ਇੰਝ ਕਿ ਕੋਈ ਅੱਜ 'ਆਇਆ ਅਤੇ ਕੱਲ੍ਹ ਗਿਆ ਰਾਮ' ਵਰ੍ਹਿਆਂਬੱਧੀ ਕਿਸੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਨਮਕ ਨਹੀਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਛ ਖਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਜਾ ਰਲਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਇਕ 'ਵਫਾਦਾਰ' ਨੇ ਕਾਨਫਰੰਸ ਰੱਖੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ 'ਗਿਆ ਰਾਮ' ਲਈ ਸ਼ਬਦ-ਕੋਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਛਾਂਟ-ਛਾਂਟ ਕੇ ਨਿੰਦਨੀਯ ਅਤੇ ਅਸੰਭਯ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਗਾਲੀਆਂ ਦਿੰਦੇ 'ਆਲੰਕਾਰ' ਵਰਤੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਾਪ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਖੁਦ ਕੰਧਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰਨ ਤੱਕ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਗਦਾਰਾਂ ਦੀ ਨਗਰੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਹੁਣ ਕੋਈ ਹੱਜ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬਿਆੜ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਭਸਮ ਕਰ ਲਵੇ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ, ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਅੱਡੇ ਰਹਿ ਗਏ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਦੂਜੇ ਖੇਮੇ ਵਿਚ ਜਾ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਬਿੰਬਾਂ (ਜਠ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਘਟਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਬੱਸ-ਪਰਖ ਸ਼ਿਅਰ ਦੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ ਸ਼ਾਇਰ।

ਕਵੀ-ਵਰ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਦੇ ਸ਼ਿਅਰ: ਦੂਰ ਜੇਕਰ ਅਜੇ ਸਵੇਰਾ ਹੈ ਇਸ 'ਚ ਕਾਫੀ ਕਸੂਰ ਮੇਰਾ ਹੈ। ਵਾਂਗ ਕਸੂਰ-ਰਹਿਤ ਪਰਜਾ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਪਰਜਾ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਗਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟਣ ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਗਲਗੀਰ ਹੋਣ ਵਿਚ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਟਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਰਮਸ਼ਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਰ ਪਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਇਹ ਕਰੇਗੇ, ਇਹ ਹੀ ਭਰੇਗੇ।

× ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਇਕ ਆਦਰਸ਼ ਅਤੇ

Conference

- Ravi Sinha

Reflections on A Future for the Left

It is with considerable satisfaction and with a mild sense of accomplishment that we arrive at this moment. For those of us who have been a part of this process, it has been an exciting but difficult journey. One little climb is over. After every climb, howsoever small, one gains a view. And a view we have gained.

I speak of satisfaction, and of a sense of accomplishment. But, I also speak of trepidation. I do so because a climb much steeper and far more challenging begins from here.

We have gained a view, admittedly still hazy, but much clearer than the one we had in the valley we come from. Most of the climb, however, lies ahead of us.

Fortunately, it is not like climbing in the mountains. Fortunately, metaphors have their limitations. There, in the mountains, as you gain height, the air gets thinner and climbers begin to drop out. There, it gets lonely at the top.

The terrain of history is different. Climbing has a different meaning in the movement. Here, the air gets thicker as you climb higher. Here, you join others as you gain a clearer view. With clarity comes a higher but broader platform for unity.

Here, a summit is reached when an entire revolutionary class stands united in its resolve to overturn the status quo. Here, a summit is gained when an invincible mass of humanity comes together to bend the course of history. We know that others too are climbing from their respective valleys. We know that we all, coming as we do from our respective valleys, are on course to meet at the summit, if not earlier. Till then we all have to do our climbing. Till then we have to continue joining with groups after groups of climbers. As I said, in this terrain, the few become many and the sparse become the mass as we gain height and as we gain a clearer view.

The process that we now call New Socialist Initiative started long before it gained a measure of self-awareness. Those who were there at the beginnings before the

beginning started out more from compulsion than plan. Most of us had joined a movement that was already on the decline. But we thought the decline was a temporary setback caused by revisionists and rotten eggs. We were certain that we could build the party and make revolution within no time if only others were willing to listen. Yet, as most of us spoke and few of us listened, we kept getting fragmented even further. Despite a little gain here or a small victory there, the movement continued its descent into the valley.

No one is perfect, and no one will ever be. It is easy to feel wise when looking into the rear view mirror. But I can say nevertheless that we had more of hubris than forethought; judged more often than analysed or introspected; valued partisanship much more than objectivity; inspired aggression more than solidarity; claimed much more than we ever understood; announced conclusions even before learning the methods to arrive at them.

If you hear in this a tone of regret, you have heard it wrong. You should hear in this a note of pride, because proud we are to have fought against ourselves and to have overcome at least some of our weaknesses. If you smell in this any hint of resignation, you would be absolutely mistaken. We in the NSI have emerged into the open leaving much of the fog behind and we are more determined than ever to meet the challenges ahead.

But it will take more than pride and determination. It will take much more than overcoming our own weaknesses. The Left - here in this country as well as in the whole wide world - is confronted with daunting challenges - challenges that are not merely a product of our weaknesses and failings. More than anything else, they are posed by the changing times and by the new realities. They are more objective than subjective; their sources are out there in the real world.

We in the Left must put our house in order if we hope

to overcome this challenge. But let us be clear that it will not be overcome merely by putting our house in order. In any case, if we fail to understand the nature of the times we live in, how shall we agree even about the ways to put our house in order? After all, houses are made to suit the weather and to withstand the conditions outside.

We have often proclaimed answers without understanding the questions and explained away challenges rather than meeting them. Is it any surprise, then, that the influence of Left has declined worldwide? And this has happened despite the fact that the number of leftists - if you were to count them all over the world - has not declined. There are big and small leftist parties all over the world - some of those are even ruling parties. And, there are leftists - perhaps even larger in number - who do not belong to any party.

At times we think we have answers because in past we really had answers. We often think we can beat the challenges just because in past we have done so. But there are no eternal answers, and the challenges keep changing.

Left came to the forefront of history more than a century ago. It became a global force in the aftermath of the October Revolution. It led glorious revolutions of the twentieth century and took on the heroic task of building socialism in extremely difficult conditions.

We made revolutions against kings and compradors, against colonial rulers and military dictators, against feudal, fascist and autocratic

regimes. We really know how to do that. We could build a party that could act as a military commander and we could raise a revolutionary army out of peasants and serfs, village artisans and forest dwelling tribes. Our revolutions could never be defeated as long as the task remained to pull those societies out of the conditions left behind by the old order.

But, just because we made revolutions a century or half a century ago, does it mean that we know how to make a revolution today? Look at Nepal as a latest illustrative example. We threw the king out because we know how to do that. But we are having enough trouble in figuring out the next step. And if we do not find a way soon enough, who knows what will happen? Even the king might stage a comeback even if in a different avatar.

There was never a manual for making revolutions. But the problem goes deeper than that. Past revolutions do not teach you much about how to make a revolution against capitalism and against bourgeois democratic regimes, which is precisely on the agenda now. For the first time in history, revolutions are now to be made directly against capitalism and under the conditions of bourgeois democracy.

Instead of finding a way to do that - instead of creatively and inventively engaging with the realities of today - we have largely been engaged in imitating past revolutions.

We stretch the meaning of colonialism to make it come alive long after it has departed from the stage of history. We do so because we know how to

fight colonialism. We cite what the American imperialism is doing in Iraq or Afghanistan, but we choose to ignore the fact that this behemoth of a superpower is having enough trouble keeping even one little colony, precisely because the time for colonialism is over.

We keep finding the ghost of feudalism in every corner of India and elsewhere. We raise an alarm about it because we know how to fight feudalism. We ignore the fact that wage labour and cash transactions are all-pervasive, including in the remotest villages and in the densest of forests. We ignore the fact that India is a full-fledged capitalist country, even if the capitalist system sits here in the lap of a less than modern society. We ignore the fact that those who need revolution cannot win Delhi by fighting in the forests. They cannot even win the forests by fighting in the forests.

Fighting ghosts is not the only folly we indulge in. More often we go to the other extreme. We become accomplices in running the capitalist system. At times we end up changing sides altogether and become full-fledged captains of capitalism. That is what has happened in China. A party that still calls itself a communist party is busy building the fastest growing capitalism that the world has ever seen. That is why it worries more about the health of the dollar and of the world economy and less about the fate of the Chinese working class. The Left in India too is not free from such deviations. It needs to realize that we are not obliged to build capitalism just because we live under capitalism. Who has asked us to run governments instead of making revolutions? Is it any surprise if some of us are left with Singurs and Nandigrams hanging around our necks?

But, realizing this much is hardly enough. The capitalism we are confronted with is not the capitalism of a hundred years ago. We cannot devise a strategy to fight it merely by going back to our books. Capitalism has survived and at times even thrived during the past century by continuously

changing itself. Of course, it has not changed into something else. It remains the same system and operates by the same logic. But it has adapted to the changing times. Mere declarations about it being moribund are not going to pose any threat to it.

We are not awed by the adaptability and the survival instinct of capitalism. Being awed by your adversary is to give up the fight. But it is equally self-defeating to underestimate the adversary.

Capital has a terminal disease coded in its logic. It is once again evident in the current global recession. But it will be foolhardy to expect that it will fall on its own. It still has half of the world to expand into and it still keeps creating new markets for selling things it has never sold before. If the growth rate comes down from ten to seven percent in China or from eight to five percent in India, it is not exactly the kind of disaster we expect capitalism to suffer. A Greece or an Ireland is sure enough a symptom of the disease, but it is hardly enough to bring the beast down.

There is no point in putting up a caricature of an enemy so that we can easily knock it down. We will have to confront the real enemy. It is one thing to fight a capitalism that is completely bogged down; it is quite another to fight one that is still on the move. It is a new challenge before the Left and it will take some effort on its part to find a way to beat it. The first step in this direction is to become aware of the task.

Capitalism can never be reformed into something else. Nor can it be stopped or replaced without a revolution against it. Revolution against a system is first and foremost a political revolution. Political revolution against capital is primarily a replacement of the bourgeois state by a socialist state. Replacing a bourgeois state would become possible only if the bourgeois hegemony is broken and the working people are weaned away from it. Among many things, this would require a vision of socialism that is accepted by the people as a desirable and viable alternative.

Socialism, then, is not only a goal. Its vision is a part of the strategy to fight capitalism. This

is why our approach to the twentieth century socialism assumes a practical importance. It is much more than a matter of historical interest.

Grappling with this question has been one of the triggering points of the NSI process. It has been a process of prolonged considerations and lively debates. It is hard to do justice to this process in a few minutes. I can only state the conclusions we have arrived at. These are very general conclusions that may now appear as little more than common sense. But they contain elements of a significant reorientation towards our own history.

Our basic position can be summarised in one sentence. We uphold the heritage of twentieth century socialism, but we do not consider it a model for future socialism. This was a socialism of backward societies and emergency conditions. It proved to be invincible in those conditions. It pulled those societies out of the crises of the old order. But it could not inflict a final defeat on capitalism. It degenerated and eventually collapsed, primarily because the task for which it was built was over.

We must realise that the demise of twentieth century socialism cannot be explained on the basis of subjective factors alone. It cannot be explained by the emergence of revisionism and degeneration of communist parties. Those factors did play a role and debates will continue about them. But a materialist explanation would still require unearthing the causes for degeneration setting in and revisionists being victorious.

More important for us is to dispel the popular notion that twentieth century socialism is the only possible model of socialism. It is part of our political task to envision socialism afresh, so that it can be presented as a superior alternative to capitalism. It must be envisioned as a model of creativity, productivity, prosperity, democracy and freedom - a model that will inspire the working people all over the world to overthrow capitalism and build socialism.

Future socialism is to be presented not only as a superior economic system and a better

political democracy. It must also be envisioned as a system that would actively eliminate all forms of social oppression and inequality. It must be envisioned as a system that does not become confined to a blind pursuit of material prosperity. Instead it uses creativity, productivity and material prosperity as the foundation for enlarging the realm of human freedom.

We are often asked - what is this adjective "New" in New Socialist Initiative? Are we proposing a new kind of socialism that falls outside the Marxist tradition? At one level we clarify by saying that "New" is to be prefixed to "Initiative" and not to the word "Socialist". It is intended to be a new initiative for socialism.

At another level we say that socialism is to be envisioned differently in today's conditions and doing so does not take you outside the Marxist tradition. Just as you cannot give rise to a New Left by publishing a journal in that name, you cannot conjure up a New Socialism by calling

yourself New Socialist Initiative. Socialism can be built only by replacing capitalism and its actual shape will largely be determined by what kind of foundation has been laid by the capitalism it will replace.

We are also asked - is NSI going to become in future a new revolutionary party? Or, do we reject the idea itself of a revolutionary party? Our answer is that we neither reject the idea nor the necessity of a revolutionary party. But NSI is not going to turn into a party. It would be best if I quote from a leaflet that sheds light on the idea behind NSI:

"Ours is not an effort to create a new revolutionary party. The advent of such a party lies yet in the future. Ours is not an effort to replace the existing parties and organizations. Nor is our intention to work at counter purposes to any of the existing revolutionary organizations and processes. Ours is an effort to contribute towards meeting the historic challenge that confronts the entire Revolutionary Left. Ours is an effort to begin the process of forging a new language that will be the language of entire Left, of designing a strategy that will be the strategy of entire class of working people, of envisioning afresh a socialism that will be adopted as the future of humanity."

NSI is a combined product of the special nature of our times and of the specific history of the group that has brought it to life. The special need of our times is that of a strategic re-

orientation. These times are so different from a century ago that Left needs to re-orient itself to the new realities. Old orientation will not help in taking us towards our final goal.

Without such a re-orientation we cannot chalk out the path of our onward journey. Without such a re-orientation a new revolutionary party cannot be built and a new programme for revolution cannot be formulated.

NSI is one small effort in the direction of such a re-orientation. Hundreds of such efforts are needed. We do not claim to be the sole repository of all wisdom and foresight. We are willing to join with others and learn from them. But we also do not shirk from our own responsibilities.

Left has had a glorious past. We are proud of our heritage. But we cannot resurrect the past and claim it as our future.

Left has a bright future. But we must realise that a future lies in the future and not in the past.

As our manifesto says, future is never a destiny. It must be made. It is to be made on the platform offered by the present. Future will be what we will make of it.

We must occasionally look into the rear view mirror to draw inspiration from our glorious past and to learn lessons from previous setbacks. But, most of the time, we must look ahead. For that is how we will claim our future - a future we deserve and a future that humanity awaits.

Avon Accounting & Tax Services

Personal Tax Returns (T1)

Self Employed

Taxi Business

Corporate Tax Returns (T2)

GST / Payrolls / ROE

WCB Returns

Tax Planning & Advisory Services

Weekends/Evenings Services also available.

Tel: 403-561-9011

Tel: 403-479-4220

Pandher_2004@yahoo.com or singhh73@gmail.com

ਕਾਨੂੰਨ
ਤੇ
ਹੱਕ

ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਘਾਣ

ਪ੍ਰੋ. ਜਤਿੰਦਰ

(ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਕੀਕਰਨ ਅਤੇ ਖੇਤਰਵਾਦ 'ਤੇ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ 1960 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਡੂੰਘੇ ਹੋ ਰਹੇ ਆਰਥਕ ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਲਈ ਵਧਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਰਥਕ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਸਿੱਝਣ ਲਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਰੋਤ ਜੁਟਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਭਾਰਤੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਬਾਹਰੀ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਰਾਹ ਚੁਣਿਆ। ਇਸ ਕਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਆਈ.ਐਮ.ਐਫ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਪੰਜ ਜੂਨ, 1966 ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਅਗਲੇ ਹੀ ਸਾਲ, ਦਸੰਬਰ 1967 ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸਾਲ 1991-92 ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਬਜਟ ਭਾਸ਼ਣ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਤਤਕਾਲੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੂੰਜੀ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋਲ੍ਹੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦ ਯਾਨੀ ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਦੇ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਉਦਾਰੀਕਰਨ, ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦਾ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਕੰਗਾਲੀਕਰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਰਥਕ ਮੰਦੀ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਉਭਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਛੱਤੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧੂ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਬੇਹੱਦ ਘੱਟ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੂੰਜੀ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਜਲ, ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਖੋਹੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੀਤੀਗਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸ਼ਾਸਕ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਵਿਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਪੂੰਜੀ ਵਿਚ ਨੀਤੀਆਂ, ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਤੇ ਇਕ ਪਾਸੜ ਕਰਨ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਅਨ ਆਪਣੇ ਸੰਘ ਵਿਰੋਧੀ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਅਪਣਾਏਗੀ। ਟੈਕਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਪਾਣੀ, ਸਿੱਖਿਆ, ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਵਿਕਾਸ, ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਇਹ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾਵਾਂ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਪ੍ਰਦਾਇਕਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਏਜੰਡਾ ਅਯੁੱਧਿਆ ਵਿਚ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਢਾਹੁਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪੱਕੇ ਗੱਠਜੋੜ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ

ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਰੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਕਾਇਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਾਸਕ ਵਰਗ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲੋਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਉਜਾੜੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅੰਦੋਲਨ, ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਲਈ ਅੰਦੋਲਨ, ਸੰਪ੍ਰਦਾਇਕਤਾ ਵਿਰੁੱਧ, ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਊਰਜਾ ਵਿਰੁੱਧ, ਜਗੀਰਦਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ, ਜਾਤੀ ਭੇਦਭਾਵ ਅਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਵਿਰੁੱਧ, ਸਰੀਰਕ ਸ਼ੋਸਣ ਵਿਰੁੱਧ ਅਤੇ ਔਰਤ-ਮਰਦ 'ਚ ਬਰਾਬਰੀ ਲਈ, ਜ਼ਮੀਨ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿਰੁੱਧ, ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਅੰਦੋਲਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਸਾਰੇ ਅੰਦੋਲਨ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਦਾਰੀਕਰਨ, ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ ਦੇ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀ ਨੀਤੀਗਤ ਢਾਂਚੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। 'ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਯੁੱਧ' ਨੂੰ ਵੀ ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਫਲਤਾ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵਧਾ-ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਫਿਰਕਿਆਂ ਨੂੰ, ਸ਼ੱਕੀ ਫਿਰਕਿਆਂ ਵਿਚ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ। ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮੁਸਲਿਮ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਮੁਸਲਿਮ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਮੁੜ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਂਅ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਸਗੋਂ ਕਈ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੰਤਰ ਵਿਚ ਡੂੰਘਾਈ ਤੱਕ ਘੁਸ ਗਏ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਹੀ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਮੋਸਾਦ ਨੇ ਕੰਮਾਡੋ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਬੈਚ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਤਿ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ (ਵੀ.ਵੀ.ਆਈ. ਪੀਜ਼) ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੋਰ ਡੂੰਘਾਈ ਤੱਕ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰਨਗੇ, ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ ਦੇ ਨਾਂਅ 'ਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਉਪਰ ਹੋਰ ਵੱਧ ਖਰਚ ਕਰਨਗੇ। ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਸੈਨਿਕ ਉਦਯੋਗ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਜੋਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਹਥਿਆਰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੋਕੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ (ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਗੂਆਂ) ਨੂੰ ਵੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮਿਲੇਗਾ। ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਿਲੇਗੀ ਅਤੇ ਪੁਲੀਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਡਰ ਦੇ ਵੱਧ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਾਸਲ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ ਹਉਆ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪੈਸੇ ਖੋਹਣ ਅਤੇ ਅਸੀਮਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇਖਣ ਮਗਰੋਂ 'ਆਮ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤ' ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਪੰਜਾਬ ਪਹਿਲਾ ਅਜਿਹਾ ਸੂਬਾ ਹੈ, ਜਿਸ

ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਵਿਚਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਪਰ 'ਆਮ ਹਾਲਤ' ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵੱਲ ਵਧਣ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. 1967 ਹੁਣ ਗੈਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਜਿਸ਼ ਰਚਣ ਦਾ, ਇਰਾਦਾ ਕਤਲ, ਯੁੱਧ ਭੜਕਾਉਣ ਦਾ ਅਤੇ 'ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਾਂਤੀ' ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਆਸਧਾਰਨ ਹਾਲਤਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ 'ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਮੁੜ ਤੋਂ ਸਿਰ ਉਠਾਉਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ' ਅਤੇ 'ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਾਂਤੀ' ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਨੇ 'ਅਸਾਧਾਰਨ ਹਾਲਤਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਆਸਧਾਰਨ ਕਾਨੂੰਨਾਂ' ਦੇ ਤਰਕ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ, ਸਰਕਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਇਕ ਹੀ ਗੱਲ ਦੁਹਰਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਸੰਗਠਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੁੜ ਤੋਂ ਸਿਰ ਚੁੱਕਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. (ਮਾਓਵਾਦੀ) ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ। ਪਿਛਲੇ ਕੁੱਝ ਸਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਨਿਊਜ਼ਲਾਈਨ ਡਾਟ ਕਾਮ 'ਤੇ 7 ਨਵੰਬਰ, 2012 ਨੂੰ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਆਈ ਸੀ ਕਿ 'ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਨੇ

1072 ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਸ਼ੱਕੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 27 ਦੇ ਕਟੜ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਹਨ ਜਾਂ ਉਹ ਖਾੜਕੂ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ' ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ (9 ਅਕਤੂਬਰ, 2012) ਲਿਖਦਾ ਹੈ, 'ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ 21 ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 11 ਨੂੰ 2011 ਵਿਚ ਅਤੇ 10 ਨੂੰ ਸਤੰਬਰ, 2012 ਤੱਕ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ 184 ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦਕਿ 5 ਨੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ ਹੈ'। ਪਰ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਕਨਫਿਲਕਟ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ' ਵਲੋਂ ਜੁਟਾਏ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕੇ (2001-2011) ਵਿਚ ਕੁੱਲ 134 ਖਾੜਕੂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। 26 ਮਈ 2010 ਨੂੰ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਨੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਨੂੰ ਇਕ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪਿਛਲੇ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖਾੜਕੂ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੇ 63 ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ (ਬੀ.ਕੇ.ਆਈ.), ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫੋਰਸ (ਕੇ.ਐਲ.ਐਫ.) ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕੰਮਾਡੋ ਫੋਰਸ (ਕੇ.ਸੀ.ਐਫ.) ਦੇ ਖਾੜਕੂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 17 ਮੋਡਿਊਲ ਖਤਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੌਮੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਿਲੀਟੈਂਸੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਉਭਾਰਨ ਲਈ ਫੰਡ ਦੇਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਬੀ.ਕੇ.ਆਈ. ਵਿਰੁੱਧ ਐਫ.ਆਰ.ਆਈ. ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਮਾਓਵਾਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 'ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੇ 15 ਫਰੰਟ ਸੰਗਠਨ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ 'ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।' 'ਦ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ (23 ਜੂਨ, 2010) ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਵਧਦੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਖਤਰੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਸਮਰਥਾਵਾਂ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਹੇਤੂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਨੇ 100 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਂਦਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ... ਸੂਬਾ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੁਫੀਆ ਵਿਭਾਗ ਵੀ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਲਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਾਜ਼ੋਸਾਮਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਥਾਕਥਿਤ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤਥਾਕਥਿਤ ਖਾੜਕੂਆਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸੰਭਾਵਤ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਓਨਾ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿ ਖਾੜਕੂਆਂ ਤੋਂ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਆਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਗਰੀਨ ਹੰਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੋਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੂਬਾ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਰੋਧੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਜੋਂ ਚਿੰਨਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 124ਏ, 121, ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ-1967 ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸੰਭਾਵਤ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਡਰ ਦਿਖਾ ਕੇ ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਦਾ ਮੁੱਦਾ

ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਈ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਚੇ ਲਾਮਬੰਦ ਕੀਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਖਿਲਾਫ਼, ਵਧਦੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਗੁਣਵਤਾ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਸਾਲ 2007 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਰਵਾਨਾ ਤੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੱਕ ਇਕ ਸਾਈਕਲ ਮਾਰਚ ਕੀਤਾ, ਜਿਹੜਾ ਨਿੱਜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਿੱਲ ਖਿਲਾਫ਼ ਸੀ। ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ਪ੍ਰੇਰੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਠ ਤੋਂ ਨੌਂ ਮਹੀਨੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰਨੇ ਪਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਉਦੋਂ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੀ, ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ। ਦੋਵਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਆਮਤੌਰ 'ਚੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕਈ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਤੌਰ 'ਚੇ ਤਸੀਹਾ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਾਮ 'ਚੇ ਪੁਲੀਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਠਹਿਰਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹਾਂਗੇ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸ਼ਾਸਕ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮਾਡਲ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਦੇ ਗਲ ਅੰਗੂਠਾ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਸਥਾ

ਵਿਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖ ਲਿਆ ਗਿਆ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਜੋਂ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ।
ਰਾਜਸੱਤਾ ਏਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਆਕੁਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਗਰਮੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਐਲਾਨ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਫੇਸਬੁੱਕ ਅਤੇ ਟਵਿੱਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਖਿਲਾਫ਼, ਜਿਤਿਨ ਮਰਾਂਡੀ, ਅਤੇ ਕਬੀਰ ਕਲਾ ਮੰਚ ਵਰਗੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਖਿਲਾਫ਼, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਖਿਲਾਫ਼, ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਰਾਇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਜ਼ਬਰ ਤੋਂ ਘਬਰਾਏ ਬਿਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਰਾਜਕੀ ਤਸੱਦਦ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿਚ ਬਦਲ ਸਕਣ। ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਹਾਵਰਡ ਜਿੰਨ ਨੇ ਸਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 'ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਪਾਰ(ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਵੀ) ਸੰਘਰਸ਼ ਲੋਕਤੰਤਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ; ਉਲਟਾ ਇਹ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਕ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਸਮਾਜ ਲਈ ਜਨਤਾ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਮੌਲਿਕ ਤੌਰ 'ਚੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਸੱਤਾ ਵਲੋਂ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਹੀ ਅਪਰਾਧਕ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਹਨ। ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੱਧ ਲੋਕਵਿਰੋਧੀ, ਫ਼ਾਸੀਵਾਦੀ, ਅਤੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ।

ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦੂਜਾ ਗਰੁੱਪ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਅਤੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਬਾਕਬਿਤ 'ਮਾਓਵਾਦੀ' ਕਹਿ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਸੰਘੀ ਨੱਪ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਕੇ.ਐਮ.ਕੇ.ਯੂ) ਖੇਤੀ ਜਿਨਸ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ, ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਬਸਿਡੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਰਗੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਚੇ ਪੇਂਡੂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਠਤ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ

ਨੇ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੁਆਲੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਮਹੂਰੀ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ਪ੍ਰੇਰੀ ਗਰਦਾਨਕੇ, ਭਿਆਨਕ ਜ਼ਬਰ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ। ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਕੇ.ਐਮ.ਕੇ.ਯੂ ਦੇ ਅਗਵਾਈਕਾਰਾਂ, ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਅਤੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ, ਸਹਾਰਾ ਅਤੇ ਫੰਡ ਆਦਿ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਵੀ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ

ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ 50 ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸੰਗਠਨ ਨੇ ਸਹਿਰੀ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਪਲਾਟਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਚੇ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਲਾਟ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ 'ਚੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਰੋਧੀ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੁੱਢਿਆਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਸਮੇਤ 15 ਦੇ ਲਗਭਗ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ।
ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੰਗਠਨ 'ਜਾਗਰੂਕ ਛਾਤਰ ਮੋਰਚਾ (ਜੇ.ਸੀ.ਐਮ.)

ਇਕ ਰਸਮੀ ਬਾਲ ਚੰਦਰਨ ਪ੍ਰਭਾਕਰਨ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਮਸਲਾ

ਇਕ ਬਰਤਾਨਵੀ ਚੈਨਲ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫ਼ਿਲਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਐਲ.ਟੀ.ਟੀ.ਈ. (ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਟਾਈਗਰਜ਼ ਆਫ਼ ਤਾਮਿਲ ਈਲਮ) ਦੇ ਮੁਖੀ ਵੇਲੂਪੇਲਈ ਪ੍ਰਭਾਕਰਨ ਦੇ 12 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਕਬਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੜੀ ਬੇਕਿਰਕੀ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਹਨ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫ਼ਿਲਮ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਐਲ.ਟੀ.ਟੀ.ਈ. ਨਾਮੀ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਜੋ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਵਿਚ ਤਾਮਿਲ ਨਸਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਿਆਰ ਖਿੱਤੇ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰਿੱਲਾ ਯੁੱਧ ਲੜ ਰਹੀ ਹੈ, ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਦੇ ਨਾਂਅ ਹੇਠ ਜੋ ਤਾਮਿਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਫ਼ਿਲਮ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ 'ਬੂਠ, ਅਪੂਰੇ ਸੱਚ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 'ਨੋ ਵਾਰ ਜ਼ੋਨ-ਦ ਕਿਲਿੰਗ ਫੀਲਡਸ ਆਫ਼ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ' ਨਾਮਕ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫ਼ਿਲਮ ਚੈਨਲ-4 ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਫ਼ਿਲਮ ਜਨੇਵਾ ਵਿਖੇ ਮਾਰਚ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਅਗਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ

ਵਿਖਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੇ ਤਾਮਿਲ ਬਾਗੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਜਾਰੀ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੀਆਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਫ਼ੌਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵਿਹਾਰ 'ਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਇਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਆਖਰੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਤਸਵੀਰਾਂ ਉਸ ਅਹਿਮ ਮਤੇ ਸਬੰਧੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਯਤਨਾਂ ਲਈ ਵੀ ਵੱਡੇ ਧੱਕੇ ਵਾਂਗ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕੌਂਸਲ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ।
ਇਕ ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਾਲਚੰਦਰਨ ਪ੍ਰਭਾਕਰਨ ਇਕ ਬੰਕਰ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਨ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਜਿਉਂਦਾ-ਜਾਗਦਾ ਅਤੇ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਬਾਅਦ ਖਿੱਚੀ ਗਈ ਦੂਜੀ ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਛਾਤੀ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿੰਨ੍ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਨ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦਿਆਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫ਼ਿਲਮ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੂੰ 'ਬੂਠ, ਅਪੂਰੇ ਸੱਚ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਤਸਵੀਰਾਂ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ

ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ ਰੁਵਾਨ ਵਨਿੰਗਾ ਸੂਰੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਅਜਿਹਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਨ ਫ਼ੌਜਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਬੇਤੁਕੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਏ ਗਏ ਹੋਣ। ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਉਦੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਸਾਡੀ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕੌਂਸਲ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਕੋਈ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰਗੀਣ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਾਂਚ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸਚਾਈ ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇ। ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਕਸ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਲਈ ਭੇਦ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਇਹੀ ਸੂਤ ਬੈਠਦਾ ਹੈ।
ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫ਼ਿਲਮ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੀ ਪਰਖ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕੌਂਸਲ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਖਿਲਾਫ਼ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਤੇ ਸਬੰਧੀ ਭਾਰਤ ਦਾ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਚੈਨਲ-4 ਦੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫ਼ਿਲਮ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਕੈਲਮ ਮੈਕਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਮਤੇ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਖਿਲਾਫ਼ ਵੋਟ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

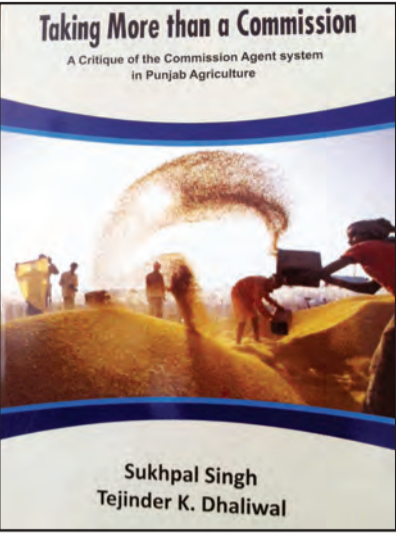

ਮੈਕਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫ਼ਿਲਮ ਵਿਚ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਇਸ ਨਵੇਂ ਸਬੂਤ ਨਾਲ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਮਤੇ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਦਾ ਦਬਾਅ ਪਵੇਗਾ, ਸਗੋਂ

ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਆਪ੍ਰਦੇਰਪਨ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਵੇਗੀ।

Book Review

Punjab's Agrarian Economy in the Grip of Arhtiyas

Dr Kuldeep Singh

Commission agents had a long history in the agrarian economy of the state. Before the green revolution, their role was limited to moneylending but during the post-green revolution period, their mode of functioning and status has changed significantly. These issues are explored by Dr Sukhpal Singh and Dr T K Dhaliwal in an important book 'Taking More than a Commission: A Critique of the Commission Agent System in Punjab Agriculture'.

Published by Aakar Books, Delhi, the book outlined that traditionally, two castes, namely the Banias and Khatri (Aroras), dominated in arhtiya business. But presently, this business has not remained confined to these castes only. Although the dominant caste in this business is still the Bania, some new castes have entered in this business. Presently, 35 per cent commission agents belong to the Bania, about 27 per cent belong to the Jat, and 25 per cent belong to the Khatri caste. This reveals that the capitalist development in agriculture has transformed the rigid caste-based arhtiya system to emerge as an economic or business profession. An average commission agent in Punjab State deals with 120 farmers of 71 families and serves farmers from 11 villages. About 44 per

cent of the farmers are still dealing with the same commission agent for more than one generation. The actual number of commission agent families working in the grain markets is 20,232. The number of non-traditional commission agents has been increasing in the agricultural marketing of the state.

The non-traditional commission agents who have joined this business after the initiation of the green revolution are 92 per cent. This is because of the fact that big farmers having large sized farms generated and invested surplus capital into more lucrative professions, namely the commission agent business. Commission agents prefer to give articles rather than cash to the farmer. For this purpose, the 'slip mechanism' is being used for farmers to purchase necessary items from the agents' own shops or connected shops. Always, the price of these articles is higher than the prevailing market price and comparatively lower quality commodities are given to farmers through this slip mechanism.

There is a debate among academicians, farmers' organizations, and commission agents about the role of the commission agent system in the agricultural economy of the state.

It is being presumed that the survival of the farmers is not possible without the commission agents. However, the present study breaks this myth and shows large majority of the farmers are not in favour of the present system of arhtiyas. The study underlined that the respondent farmers have highlighted the main problems such as, recovery of loans before any payment, charging exorbitant rate of interest, supply poor quality

farm inputs, high prices of domestic articles, malpractices in weighing, and prices of the produce, delay in making the payment for their produce, demanding signatures on blank promissory notes, and rude behaviour of the commission agents.

This book provides rich empirical evidence to the commonly held perception

that as commission agents are accumulating wealth, a large number of farmers are being driven into indebtedness leading in many cases to dispossession of land. An important finding of this study is that with assured marketing of important crops at pre-determined prices and the emergence of financial

institutions, the old role of the commission agent as a facilitator for marketing of agricultural produce and the provider of credit has lost its ground. This book will be useful for the academic community and policy planners in devising strategies for addressing the financial and marketing problems of the peasantry.

GILL

Truck & Trailer Repair
& Mobile Service

Inderjit Gill

Heavy Duty Truck
& Trailer Mechanic

OPEN 7 DAYS
A WEEK

Tel: 905.458.3455
Fax: 905.458.3456
Cell: 416.312.4707

3 Alfred Kuehne Blvd.,
Brampton, Ontario
L6T 4K3

www.gilltruckrepair.com

Tri-City

Professional Realty Inc. Brokerage

"Aiming Straight With
Honesty and Integrity"

Since 1987 on Full Time Basis

Dir: 416.254.7573
Off.: 905.793.5777
Email: pdosanjh2005@yahoo.com

Paul Dosanjh
Sales Representative

Pro-People Arts Project Media Group

"To create self-awareness in our community so that we will elude obscurity, devote to unwavering symbolism, and become sponged into a society that benefits us as a whole"

"Demand Identity" and we will become an effective futuristic society.

ਅਸੀਂ ਲੜਾਂਗੇ ਸਾਥੀ

ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ

23 ਮਾਰਚ

ਸਭ ਤੋਂ ਖਤਰਨਾਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ,
ਮੁਰਦਾ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਣਾ,
ਨਾ ਹੋਣਾ ਤੜਪ ਦਾ,
ਸਭ ਸਹਿਣ ਕਰੀ ਜਾਣਾ
ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਕੰਮ ਤੇ,
ਤੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਘਰ ਜਾਣਾ
ਸਭ ਤੋਂ ਖਤਰਨਾਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ,
ਸਾਫ਼ੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਮਰ ਜਾਣਾ।

paash

ਅਸੀਂ ਲੜਾਂਗੇ ਸਾਥੀ, ਉਦਾਸ ਮੌਸਮ ਲਈ
ਅਸੀਂ ਲੜਾਂਗੇ ਸਾਥੀ, ਗੁਲਾਮ ਸੱਧਰਾਂ ਲਈ
ਅਸੀਂ ਚੁਣਾਂਗੇ ਸਾਥੀ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਟੁਕੜੇ

ਹਥੋੜਾ ਹੁਣ ਵੀ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਉਦਾਸ ਅਹਿਰਨ ਤੇ
ਸਿਆੜ ਹੁਣ ਵੀ ਵਗਦੇ ਨੇ, ਚੀਕਣੀ ਧਰਤੀ ਤੇ
ਇਹ ਕੰਮ ਸਾਡਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ, ਸਵਾਲ ਨੱਚਦਾ ਹੈ

ਸਵਾਲ ਦੇ ਮੋਰਾਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ

ਅਸੀਂ ਲੜਾਂਗੇ ਸਾਥੀ

ਕਤਲ ਹੋਏ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦੀ ਕਸਮ ਖਾ ਕੇ

ਹੱਥਾਂ ਤੇ ਪਏ ਰੱਟਣਾਂ ਦੀ ਕਸਮ ਖਾ ਕੇ

ਅਸੀਂ ਲੜਾਂਗੇ ਸਾਥੀ

ਅਸੀਂ ਲੜਾਂਗੇ ਤਦ ਤਕ

ਕਿ ਵੀਰੂ ਬਕਰੀਆਂ ਵਾਲਾ ਜਦੋਂ ਤਕ

ਬੱਕਰੀਆਂ ਦਾ ਮੂਤ ਪੀਦਾਂ ਹੈ

ਖਿੜੇ ਹੋਏ ਸਰੋਂ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਆਪ ਨਹੀਂ ਸੁੰਘਦੇ

ਕਿ ਸੁਜੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲੀ

ਪਿੰਡ ਦੀ ਅਧਿਆਪਕਾ ਦਾ ਪਤੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ

ਜੰਗ ਚੋਂ ਪਰਤ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ

ਆਪਣੇ ਹੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਗਲਾ ਘੁਟਣ ਦੇ ਬਾਧਕ ਹਨ

ਕਿ ਬਾਬੂ ਦਫਤਰਾਂ ਵਾਲੇ

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਲਹੂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਰਫ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ

ਅਸੀਂ ਲੜਾਂਗੇ ਜਦ ਤੱਕ

ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਲੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਬਾਕੀ ਹੈ

ਜਦੋਂ ਬੰਦੂਕ ਨਾ ਹੋਈ, ਓਦੋਂ ਤਲਵਾਰ ਹੋਵੇਗੀ

ਜਦੋਂ ਤਲਵਾਰ ਨਾ ਹੋਈ, ਲੜਨ ਦੀ ਲਗਨ ਹੋਵੇਗੀ

ਲੜਨ ਦੀ ਜਾਚ ਨਾ ਹੋਈ, ਲੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ

ਤੇ ਅਸੀਂ ਲੜਾਂਗੇ ਸਾਥੀ

ਅਸੀਂ ਲੜਾਂਗੇ

ਕਿ ਲੜਨ ਬਾਝ ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ

ਅਸੀਂ ਲੜਾਂਗੇ

ਕਿ ਹਾਲੇ ਤਕ ਲੜੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ

ਅਸੀਂ ਲੜਾਂਗੇ

ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਕਬੂਲਣ ਲਈ

ਲੜ ਕੇ ਮਰ ਚੁਕਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਜਿੰਦਾ ਰੱਖਣ ਲਈ

ਅਸੀਂ ਲੜਾਂਗੇ ਸਾਥੀ

ਸੰਪਾਦਕ ਮੰਡਲ (ਆਨਰੇਰੀ)

ਦਵਿੰਦਰ ਤੂਰ

ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ

ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਮਾਸਟਰ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਮਾਸਟਰ ਭਜਨ ਗਿੱਲ ਕੈਲਗਰੀ, ਅਲਬਰਟਾ

ਬਾਈ ਅਵਤਾਰ ਗਿੱਲ ਬ੍ਰਿਟਿਸ ਕੋਲੰਬੀਆ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਧੂ, ਵਿੰਨੀਪੈਗ ਮਾਨੀਟੋਬਾ

ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਡਿਜ਼ਾਇਨਰ

ਬੀ. ਸਿੰਘ

akashdeep.1064@gmail.com

Rush Lube Inc.

Complete Truck Repairs
& Truck Wash with Drive Thru Truck Services

Jaskaranjit Singh (Jas)

32 Rutherford Road South
Brampton, ON L6W 3J1

Tel: 905.453.6344

Fax: 905.456.2065

Email: rushlube@hotmail.com

avenue
OPTICAL

www.avenueoptical.ca

Vijay K. Sharma

Licensed Optician &
Contact Lens Fitter

200 County Court Blvd
Unit A1
Brampton, ON L6W 4K7

905.454.1277

info@avenueoptical.ca

Ideal Acupuncture

CLINIC

Vijay K. Sharma

MD (ACU) OAATCM, WNMF

200 County Court Blvd

Unit A1

Brampton, ON L6W 4K7

Tel: 905.454.1277

- * Residential
- * Commercial
- * Investment

HomeLife/Superstars

Real Estate Ltd., Brokerage

Each office is independently owned and operated

Off: 905.792.7800

Fax: 905.792.9092

2565 Steeles Ave. E. Unit 11

Brampton, ON L6T 4L6

Email: sliddar@hotmail.com

Sukhdev Singh Liddar

Sales Representative

Cell: 416.274.1146